

SISUKORD

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMAPÕHISED TOETUSED 2023. AASTAL	4
2. ÜLDISED NÕUDED	4
2.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa.....	4
2.1.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa MULD, VESI, KSA, SORT ja MAH taotlemisel	4
2.1.2. Toetusõiguslik põllumajandusmaa PLK taotlemisel.....	10
2.1.3. Põllumajandusmaa kasutusõigus.....	12
2.2. Nõuetele vastavuse nõuded.....	14
3. TOETUSE SAAMISE NÕUDED	14
3.1. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse (KSA) nõuded.....	14
3.2. Piirkondliku mullakaitse (MULD) toetuse nõuded.....	17
3.3. Piirkondliku veekaitse (VESI) toetuse nõuded.....	19
3.4. Kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetuse nõuded	21
3.5. Poolloodusliku koosluse hooldamise (PLK) toetuse nõuded.....	24
3.6. Ohustatud tõugu looma pidamise (OTL) toetuse nõuded	30
3.6.1. Ohustatud tõugu hobused.....	31
3.6.2. Ohustatud eesti maatõugu veis.....	31
3.6.3. Eesti vutt	32
3.6.4. Kihnu maalammas.....	33
3.7. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetuse nõuded	33
4. KOHUSTUS	41
4.1. Kohustuse üleandmine	42
4.2. MAK 2014–2020 kohustuse lõpetamine	43
4.3. OTL kohustusealuse looma asendamine.....	43
5. TAOTLEMINE.....	44
5.1. Kliendiks registreerumine ja kliendiandmete muutmine	45
5.2. Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse täitmine ja esitamine e-PRIAs.....	45
5.3. Taotluse lisadokumentide esitamine	52
5.4. SORT toetuse originaaldokumentide esitamine.....	52
5.5. Taotlusel esitatud andmete muutmine	53
5.6. Taotluse tagasivõtmine	53
5.7. Põllumajandusliku majapidamise üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist	54
5.8. Vääramatud jõud ja erandlikud asjaolud.....	54
6. TAOTLUSE MENETLEMINE.....	55
6.1. Halduskontroll.....	55
6.2. Kohapealne kontroll.....	57
7. TOETUSE VÄHENDAMINE	58
7.1. Toetuse vähendamine pindala ja loomade erinevuse tõttu	58
7.1.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu KSA, MULD, VESI, SORT, PLK, MAH toetusel.....	58
7.1.2. Toetuse vähendamine loomade erinevuse tõttu OTL toetusel.....	59
7.2. Toetuse vähendamine baasnõuete ja toetatava tegevuste nõuete rikkumise eest	61
7.3. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu	62
8. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDMATA JÄTMINE	62
9. TOETUSE MAKSMINE.....	63
9.1. Maksimaalne toetuse suurus	64
9.2. Ühikumäärad.....	65

9.2.1. KSA toetuse ühikumäär	65
9.2.2. MULD toetuse ühikumäär	65
9.2.3. VESI maa rohumaana hoidmise toetuse ühikumäär	65
9.2.4. SORT toetuse ühikumäär	66
9.2.5. PLK toetuse ühikumäär	66
9.2.6. OTL toetuse ühikumäär.....	66
9.2.7. MAH toetuse ühikumäär	67
9.3. Ühikumäära vähendamine	69
10. OTSUSE VAIDLUSTAMINE	69
11. TOETUSE TAGASINÕUDMINE.....	70
12. TOETUSE SAAMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE.....	70
13. TOETUSTE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID	70
13.1. Eesti õigusaktid.....	70
13.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused.....	71

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMAPÕHISED TOETUSED 2023. AASTAL

13. veebruaril 2015. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks [Eesti maaelu arengukava 2014–2020](#) (edaspidi MAK 2014–2020).

NB! 2023. aastal saavad taotlejad, kellel on kehtiv MAK 2014–2020 kohustus oma kehtivat kohustust jätkata kuni kohustuseperioodi lõpuni. Lisaks on võimalik 2023. aastal võtta SORT toetuse 1-aastast kohustust.

2023. aastal saab taotleda järgmisi MAK 2014–2020 pindala- ja loomapõhiseid toetuseid (maaeluministri 27. jaanuari 2023. aasta määrus nr 5 „[2023. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused](#)“).

1. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede ehk põllumajanduslik keskkonnatoetus:
 - 1.1. piirkondlik mullakaitse toetus – edaspidi MULD;
 - 1.2. piirkondlik veekaitse toetus – edaspidi VESI;
 - 1.3. keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus – edaspidi KSA;
 - 1.4. kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus – edaspidi SORT;
 - 1.5. ohustatud tõugu looma pidamise toetus – edaspidi OTL;
 - 1.6. poolloodusliku koosluse hooldamise toetus – edaspidi PLK.
2. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus – edaspidi MAH.

2. ÜLDISED NÕUDED

2.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa

2.1.1. Toetusõiguslik põllumajandusmaa MULD, VESI, KSA, SORT ja MAH taotlemisel

Toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemisel lähtutakse põllumajandusministri 10. märtsi 2015. aasta määruse nr 22 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord](#)” §-s 5 sätestatust.

Põld, millele soovitakse toetuseid taotleda, peab asuma põllumajadustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud põllumassiivil. Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala määrab PRIA. **Põllumassiiv** on maastikul eristuvate püsivate objektide, katastriüksuse piiride või maa kasutusotstarbe piiridega piiristatud ühtne maa-ala, mis koosneb ühest või mitmest põllust ja mis on ühe taotleja kasutuses.

Põllumajadustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantakse toetusõiguslikuna põllumajandusmaa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride kasvatamiseks, püsirohumaana või püsi kultuuridealuse maana.

Toetusõigusliku põllumassiivi pindala hulka arvatakse

1) Põllu sees või põldude vahel paiknev kuni 2 meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm. Piirete all peetakse näiteks silmas teatud piirkondadele omaseid kiviaedu. Traditsioonilisteks maastikuobjektideks on näiteks puude või põõsaste read. Karjateed arvestatakse olenemata nende laiuselt põllu pindala sisse.

2) Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. aasta määruse nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“ (edaspidi HPK määrus) § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelemendid. Nendeks maastikuelementideks on põllusaar, metsasiil, puude rida, hekk, kraav, kiviaed; [looduskaitseaduse](#) § 4 lõikes 1 sätestatud kaitstavad looduse üksikobjektid, milleks on üksik puu, kivi (sh rahn või kivikülv) ja allikas; [muinsuskaitseaduse](#) § 11 lõigetes 2, 3 ja 6 sätestatud kinnismälestised, milleks on matusepaik, muistne põld, lohukivi, kultusekoht, tee ja sild ning pärandkultuuriobjektina kaardistatud mälestuskivi, pärimustega allikas, puu, kivisild, kivitruup, munakivitee ja karjatanum.

Maastikuelementide alune pindala arvestatakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka.

3) Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse ka põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud. Puuks loetakse vähemalt 1,3 meetri kõrgust puittaime. Viimasel kahel aastal aktiivses kasutuses olnud põllumassiivide piire näeb [PRIA põllumassiivide veebikaardil](#).

Põllumassiivi pindalast arvatakse maha põllumassiivil paiknevad järgmised maa-alad, millel põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik või mida kasutatakse valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks:

1) üle 0,01 hektari suurune maa-ala, sealhulgas maa-ala, millel kasvavad puittaimed võrade liitusega vähemalt 30%;

2) alla 0,01 hektari suurused maa-alad, kui nende pindala põllumassiivil kokku ületab 0,01 hektarit, sealhulgas alla 0,01 hektari suurused maa-alad, millel kasvavate puittaimede võrad on omavahel liitunud.

Antud tingimust ei kohaldata nõude „kuni 50 puud hektari kohta“ rakendamisel. See tähendab, et üksikute puude alust maa-ala ei liideta kokku ega arvata seda põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast maha, kui puudealune pindala kokku ületab 0,01 hektarit. Seega aladel, kus puittaimede võrade liitus jääb alla 30% (ei ole metsastunud ega võsastunud) ning kus põllumajanduslik tegevus on võimalik, loetakse kokku puude arv ning kui see jääb lubatud arvu piiridesse, käsitletakse seda ala toetusõiguslikuna.

Maa-alad, mis on alla 0,01 hektari suurused ja millel kasvavate puittaimede võrad on omavahel liitunud, arvatakse toetusõiguslikust pindalast välja juhul, kui nende pindala põllumassiivil kokku ületab 0,01 hektarit. Nende hulka ei arvestata eraldiseisvaid ja selgelt eristuvaid üksikuid puid. Alla 0,01 hektari suuruste maa-alade hulka, mis kokku liites ületavad 0,01 hektarit, arvatakse näiteks kivihiik, püsivalt liigniiske ala, maapinnas olev süvend, püsivalt ühel kohal olev masinapark, lõkkeplats, oksahunnikud jms maa-ala, millel põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik. Põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik ka sellistel aladel, mis on puittaimedega tihedalt kaetud. Selliste alade hulka loetakse alad, millel kasvavate puittaimede võrade liitus on vähemalt 30%, näiteks puude-põõsaste grupp ja võsa. Selliste alade hulka arvatakse ka madalatest puittaimedest moodustunud põõsastikud, nagu näiteks kadakad ja põõsasmaranad ning nii looduslikult kasvavad kui ka istutatud puittaimedega kaetud alad;

3) sõltumata pindalast tuleb põllu pindalast välja arvata ka eelmisest aastast seisvad heina- ja silopallid, ühel kohal hoitavate põllumajandusmasinate alune maa, taimestikuta kivihiikud, tiigid, pidevalt liigniisked alad jms objektid.

Valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavate maade määramise kriteeriumid

Loetelu kehtestamisel on aluseks võetud järgmised kriteeriumid, mille alusel on võimalik hinnata erinevate maade toetusõiguslikkust:

- elemendi suurus (ruumiline ulatus), laad, füüsilised omadused. Kriteerium annab võimaluse hinnata objekti või elemendi suurust ja omadusi, sh kas tegemist on inimtegevuse tulemusena tekkinud ehitisega. Ka komisjoni juhised toetavad selle kriteeriumi rakendamist mittetoetusõiguslike elementide hindamiseks;
- põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras ilma tavapärasest erinevaid agrotehnilisi võtteid või masinaid kasutamata. Selle kriteeriumi alusel hinnatakse, mis ulatuses ja vahenditega on võimalik selliseid alasid uuesti põllumajanduslikku kasutusse võtta. Seejuures hinnatakse, kas lisaks tavapärastele agrotehnilistele võtetele ja masinatele on vajalik kasutada lisavahendeid ja kas tekivad lisakulud;
- ajaline kriteerium. Hinnatakse elemendi või objekti püsivust ajas. Näiteks, kas tegemist on lühi- või pikaajaliste (sh püsivate või ajutiste) elementide või objektidega. Komisjoni üldiste reeglite kohaselt hinnatakse elemendid või objektid püsivaks, kui need on püsivalt ühel kohal ning nähtavad ja tuvastatavad vähemalt kahel viimasel aastal (ortofotodel või kohapealses kontrollis). Teisisõnu loetakse püsivaks elemendid või objektid, mis on tuvastatud kahel järjestikusel aastal või nad on rajamise aastal püsiva iseloomuga;
- tegevuse eesmärk, maa kasutus- ja sihtotstarve. Oluline on hinnata tegevuse peamist eesmärki. Teisisõnu, kas tegemist on põllumajandusliku tegevusega (näiteks põllumajanduskultuuri kasvatamine või loomapidamine) või muul eesmärgil tehtava tegevusega (näiteks elektritootmine, puhke- või rekreatsioonialana kasutatav ala, majapidamise teenindusala jne). Lisaks hinnatakse maa kasutus- ja sihtotstarvet, mille alusel on võimalik kindlaks teha, kas tegemist on maakatastri kõlvikute kaardi järgi määratud tootmismaa, loodusliku rohumaa või haritava maaga;
- eristatavus tavapärasest põllumajandusmaast (sh maakasutus). See kriteerium võimaldab eelkõige eristada põllumajanduslikku maakasutust (näiteks põllumaa, püsirohumaa, püsiluuridealune maa) muust maakasutusest (näiteks metsamaa). Lisaks hinnatakse selle kriteeriumi puhul, kas sellised alad on eraldatud või piiritletud taraga või muul moel, kas alal paikneb mittepõllumajanduslikule tegevusele viitavaid objekte jne;
- maaga seotud hooldamis- või harimisvõtted. Maa hooldamis- ja harimisvõtete põhjal saab hinnata, kas need on otseselt seotud põllumajandusliku tegevusega (näiteks kasvatatakse põllumajanduskultuuri, varutakse loomasööta, peetakse loomi) või kasutatakse maad hoopis valdavalt mittepõllumajanduslikuks tegevuseks ja mittepõllumajanduslikul eesmärgil (näiteks kui maad hooldatakse muruniidukiga niites eesmärgiga kasutada seda sportimiseks, puhkealana või kasutatakse maad elektritootmiseks). Selle kriteeriumi puhul hinnatakse, kas alal, millel asetsevad elemendid või objektid, on võimalik põllumajandusliku tegevusega tegelda samamoodi nagu sellistel aladel, millel elemendid või objektid puuduvad.

Toetusõiguslikuks põllumajandusmaaks ei loeta

1) Inimtekkelise ehitise alust maa-ala (näiteks majad, hooned, tuulikud jne). Inimtekkeliste ehitiste hulka ei loeta [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 1–10 kirjeldatud maastikuelemente, milleks võivad olla eelkõige [muinsuskaitseaduses](#) sätestatud kinnismälestised või pärandkultuuriobjektina kaardistatud objektid.

2) Päikesepaneelide alust maa-ala. Selliseks maa-alaks loetakse:

- paneeli- või paneelidealust maad koos seda ümbritseva aia või selgelt eristuva harimispiiriga;

- paneelialust maad koos seda ümbritseva ühe meetri laiuse alaga (arvestatakse paneeli välimisest küljest), kui kahe või enama paneeli omavaheline kaugus on üle 13 meetri või tegemist on üksiku paneeliga ja puudub paneeli või paneele ümbritsev aed või selgelt eristuv harimispiir;

- paneelidevahelist maad koos paneelialuse maa ja seda ümbritseva ühe meetri laiuse alaga (arvestatakse paneeli välimisest küljest), kui kahe või enama paneeli omavaheline kaugus on kuni 13 meetrit ning puudub paneele ümbritsev aed või selgelt eristuv harimispiir.

Päikeseparkide hindamisel kasutab PRIA lisainfona ka maakatastris olevate kõlvikute infot. Maakatastri kõlvikute kaardil on päikesepargid üldjuhul kõlvikutüübiga õuealad ja katastri sihtotstarve on tootmismaa, mille kohaselt ei arvestata päikesepaneeli ja -paneelide alust maad toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka.

3) Õueala. Õuealaks loetakse elu-, ühiskondliku- või tootmishoone või rajatise juurde kuuluvat või selle püstitamiseks mõeldud ühtset maa-ala. Erandkorras saab olla toetusõiguslik õuealale jääv vähemalt 0,30 hektari suurune puuvilja-, marja- ja köögiviljaaiaga maa-ala. Ilulisel ja rekreatiivsel eesmärgil rajatud õueala pole toetusõiguslik.

4) Haljasala. Haljasalana käsitletakse madala- või kõrghaljastusega ala, mida kasutatakse rekreatiivsetel eesmärkidel ning millele on iseloomulikud ilutaimed. Haljasalad, sh pargid, puiesteed, kalmistud, muruväljakud, kiige- ja lõkkeplatsid ei ole toetusõiguslikud, kuna nende peamine eesmärk on rekreatiivne vm mittepõllumajanduslik eesmärk.

5) Golfväljakuid. Golfväljakud loetakse samuti mittetoetusõigusliku põllumajandusmaa hulka, kuna neid kasutatakse peamiselt rekreatiivsel vm mittepõllumajanduslikul eesmärgil.

6) Liigniiskeid alasid. Liigniiske on ala, millel veerohkuse tõttu mullas ei ole võimalik teha põllumajanduslikke töid agrotehniliselt õigel ajal ja viisil. Liigniisked alad jagatakse järgmiselt:

- pidevalt liigniisked alad. Alad, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Põllumajandusmaa hulka ei loeta tiike, mudaseid/soiseid alasid ja roostikke/kõrkjastikke. Pidevalt liigniisketes tingimustes toimub ka soostumine ning neid alasid on võimalik tuvastada iseloomuliku taimestiku järgi;
- ajutiselt liigniisked alad. Ajutiselt liigniiskeid alasid ei kustutata registrist. Küll aga tuleb taotlejal sellistele aladele toetuse taotlemisel objektiivselt hinnata, kas toetuse taotlemise aastal on võimalik seda põllumajandusmaad ka põllumajanduslikuks tegevuseks kasutada.

7) Valatud põrandaga kasvuhooneid, kuna tegemist on ehitistega. Toetusõiguslikud on vaid muldpinnaga kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse mullas. Kasvuhooned, kus taimi kasvatatakse näiteks kivivillal või kasutatakse hüdroponilist süsteemi, ei ole toetusõiguslikud. Samuti ei ole toetusõiguslikud sellised kasvuhooned, kus mullapind on kinni kaetud peenravaibaga ja taimed kasvavad pottides.

8) Ladustatud heina- ja silopallide ning -pakkide alust maa-ala. Need tuleb põllumajandusmaalt eemaldada hiljemalt järgmise aasta 15. juuniks. Varasemate aastate heina- ja silopallide ning -pakkide alune pindala arvestatakse toetusõiguslikust pindalast välja.

9) Staadioneid, spordiväljakuid, lennuvälju. Erandiks võivad olla väga vähese kasutusega väikelennuväljad ja spordiplatsid, mis on muru/heinakattega ja millel toimuv põhitegevus on põllumajandus. Otsus toetusõiguslikkuse kohta tehakse juhtumipõhiselt.

Puittaimestikuga seotud toetusõigusliku maa arvestamine

Üksikute puudega põldu käsitletakse toetusõiguslikuna, kui puude arv toetusõigusliku hektari kohta ei ületa kindlat maksimumtihedust. See tähendab, et põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud.

Metsaks, võsaks või põõsastikuks loetakse vähemalt 0,01 hektari suurusel alal, kus puittaimede võrastiku liitus on vähemalt 30%. Eraldiseisvaks puuks loetakse selgelt eristuvad puud ja põõsad, mis on vähemalt 1,3 meetri kõrgused. Üldjuhul on vähemalt 1 meetri laiuse võraga puude kõrguseks vähemalt 1,3 meetrit. Puittaimestiku vahelisel alal peab kasvama rohttaimestik või peab

seal olema haritav maa. Puude tihedust arvestatakse kogu selle põllu pinna suhtes, millel paiknevad eraldiseisvad puud ja põõsad.

Eraldiseisva puittaimena ei käsitleta juhtusid, kui puude või põõsaste tihedus vastab metsa (sh võsa) või puittaimede grupi (puude ja põõsaste grupp) tingimustele. Põõsastike all peetakse silmas vähemalt 30% võrastiku liitusega madalate puittaimedega, sh kadakatega ja põõsasmaranatega, kaetud vähemalt 0,01 hektari suuruseid maa-alasid.

Toetusõigusliku pindala määramine neil aladel, kus esineb puudegruppe ja üksikuid puud

1) PRIA geoinfosüsteemis digitaliseeritakse põllumassiivi välispiir (joonisel 1 on välispiir tähistatud kollase joonega).

Joonis 1. Puudegrupid ja üksikud puud

2) Määratletakse kõik vähemalt 0,01 hektari suurused alad, kus puude või põõsaste võrade liitus on suurem kui 30% (joonisel 1 tähistatud punase joonega). See tähendab, et määratletakse alad, kus puude/põõsaste grupi pindalast moodustab võrade pindala vähemalt 30% või rohkem. Sellised alad digitaliseeritakse geoinfosüsteemis ja arvestatakse põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast välja.

3) Määratletakse puudega kaetud alad, mis eraldi võetuna on alla 0,01 hektari, kuid kokku liites moodustavad üle 0,01 hektari suuruse pinna (joonisel 1 tähistatud sinise joonega). Niisuguse ala hulka arvestatakse puud siis, kui neid ei saa käsitleda üksikute puudena, kuna mitme puu või põõsa võrad on omavahel liitunud. Sellised alad digitaliseeritakse geoinfosüsteemis ja arvestatakse põllumassiivi toetusõiguslikust pindalast välja.

4) Loetakse kokku kõik üksikud puud ja põõsad, mis leiduvad allesjäänud toetusõiguslikul pinnal (joonisel 1 tähistatud kollase ringiga). Põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala hulka arvatakse põld, kus üksikute puude tihedus ühe hektari kohta ei ületa 50 puud. Kui puude arv on hektari kohta üle 50, pole põld toetusõiguslik. Üksikuks puuks toetusõigusliku pindala määramise tähenduses loetakse vähemalt 1,3 meetri kõrgune või selgelt eristuva vähemalt 1-meetrise võra läbimõõduga puu või põõsas, kui puudevahelisel alal on rohttaimestik või haritav maa. Üks ja sama puu ei saa olla samaaegselt üksik puu ja kuuluda puudegruppi. Juhul, kui puud on võimalik

loendada visuaalselt ja sealjuures hinnata, et neid ei ole ühe hektari kohta üle 50, siis neid geoinfosüsteemi ei salvestata ja need ei kajastu ka PRIA avalikul veebikaardil põllumassiivi andmetes.

5) Põllumassiivi maksimaalne toetusõiguslik pindala arvutatakse 0,01 hektari täpsusega järgmiselt:

$$S=S_v-S_M-S_{MI},$$

kus

S – põllumassiivi maksimaalne toetusõiguslik pindala,

S_v – põllumassiivi välispiiri sisse jääv pindala,

S_M – üle 0,01 hektari suuruste mittetoetusõiguslike alade pindalade summa,

S_{MI} – alla 0,01 hektari suuruste mittetoetusõiguslike alade pindalade summa, kui see on kokku üle 0,01 hektarit.

Antud näite puhul $S=3,22-(0,02+0,02+0,55)-(0,004+0,007)=2,62$ hektarit, kusjuures üksikud puud arvestatakse toetusõigusliku pindala hulka, sest nende arv ei ületa 50.

6) Põllumassiivil kokku loetud puude arv jagatakse põllumassiivi pindalaga. Kui see on üle 50, ei ole põllumassiiv toetusõiguslik ja see kustutatakse põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrist.

2.1.2. Toetusõiguslik põllumajandusmaa PLK taotlemisel

PLK toetust võib taotleda vähemalt 0,10 hektari suuruse hoolduskõlbliku poolloodusliku koosluse või selle osa kohta, mida taotleja kasutab ning mis on kantud Eesti looduse infosüsteemi ja asub [looduskaitseaduse](#) § 4 lõike 1 punktides 1, 2, 4 ja 5 nimetatud kaitstaval loodusobjektil.

PLK toetust saab taotleda vaid sellisele poollooduslikule kooslusele, mis on hoolduskõlblik. Hoolduskõlblik poollooduslik kooslus on kaetud niidutaimestikuga ning on hooldatav niitmise ja niite kokkukogumise või karjatamise teel. Alal peab domineerima niidutaimestik. Taimestikuta alad võivad olla hajusalt üle ala – kui vastav ala on suurem kui 0,05 hektarit, arvatakse kogu see osa toetusõiguslikust pinnast välja.

Hoolduskõlblik ei ole ala, kus maaeluministri 22.04.2015. aasta määrusest nr 38 „[Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus](#)“ (edaspidi PLK määrus) tulenevate hooldamise meetmetega ei ole enam hooldamise eesmärkide saavutamine võimalik ning kus selliste eesmärkide saavutamine eeldab juba ala taastamist (milleks on ette nähtud omaette meetmed ja toetuse taotlemise võimalused).

Poollooduslik kooslus, kus niidutaimestik ei domineeri, loetakse toetusõiguslikuks vaid sellisel juhul, kui alal on taastamistööd korrektselt lõpetatud ja on loodud tingimused niidutaimestiku taastamiseks kiireimal viisil. Taastamistööd loetakse lõppenuks, kui ala vastab vähemalt [loodushoiutoetuse määruses](#) sätestatud taastamise tingimustele – maha ei ole jäänud raidmeid diameetriga üle 5 cm ja pikkusega üle 50 cm ning kändud on lõigatud võimalikult madalalt, mitte kõrgemalt kui 15 cm maapinnast; loopealsel taastamistööde lõppemisel on kadakate ja muu puittaimestiku liituvus (võrade projektsioonide osakaal maapinnal) maksimaalselt 0,3; puisniidu ja puiskarjamaa taastamistööde lõppemisel ei ületa liituvus 0,6, sealhulgas põõsarinde liituvus on kuni 0,2.

Kogu kohustuseperioodi jooksul tuleb taotlejal tagada ala hooldamine selliselt, et ala säiliks hooldatavana ja elupaiga seisund ei halveneks. Taotleja peab vajaduse korral kohustuseperioodi vältel harvendama puid-põõsaid ja tõrjuma võsa ning pilliroogu.

Kadakatega poollooduslikku kooslust ei loeta toetusõiguslikuks, kui puittaimede liituvus on suurem kui 0,5. Erandina on abikõlblikud vaid sellised üle 0,5 liituvusega kadakatega niidualad, kus kadakad või muu puittaimestik on tüvedena, nii et alal on ülepinnaliselt olemas niidutaimestik, sealjuures on niidule omane rohustu olemas ka kadakate all; ala on takistusteta ülepinnaliselt hooldatav, seal ei esine tihedaid kadakatukkasid ja lehtpuuvõsa puudub. Sellisel alal aitavad kadakad tagada söödabaasi loomadele – kadakate raiumisel oleks heina tootmine väiksem.

Toetusõigusliku pinna osaks on üle 0,5 liituvusega puittaimestikuga tukad juhul, kui need ei ole suuremad kui 0,05 hektarit. Siiski tuleb silmas pidada, et kogu ala liituvus koos vastavate kuni 0,05 hektari suuruste tukkadega ei ületaks 0,5. See tähendab, et kui jagada kuni 0,05 hektari suurused tihedamad tukad kogu ala peale laiali, peab ka sellisel juhul jääma kogu ala liituvus alla 0,5. Seega, kui kogu ala üldine liituvus on 0,3–0,4, siis üle 0,5 liituvusega tihedaid kuni 0,05 hektari suuruseid tukkasid ei saa olla palju, sest sellisel juhul ületatakse kogu ala lubatud liituvust.

Puisniidu ja puiskarjamaa puurinde liituvus on tavaliselt 0,4–0,6, kuid see võib oluliselt erineda niiduti ja ka ühe niidu piires. Liituvus (koos suurte põõsastega, näiteks sarapuudega) ei tohiks olla suurem, vastasel juhul on pärssitud niidutaimede areng ja maapinnal hakkab domineerima hõre, metsaliikidest dominantidega taimkate. Keskmise puurinde liituvus ei tohi mingil juhul langeda ka alla 0,1–0,2, sest sel juhul kaob neile omane mikrokeskkond. Heas seisundis puisniidul ei tohi põõsarinde liituvus eraldi võetuna ületada 0,2. Põõsarinde kasvamine üle selle viitab puisniidu looduskaitsele väärtuse halvenemisele.

Puisniite ja puiskarjamaid iseloomustab lagedamate (sageli üksikute vanade puude ja põõsastega) niidulaikude vaheldumine erineva tihedusega puude rühmadega.

Puiskarjamaadega väga sarnased on karjatatavad metsad. Nende eristamisel võetakse aluseks rohttaimestiku iseloom. Karjatatavate metsade rohuline sarnaneb metsale omase rohttaimestikuga. Puiskarjamaadel domineerivad aga niiduliigid, sealjuures kasvab neil ka karjamaade umbrohtusid (näiteks tuliohakas) või vähem väärtuslikke, kuid vastupidavamaid heintaimi (näiteks luht-kastevars).

Toetusõiguslik ei ole pind, mis on jäänud püsivalt (st vähemalt kahel järjestikusel aastal) puuriida, kasutusest väljas oleva tehnika või muu seesuguse alla. Taolised objektid takistavad enda alla jääva pinna põllumajanduslikku kasutust ja seetõttu selliste alade eest toetust ei maksta.

PLK toetusõigusliku maa hulka arvatakse järgmised elemendid ja objektid:

- 1) [HPK määruse](#) § 3 lõigetes 3–5 ja 7–10 nimetatud maastikuelemendid. Nendeks võivad olla puude rida, puude või põõsastega hekk, kiviaed, kaitstav looduse üksikobjekt, kinnismälestis ja kaardistatud pärandkultuuriobjekt;
- 2) maa, millel asub kiviaed, heinaküün või loomade varjualune;
- 3) kuni kahe meetri laiused maastiku joonelemendid;
- 4) kuni 0,05 hektari suurused puude ja põõsastega kaetud alad, kus puudub niidutaimestik, kuid mis on seotud traditsioonilise põllumajandustegevusega või keskkonnaalaste eesmärkide saavutamise;
- 5) kuni 0,05 hektari suurused väikeveekogud ja taimestikuta alad. Väikeveekogude ja taimestikuta alade maksimaalne suurus ei kehti rannaniitude puhul. Seal on toetusõiguslikud kõik taimestikuta ala osad, näiteks soolakud, veelombid, lõukad ja teised rannaniidule iseloomulikud rannikuelupaigad olenemata pindalast. Siiski tuleb silmas pidada, et toetust makstakse hooldustegevuse elluviimiseks, st toetusega kompenseeritakse poolloodusliku koosluse niitmise ja karjatamisega kaasnev saamata jäänud tulu ja täiendav kulu ning seepärast peaks suurema osa

taotletavast alast moodustama [PLK määruse](#) § 5 lõikes 4 nimetatud hoolduskõlbliku maa kriteeriumitele vastav ala;

6) rannaniidul kõik sellised ala osad, kus taimestik puudub, olenemata ala osa suurusest, välja arvatud taimestiku piirist mere poole jäävad liiva- ja kliburannad;

7) roostik, mida on viimase aasta jooksul niidetud või karjatatud [PLK määruse](#) § 10 lõike 3 kohaselt. Kui roostik on rohkem kui aasta majandamata, roog on puitunud ning maapinnale on moodustunud roomatt, siis selline ala ei ole toetusõiguslik;

8) pinnasteed, mis on üle 50% ulatuses kaetud niidutaimestikuga ning mida hooldatakse niitmise või karjatamise teel. Pinnasteed tuleb taotlejal iga-aastaselt hooldada. Kui pinnasteed on kaetud niidutaimestikuga, aga seda ei hooldata, siis selline pinnasteed ei ole toetusõiguslik.

2.1.3. Põllumajandusmaa kasutusõigus

Toetust võib taotleda põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada taotluse esitamise aasta 15. juuni seisuga. Toetuse saamise eeldusteks on nii põllumajandusmaa kasutusõiguse omamine kui ka selle maa reaalne kasutamine.

Kasutusõigus on maa omanikul, maa rentnikul (põllumajanduslik rendileping) või muul õiguslikul alusel maa kasutajal (kasutusvaldus, tasuta kasutamise leping jne). Kui taotlejal puudub põllumajandusmaa kasutusõigus, kuid vaatamata sellele hakkab ta maad harima ning taotleb põllumajandusmaa kohta toetust, rikub ta omandiõigust ning selle maa osas jäetakse taotlus rahuldamata. Maa omanik, kes maa harimisega ei tegele, ei ole samuti õigustatud toetust saama. Toetuse saamise eeldusteks on nii maa kasutusõiguse omamine kui ka maa reaalne kasutamine ja sellega seotud kulutuste tegemine.

Juhime tähelepanu, et eraomandis oleva maa ning riigimaa kasutusse andmise ja võtmise korrad erinevad olulisel määral.

Eraomandis oleva maa kasutada andmine

Rendisuhteid reguleerib [võlaõigusseadus](#) (§ 339–360). Seadus ei kehtesta rendilepingule kohustuslikku vormi, see võib olla nii suuline kui ka kirjalik. Suulise rendilepingu puhul tuleb arvestada, et kokkuleppe (lepingu) olemasolu peab vajadusel tõendama isik, kes tahab lepingualusele maale toetust saada. Kui taotleja ei suuda tõendada suulise rendilepingu olemasolu, loetakse, et rendileping puudus. Võimalike segaduste ja vaidluste vältimiseks soovitame lepingud sõlmida kirjalikult. Sama kehtib ka lepingute ülesütleamise kohta.

Rendisuhete juures on oluline ka see, et rendileandja vahetumisel rendilepingu kehtivus ei lõpe. Seega juhul, kui maa uus omanik soovib maa ise kasutusse võtta või anda selle omakorda rendile, tuleb tal eelmise rendileandja ja rentniku vahel sõlmitud rendileping üles öelda.

Lepingusse tuleb kindlasti kirjutada täpsed andmed rendileandja ja rendilevõtja kohta, nende õigused (sh kellel on õigus taotleda pindalatoetusi) ja kohustused, lepingu jõustumise kuupäev ja kehtivus ning andmed rendile antava maa kohta. Lepingule tuleb lisada katastriüksuse plaan, kus on tähistatud rendileantav maa.

Kasutusvaldust reguleerib [asjaõigusseadus](#) (§ 201–224), tasuta kasutamise lepingut [võlaõigusseadus](#) (§ 389–395).

Riigimaa kasutada andmine

Riigi omandis olevale maale saab kasutusõigus tekkida kahel viisil.

1. Kasutusvalduse seadmisega (vastavalt Vabariigi Valitsuse 31.01.2005. aasta määrusele nr 24 „[Riigimaa kasutusvaldusesse andmise ja riigimaale kasutusvalduse seadmise kord](#)“). Maale kasutusvalduse seadmise leping sõlmitakse kirjalikus vormis (määruse nr 24 § 17) ning see kantakse kinnistusraamatusse. Määruse nr 24 § 16 lg 3 p 4 kohaselt peab maale kasutusvalduse seadmise leping sisaldama mh kasutusvaldusesse saaja kohustust mitte anda maad rendile või teisele isikule kasutuseks. Alates 2020. aastast on [maareformi seaduse](#) § 34¹ lõike 6² alusel sätestatud erand vaid füüsilisest isikust kasutusvaldajate suhtes, kes võivad anda kasutusvaldusesse antud maad kasutusvaldajaga sõlmitud kirjaliku lepingu alusel kasutusele isikule, kes jätkab põllumajanduslikku tootmist sellel maal ning on kasutusvaldaja sugulane või abikaasa või juriidiline isik, mille kogu aktsia- või osakapitalist või häälte koguarvust kuulub enamuse kasutusvaldajale, tema sugulasele või abikaasale. Kasutusvaldaja peab kasutusvalduse seadjat teavitama maa kasutusse andmisest ja edastab talle lepingu kuu aja jooksul pärast selle sõlmimist.
2. Kasutuslepingu alusel (vastavalt riigivaraseaduse regulatsioonile). [Riigivaraseaduse](#) § 24 lõike 1 kohaselt peab kasutusleping olema sõlmitud kirjalikus vormis. [Riigivaraseaduse](#) § 15 lõike 5 kohaselt peab riigivara valitseja sätestama kasutuslepingus tingimuse, et kasutaja võib anda vara kolmanda isiku kasutusse allkasutuslepingu alusel üksnes juhul, kui selleks on riigivara valitseja kirjalik nõusolek ja allkasutuslepingus lepitakse kokku lepingu avalikustamises avaliku teabe seaduse kohaselt. Kinnisasja allkasutuslepingu registreerib ja avalikustab riigivara valitseja riigi kinnisvararegistris, välja arvatud juhul, kui avaliku teabe seaduse alusel ei tule lepingut või selle osa avalikustada.

Erinevalt eraomandis olevatest maadest tuleb riigi omandis olevate maade puhul kindlasti sõlmida kirjalik leping.

Oluline on ka tähele panna, et taotlejad või maa kasutamisest huvitatud isikud peavad näitama üles piisavat hoolsust ning [veenduma](#), et isik, kellega nad kasutuslepingu sõlmivad, on õigustatud maad neile kasutada andma. [Asjaõigusseaduse](#) § 55 lõike 1 kohaselt on kinnistusraamat avalik ning igapähele on õigus kinnistusraamatu andmetega tutvuda. See tähendab, et igapähele on õigus saada teavet ükskõik milliste kinnistusraamatusse kantud andmete kohta, sh kinnisasjade ja nende omanike, aga ka kinnisasja koormavate piiratud asjaõiguste kohta. [Asjaõigusseaduse](#) § 55 lõikest 2 tulenevalt ei või keegi end vabandada kinnistusraamatu andmete mitteteadmiselega.

Riigivara koormavate lepingute andmed on kantud riigi kinnisvararegistrisse (<https://riigivara.fin.ee/kvr/>), kust kõik kasutajad saavad teha tasuta päringuid riigi kinnisvara ja sellega seotud menetluste ning lepingute kohta.

Maa-ameti poolt hallatava riigimaa kasutamiseks õigustatud isikute kohta saab infot vaadata KATRI (katastri riigivara ruumiandmete) keskkonnast <https://riigivara.kataster.ee>. Maa-ameti [riigimaade kasutuslepingute](#) teemalehel on toodud ka Maa-ameti spetsialistide kontaktandmed, kelle poole lepingutega seoses saab pöörduda.

Katastriüksuste omandivormi saab vaadata ka [PRIA avalikult veebikaardilt](#).

Maa kasutusõigust kontrollitakse nii administratiivses kontrollis, aga ka kohapealse kontrolli käigus. Kui samale põllumajandusmaale esitavad taotluse kaks isikut ja selline vastuolu selgub PRIA administratiivse kontrolli käigus, saadab PRIA mõlemale isikule kirjaliku järelepärimise, millega küsitakse omandi- või kasutusõigust tõendavaid dokumente. Nende põllumajandusmaade osas, mille kasutamiseks puudub taotlejal õiguslik alus, jäetakse taotlus rahuldamata. Piisava tõendusmaterjali puudumisel võib jätta mõlemad taotlused rahuldamata.

2.2. Nõuetele vastavuse nõuded

Nõuetele vastavus on põllumajandustootmist käsitlev reeglistik, mille järgimisest sõltub põllumajandustootja poolt saadava toetuse suurus. Nõuetele vastavuse süsteemiga tagatakse, et põllumajandustoetuseid makstakse täies mahus vaid neile põllumajandustootjatele, kes täidavad erinevatest seadustest tulenevaid kohustuslikke majandamisnõudeid ning järgivad maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõudeid.

2023. aastast on nõuetele vastavuse süsteem asendatud tingimuslikkuse süsteemiga.

NB! Taotleja, kes jätkab 2023. aastal oma kehtivat MAK 2014–2020 toetuse 5-aastast kohustust või taotleja, kes võtab SORT toetuse 1-aastase kohustuse, peab oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal täitma jätkuvalt nõuetele vastavuse nõudeid. Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded on sätestatud [HPK määruses](#) ning [kohustuslikud majandamisnõuded](#) (KM) on avaldatud PRIA kodulehel.

Kui taotleja taotleb korraga perioodi 2023–2027 toetuseid ja MAK 2014–2020 pindalapõhiseid toetuseid, peab ta järgima nii nõuetele vastavuse kui ka tingimuslikkuse nõudeid. MAK 2014–2020 pindalapõhiste toetuste puhul loetakse nõuetele vastavuse nõuded täidetuks, kui taotleja täidab tingimuslikkuse nõudeid. Kui tingimuslikkuse nõudeid ei täideta, kontrollitakse ka nõuetele vastavuse nõuete täitmist. Kui tuvastatakse nõuetele vastavuse nõuete rikkumine, siis MAK 2014–2020 pindalapõhiseid toetuseid vähendatakse nõuetele vastavuse nõuete rikkumise eest ning perioodi 2023–2027 toetuseid tingimuslikkuse nõuete rikkumise eest.

Kui taotleja taotleb korraga perioodi 2023–2027 toetuseid ja MAK 2014–2020 loomapõhiseid toetuseid, peab ta järgima nii nõuetele vastavuse kui ka tingimuslikkuse nõudeid.

Nõuetele vastavuse süsteemi kohta leiab täiendavat infot PRIA kodulehe [tingimuslikkuse ja nõuetele vastavuse](#) lehelt.

3. TOETUSE SAAMISE NÕUDED

3.1. Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetuse (KSA) nõuded

KSA toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 29. aprilli 2015. aasta määrusega nr 50 „[Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus](#)“.

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Kohustust ei saa suurendada, üle anda ega teise MAK 2014–2020 alusel antava toetuse kohustusega asendada.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” (edaspidi strateegiakava) alusel järgmisi toetuseid:
 - ❖ keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM);
 - ❖ mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetus (MAHE);
 - ❖ ökoalade toetus (ÖKO);

- ❖ ökosüsteemiteenuste säilitamise toetus (ÖST);
 - ❖ mesilaste korjeala toetus (MESI);
 - ❖ turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus;
 - ❖ põhjavee kaitse toetus (PÕHJAVESI);
 - ❖ pinnavee kaitse toetus (PINNAVESI);
 - ❖ pärandniidu hooldamise toetus (NIIT).
- Taotleja võib kehtiva KSA kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava KSM või MAHE toetuse kohustuse. Sellisel juhul KSA kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava alusel antava toetuse kohustus, mille kestus on üks kalendriaasta.

KSA toetusõiguslik põllumajandusmaa

KSA toetuse puhul on toetusõiguslik vähemalt 0,30 hektari suurune põllumajandusmaa. Toetusõigusliku maa hulka võib arvata ka põlluga külgneva kuni 15 meetri laiuse teenindusala, mis on aianduskultuuride kasvatamisel vajalik põllutöomasinate ümberpööramiseks kummaski rea otsas. Samas ei ole teenindusala jätmine kohustus, vaid võimalus. Näiteks, kui taotleja toetusõigusliku maaga külgnab püsirohumaa, millel põllutöomasinaid ümber pööratakse, pole vaja eraldi teenindusala rajada või jätta.

Põllumajandusmaa on toetusõiguslik, kui seal kasvatatakse viljapuid või marjapõõsaid järgmise istutustihedusega:

- 1) õunapuu tugeva kasvuga alusel, pirnipuu – vähemalt 100 tk hektari kohta;
- 2) õunapuu keskmise kasvuga alusel – vähemalt 300 tk hektari kohta;
- 3) õunapuu nõrga kasvuga alusel – vähemalt 500 tk hektari kohta;
- 4) luuviljalised – vähemalt 270 tk hektari kohta;
- 5) astelpaju, aroonia – vähemalt 600 tk hektari kohta;
- 6) sõstar, karusmari – vähemalt 2000 tk hektari kohta;
- 7) vaarikas, pampel – vähemalt 3000 tk hektari kohta;
- 8) viinapuu – vähemalt 1300 tk hektari kohta;
- 9) kultuurmustikas, ebaküdoonia – vähemalt 1000 tk hektari kohta;
- 10) kultuurjõhvikas – vähemalt 30 000 tk hektari kohta;
- 11) harilik sarapuu – vähemalt 250 tk hektari kohta;
- 12) söödav kuslapuu – vähemalt 665 tk hektari kohta;
- 13) harilik pihlakas – vähemalt 150 tk hektari kohta.

Toetuse saamiseks peab taotleja kasvatama vähemalt 0,30 hektari suurusel maal eelpool nimetatud loetelus toodud viljapuid või marjapõõsaid. Loetelus toodud luuviljaliste hulka loetakse ploom, hapukirss, maguskirss ehk murel, kreek ja haraline ploomipuu (alõtša). Istutustiheduste määramisel ei arvestata teenindusala alla jäävat maad.

Põllumajandusmaa on toetusõiguslik, kui viljapuud ja marjapõõsad on istutatud hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks.

KSA toetuse saamise nõuded

1) Glüfosaadipiirang

Toetusõiguslikul maal ei tohi kohustuseperioodi jooksul kasutada glüfosaati sisaldavaid taimekaitsevahendeid.

2) Feromoonpüünised

Toetusõiguslikul maal, millel kasvatatakse viljapuid, peab hoidma kohustuseperioodi iga kalendriaasta 1. maist kuni 31. augustini õunamähkuri, ploomimähkuri, õunakoi ja õunapuu võrgendkoi avastamiseks feromoonpüüniseid. Püünised peavad olema paigutatud tihedusega vähemalt üks püünis igal 0,30 hektari suurusel maa-alal. Kohapealse kontrolli käigus peab taotleja kontrolli läbiviijale ette näitama feromoonpüüniste asukohad.

3) Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid

Toetusõiguslikul maal peab hoidma kohustuseperioodi teise aasta 1. maist kuni kohustuseperioodi lõpuni bioloogilist mitmekesisust toetavaid elemente. Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid peavad olema paigutatud järgmise tihedusega:

- vähemalt kaks elementi igal 0,30 hektari suurusel maa-alal, millel kasvatatakse kultuurmustikaid või -jõhvikaid;
- vähemalt kaks elementi, millest üks on lindude pesakast, igal 0,30 hektari suurusel maa-alal, millel kasvatatakse puuvilju või marju, välja arvatud kultuurmustikaid või -jõhvikaid.

Bioloogilist mitmekesisust toetavad elemendid on lindude pesakast, röövlindude istumiskoht, putukapesa ja mesitaru, milles peetakse mesilasi. Röövlindude istumiskoht peaks olema aia servas asuv ja puudest pisut eemal olev kõrgem vai või post, mille otsa on kinnitatud horisontaalne pulk, millel istudes on röövlindudel aias hea ülevaade. Putukapesade all peetakse silmas inimese rajatud (vanad aukudega tellised, pilliroost meisterdatud putukapesad, kõrrepusad jms), mitte looduslikke pesi (putukapesade meisterdamise näited: http://www.loodusesober.ee/artikkel1612_1595.html). Kohapealse kontrolli käigus peab taotleja kontrolli läbiviijale ette näitama bioloogilist mitmekesisust toetavate elementide asukohad.

4) Teenindusalad ja reavahed

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue viljapuu- ja marjaaia rajamise korral peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses olema rohukamaraga kaetud rajamisele järgneva kalendriaasta 15. juuniks. Nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal. Rohu kõrgus võib toetusõiguslikul maal, sh teenindusalal olla kuni 30 cm.

5) Võrade hooldamine

Toetusõiguslikul maal kasvavate viljapuude ja marjapõõsaste võrsid peab hooldama lõikamise teel. Hariliku sarapuu, söödava kuslapuu ja hariliku pihlaka puhul loetakse võrade hooldamiseks kuivanud okste eemaldamist. Nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal.

6) Kaitsehekid

Toetusõigusliku maa iga põllu ühel küljel peab hiljemalt kohustuseperioodi teise aasta 1. mai seisuga olema kaitsehekk. Nõude täitmisel arvestatakse ka juba olemasoleva kaitseheki. Uue kaitseheki rajamisel peab see olema vähemalt kaherealine ja koosnema vähemalt kahest põõsa- või puuliigist. Kui kaitseheki rajamisel kasutatakse ohtlike taimekahjustajate, viljapuu-bakterpõletiku või tamme-äkksurma peremeestaimi (näiteks vaher, tamm, viirpuu, sirel jt), on soovitatav kasutada taimepassiga varustatud või kontrollitud istikuid. Ohtlike taimekahjustajate kohta saab rohkem informatsiooni Põllumajandus- ja Toiduameti [kodulehelt](#). Ühtselt haritava maa-ala moodustavate põldude kohta võib olla üks kaitsehekk. Kaitseheki peab säilitama kuni kohustuseperioodi lõpuni. Kaitseheki nõuet ei pea täitma kultuurmustika ja -jõhvika alusel maal.

7) Mullaproovid

Taotleja peab korraldama toetusõigusliku maa kohta mullaproovide võtmise ning proovide saatmise mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks.

Kui toetusõiguslikult maalt on mullaproov varem võetud ja selle kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta, peab taotleja järgmise mullaproovi võtmise ja laboratooriumisse saatmise korraldama eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks.

Taotleja peab korraldama mullaproovide võtmise arvestusega, et iga kuni 3 hektari toetusõigusliku maa kohta on võetud üks mullaproov, millest on võimalik määrata mulla happesust ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust. Arvesse võetakse ka varem võetud mullaproovid, mis ei ole vanemad kui viis aastat ja mille kohta on väljastatud laboriprotokoll mulla happesuse ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse kohta. Mulla happesus määratakse kaaliumkloriidi lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse määramiseks kasutatakse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaadi või Egnér-Riehm-Domingo ammooniumatsetaat-laktaadi meetodit.

Kui taotlejal on toetusõiguslikku maad vähem kui 3 hektarit, saadetakse laboratooriumisse vähemalt üks mullaproov.

Laboratooriumi väljastatud laboriprotokollid analüüsitulemustega peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

3.2. Piirkondliku mullakaitse (MULD) toetuse nõuded

MULD toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 22. aprilli 2015. aasta määrusega nr 40 „[Piirkondlik mullakaitse toetus](#)“.

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Kohustust ei saa suurendada.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mis vastab maaeluministri 23. detsembri 2022. aasta määruse nr 79 „[Perioodi 2023-2027 pärandniidu hooldamise toetus](#)” §-s 5 sätestatud toetusõigusliku maa nõuetele. See tähendab, et toetust ei saa taotleda pärandniitudele.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” (edaspidi strateegiakava) alusel järgmisi toetuseid:
 - ❖ keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM);
 - ❖ ökoalade toetus (ÖKO);
 - ❖ mesilaste korjeala toetus (MESI);
 - ❖ turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus;
 - ❖ põhjavee kaitse toetus (PÕHJAVESI);
 - ❖ pinnavee kaitse toetus (PINNAVESI).
- Taotleja võib kehtiva MULD kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse, PÕHJAVESI toetuse, PINNAVESI toetuse või pärandniidu hooldamise toetuse (NIIT) kohustuse. Sellisel juhul MULD kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava alusel antava toetuse kohane kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat. Kui MULD kohustusealune maa ei vasta kogu ulatuses strateegiakava alusel antava toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele, siis MULD kohustus selle maa osas lõpeb.

MULD toetusõiguslik põllumajandusmaa

MULD toetust saab taotleda vähemalt 0,30 hektari suuruse toetusõigusliku rohumaa või põllumajandusmaa kohta, millel kasvatatakse viljapuid või marjapõõsaid. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema kokku vähemalt 0,30 hektarit. Toetust võib taotleda maa kohta, mille andmed on kantud [maakatastriseaduse](#) §-s 14 nimetatud maa kvaliteedi hindamise kaardile ning nendest nähtub, et taotletaval maal on 90% ulatuses turvasmullad või erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleks.

Toetust ei või taotleda püsirohumaa kohta, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ning mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld (keskkonnatundlik püsirohumaa).

Kui taotleja taotleb MULD toetust lühiajalisele rohumaale, jätkub sellise maa püsirohumaaks muutumise arvestus pärast kohustuseperioodi lõppu. See tähendab, et kui taotleja võtab endale kohustuse hoida maa rohumaana, st seda mitte künda jne, siis toetuse kohustuseperiood nii-öelda külmub maa püsirohumaaks muutumise arvestuse.

Baasnõue

Taotleja peab säilitama püsirohumaa pindala ulatuses, mis on võrdne taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal esitatud ühtse pindalatoetuse taotlusele märgitud püsirohumaa pindalaga. Püsirohumaa kasutusotstarvet ei ole lubatud muuta. Taotlejad, kellele on määratud püsirohumaa tagasirajamise kohustus, peavad püsirohumaa tagasi rajama 15. juuniks 2023. Tagasirajatava püsirohumaa kasutusotstarvet ei tohi muuta.

Keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet ei tohi muuta ning nimetatud maad ei tohi üles künda. Keskkonnatundliku püsirohumaa rohukamarat on lubatud uuendada üksnes pealtkülvi teel. Rohukamara uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada. Taotleja, kes on muutnud keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet või nimetatud püsirohumaa üles kündnud, peab nimetatud ala muutma tagasi püsirohumaaks PRIA määratud tähtpäevaks.

Kui püsirohumaa antakse üle teisele põllumajandustootjale, läheb vastuvõtjale üle ka püsirohumaa säilitamise kohustus.

Toetuse saamise nõuded

Toetatava tegevuse nõudeid tuleb täita toetusõiguslikul maal, mille kohta toetust taotletakse.

Maa tuleb hoida rohumaa all, mis peab olema rajatud hiljemalt kohustuseperioodi esimese kalendriaasta 15. juuniks. Rohumaa ja viljapuud või marjapõõsad võivad olla varem rajatud (istutatud) või tehakse seda esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Toetusalust maad tuleb rohumaa või viljapuu- ja marjaaiana hoida kogu kohustuseperioodi vältel. Rohumaa all hoidmine tähendab, et sellel maal ei tehta mullaharimistöid, mis kahjustavad rohukamarat. Sellised tööd on näiteks kündmine, koorimine, kultiveerimine, äestamine, randaalimine ja freesimine.

Maa rohukamara kahjustamine maa ülekarjatamise tõttu on keelatud. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt. Nõude täitmise kontrollimisel vaadatakse toetusaluse maa rohukamara olukorda. See ei tohi olla ulatuslikult kahjustatud.

Karjatatava maa-ala kohta maksimaalselt lubatud loomade arvu (loomkoormust) antud toetuse raames ei ole kehtestatud, taotleja peab ise valima oma maadele karjatamiseks sobiva loomkoormuse.

Taotleja võib rohukamarat uuendada ainult otsekülvi ja pealekülvi teel. Turvasmuldadel on rohumaat uuendamine lubatud üks kord kohustuseperioodi jooksul randaalimise ja freesimise teel.

3.3. Piirkondliku veekaitse (VESI) toetuse nõuded

VESI toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 16. veebruari 2018. aasta määrusega nr 9 „[Piirkondlik veekaitse toetus](#)“.

VESI toetuse eesmärk on nitraaditundlikul alal (edaspidi NTA) põhjavee kvaliteedi säilitamine, vähendades põllumajanduslikult kasutatavatelt maadelt toitainete leostumist ning põhjavette uhtumist.

VESI maa rohumaana hoidmise kohustust tuleb täita kogu 5-aastase kohustuseperioodi kestel samal maal.

Pandivere NTA piirkond asub Pandivere kõrgustikul ning on väga allikarohke ja sealt saavad alguse mitu suurt Eesti jõge. Adavere-Põltsamaa NTA piirkond jääb Kesk-Eesti tasandikule ning on oluline vee transiit- ja väljumisala. Pinnakate on NTA-l väga õhuke, aluspõhi sageli väga lõheline (karstiala) ning põhjavesi on seetõttu kohati kaitsmata või nõrgalt kaitsitud. Ühtlasi on tegemist põhjavee kujunemise alaga. Samas on nendes piirkondades viljakad mullad ning põllumajandusmaa pindala ja põllumajandusloomade arv on Eesti keskmisest suurem.

VESI toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- VESI maa rohumaana hoidmise kohustust ei saa suurendada.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mis vastab maaeluministri 23. detsembri 2022. aasta määruse nr 79 „[Perioodi 2023-2027 pärandniidu hooldamise toetus](#)” §-s 5 sätestatud toetusõigusliku maa nõuetele. See tähendab, et toetust ei saa taotleda pärandniitudele.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” (edaspidi strateegiakava) alusel järgmisi toetuseid:
 - ❖ keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM);
 - ❖ ökoalade toetus (ÖKO);
 - ❖ mesilaste korjeala toetus (MESI);
 - ❖ turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus;
 - ❖ põhjavee kaitse toetus (PÕHJAVESI);
 - ❖ pinnavee kaitse toetus (PINNAVESI).
- Taotleja võib kehtiva VESI maa rohumaana hoidmise kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse, PÕHJAVESI toetuse, PINNAVESI toetuse või pärandniidu hooldamise toetuse (NIIT) kohustuse. Sellisel juhul VESI maa rohumaana hoidmise kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava alusel antava toetuse kohane kohustus, mille kestus on viis järjestikust

kalendriaastat. Kui VESI maa rohumana hoidmise kohustuse alune maa ei vasta kogu ulatuses strateegiakava alusel antava toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele, siis VESI maa rohumana hoidmise kohustus selle maa osas lõpeb.

VESI toetusõiguslik põllumajandusmaa

VESI toetust võib taotleda taotleja poolt kasutatava vähemalt 1,00 hektari suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaaga kohta. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 hektarit.

Toetust maa rohumana hoidmise eest võib taotleda:

- 1) põllu kohta, mis asub vähemalt 50% ulatuses Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal asuval kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal;
- 2) punktis 1 nimetatud nitraaditundlikul alal asuva põllu kohta, millel asub allikas või karstilehter.

Toetust ei anta püsirohumaa kohta, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ning mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld (keskkonnatundlik püsirohumaa).

Maa rohumana hoidmise korral jätkub sellise maa püsirohumaaks muutumise arvestus, mis enne kohustuseperioodi algust ei olnud kasutuses püsirohumana, pärast kohustuseperioodi lõppu. See tähendab, et kui taotleja võtab endale kohustuse hoida maa rohumana, st seda mitte künda jne, siis toetuse kohustuseperiood nii-öelda külmutab maa püsirohumaaks muutumise arvestuse.

Maa rohumana hoidmisega seotud nõuded

- 1) Taotleja peab kandma andmed põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse.
- 2) Taotleja peab säilitama püsirohumaa pindala ulatuses, mis on võrdne taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal esitatud ühtse pindalatoetuse taotlusele märgitud püsirohumaa pindalaga. Püsirohumaa kasutusotstarvet ei ole lubatud muuta. Taotlejad, kellele on määratud püsirohumaa tagasirajamise kohustus, peavad püsirohumaa tagasi rajama 15. juuniks 2023. Tagasirajatava püsirohumaa kasutusotstarvet ei tohi muuta.

Keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet ei tohi muuta ning nimetatud maad ei tohi üles künda. Keskkonnatundliku püsirohumaa rohukamarat on lubatud uuendada üksnes pealkülvi teel. Rohukamara uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada. Taotleja, kes on muutnud keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet või nimetatud püsirohumaa üles kündnud, peab nimetatud ala muutma tagasi püsirohumaaks PRIA määratud tähtpäevaks.

Kui püsirohumaa antakse üle teisele põllumajandustootjale, läheb vastuvõtjale üle ka püsirohumaa säilitamise kohustus.

- 3) Toetusõiguslikku maad tuleb hoida rohumaa all või tuleb see rajada hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks. Sööti jäetud maad ei arvestata rohumana. Maa tuleb hoida rohumaa all kogu kohustuseperioodi kestel. Rohumaa all hoidmine tähendab, et sellel maal ei tehta mullaharimistöid nagu kündmine, koorimine, kultiveerimine, äestamine, randaalimine ja freesimine, mis kahjustavad rohukamarat.

- 4) Kohustusealuse maa rohukamarat võib uuendada üksnes otsekülvi ja pealekülvi teel.

- 5) Karjatamiseks kasutataval maal tuleb tagada, et kohustusealuse maa rohukamar ei kahjustuks

ülekarjatamise tõttu. Maa ülekarjatamise tõttu võib maa rohukamar kahjustuda, kui loomade karjatamisel ei järgita sobivat karjatamiskoormust ehk ei arvestata konkreetse maa karjatamise taluvust või ei arvestata konkreetse aasta rohukasvu ja ilmastikuolusid. Ülekarjatamise vältimiseks on soovitatav karjamaid plaanipäraselt vahetada, jootmiskohti liigutada ja karjatada loomaliike vahelduvalt. Nõude täitmise kontrollimisel vaadatakse kohustusealuse maa rohukamara olukorda, mis ei tohi olla ulatuslikult kahjustatud. Karjatatava maa-ala kohta maksimaalset lubatud loomade arvu (loomkoormust) selle toetuse raames ei ole kehtestatud, taotleja peab ise valima oma maadele karjatamiseks sobiva loomkoormuse.

3.4. Kohalikku sorti taimede kasvatamise (SORT) toetuse nõuded

SORT toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 29. aprilli 2015. aasta määrusega nr 52 „[Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus](#)“.

Toetuse eesmärk on tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike taimesortide säilimine ning soodustada vanade kohalike puuvilja- ja marjasortidega uute istandike rajamist. Ehkki enamjaolt jäävad kohalikud sordid saagikuselt alla uutele kultuursortidele, on need kohanenud kohalike oludega ning kannavad mitmeid häid omadusi. Toetatavate sortide nimekirjas on 5 põllukultuuri ning 43 puuviljakultuuri ja 12 marjakultuuri.

SORT toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane SORT kohustus, saavad 2023. aastal võtta 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga SORT kohustuse.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” alusel pärandniidu hooldamise (NIIT) toetust.

SORT toetusõiguslik põllumajandusmaa

Erinevate SORT toetusõiguslike põllumajanduskultuuride kasvatamiseks on määratud erinevad minimaalsed põllumajandusmaa suurused: 0,30, 0,50, 1,00 või 5,00 hektari suurused. Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 hektarit.

SORT põllumajanduskultuuri toetusõiguslik põllumajandusmaa

Toetusõiguslikud põllukultuurid on talirukis „Sangaste“, põlduba „Jõgeva“, põldhernes „Mehis“, kartul „Ando“, valge ristik „Jõgeva 4“.

Põllumajanduskultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede kasvatamiseks on määratud põllumajandusmaa minimaalne suurus igal kohustuseaastal.

Minimaalne toetusõiguslik pind on:

- talirukki „Sangaste“ kasvatamisel 5,00 hektarit;
- kartuli „Ando“ kasvatamisel 0,30 hektarit;
- põldoa „Jõgeva“ kasvatamisel 0,50 hektarit;

- põldherne „Mehis“ kasvatamisel 0,50 hektarit;
- valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamisel 1,00 hektarit.

Põllumajanduskultuuride kasvatamisel võib kasutada üksnes sertifitseeritud seemet. Kui valge ristiku „Jõgeva 4“ sertifitseeritud seemet ei ole saada, võib kasutada sama põllukultuuri aretusseemet, kuna seemet ei ole saada nii palju, kui selleks on vajadus ja viimastel aastatel on jäänud sordi „Jõgeva 4“ seemnekasvatuseks kasutatav maa oluliselt väiksemaks.

Kui kartuli kasvataja kasvatab üle ühe hektari suurusel alal kartulit turustamise eesmärgil, peab ta olema kantud [taimetervise registrisse](#) (nõue tuleneb [taimekaitseadusest](#)).

MAK 2014–2020 [KSM määruse](#) kohase rohumaariba saab arvestada SORT toetuse põllu pinna hulka, kui see vastab KSM määruuses sätestatud tingimustele. Rohumaaribade puhul on tegemist sellise agrotehnilise võttega, mis loob põllumajandusmaastikes looduslikke liikumiskoridore ja pakub elupaika kasulikele putukatele.

Valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamiseks saab toetust taotlelda kuni neljal järjestikusel kalendriaastal põllu rajamisest alates.

SORT puuvilja- ja marjakultuuri toetusõiguslik põllumajandusmaa

Toetusõiguslikud viljapuud ja marjapõõsad.

Õunasordid	Pirnisordid	Ploomisordid	„Vikana“
„Aia ilu“	„Eesti pirn“	„Amitar“	„Volli ploom“
„Eva kuld“	„Järve“	„Hiiu sinine“	
„Karlapäril“	„Kägibergamott“	„Kihelkonna“	Karusmarjasordid
„Krameri tuviõun“	„Liivi roheline võipirn“	„Kullamaa suur“	„Aamissepa viljakas“
„Maimu“	„Saaremaa punane“	„Lahtise luuga kreek“	„Jaanike“
„Meelis“	„Tallinna pikk“	„Mõisaploom“	„Polli esmik“
„Paide taliõun“	„Tartu pirn“	„Noarootsi kollane“	„Rae 1“
„Põltsamaa taliõun“	„Tervishoiuõun“	„Noarootsi punane“	
„Raeda suviõun“		„Polli Emma“	Punase sõstra sordid
„Roogoja“	Musta sõstra sordid	„Polli viljakas“	„Krameri punane“
„Suure-Jaani suveõun“	„Anneke“	„Pärnu sinine“	„Kurvitsa 4“
„Talipirnõun“	„Albos“	„Suur Tõll“	
„Tallinna pirnõun“	„Mede must“	„Tamme sinine“	Kirsisordid
„Vahur“	„Moka“	„Tartu kaunitar“	„Nõmme liivakirss“
„Vambola“	„Mulgi must“	„Tartu kollane“	
„Veiniõun“	„Musti“	„Tartu punane“	

Põllumajandusmaa kohta, kus taotleja kasvatab puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi, mille eest ta taotleb toetust, peab taotleja koostama aiaplaani või vajaduse korral seda uuendama. Aiaplaanile tuleb märkida kohalikku sorti viljapuude ja marjapõõsaste asukohad koos sordinimega ning aia paiknemine ilmakaarte suhtes.

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue puuvilja- või marjaaia rajamisel peavad reavahed olema vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaraga kaetud hiljemalt aia rajamisele järgneva aasta 15. juuniks.

Puuvilja- ja marjaaias ning selle teenindusaladel tuleb hoida rohu kõrgus kogu aeg alla 30 cm. Reavahede ja teenindusalade rohu hooldamiseks ei seata ajalist kohustust, kuid rohu kõrguse hoidmine kuni 30 cm kõrgusena tagab aia hooldatuse. Puuvilja- ja marjaaia hooldamisel ei ole nõutud niite ja heksli kokkukogumine.

Kui SORT taotleja taotleb puuvilja- ja marjaaia kohta lisaks ka mõnda teist pindalapõhist toetust (näiteks [põhisissetuleku toetust](#) (PST), [perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetust](#) (KSM) jne), tuleb järgida ka vastava toetuse nõudeid.

Baasnõue

Taotleja peab kandma andmed majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse.

Toetuse saamise nõuded

Põllu-, puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvad taimed, millele toetust taotletakse, peavad olema külvatud, maha pandud või istutatud hiljemalt kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid. Kohalikele normidele vastavad agrotehnilised võtted tähendavad näiteks õiget külvinormi vastavalt külvatavale põllukultuurile, mis loob aluse, et põld ei umbrohtuks. Agrotehniliste võtete all on silmas peetud ka mullaharimist, taimekaitset, väetamist, külvi ettevalmistamist, külvamist, saagi koristamist ja säilitamist. Nende võtete valikul tuleb lähtuda kultuuri iseärasustest.

Põllule külvatud seemne ning istutatud viljapuude ja marjapõõsaste sordiehtsus ning päritolu peab olema tõendatud lisadokumentidega.

Põllumajanduskultuuri, millele toetust taotletakse, tuleb igal kohustuseaastal kasvatada vähemalt õitsemiseni. See on vajalik, et vältida kultuuri varast sissekündmist ja kultuuri kasvatamist ainult toetuse saamise eesmärgil.

Põllukultuurile toetuse taotlemise puhul on vajalik külvatud seemne müügipakendi originaaletiketi olemasolu.

Talirukki „Sangaste“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 140 kg/ha.

Kartuli „Ando“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 2,5 t/ha.

Põldoa „Jõgeva“ puhul on minimaalne seemne külvinorm 225 kg/ha.

Põldhernest „Mehis“ ja valget ristikut „Jõgeva 4“ võib kasvatada segus teiste põllumajanduskultuuridega. Põldhernest „Mehis“ peab segus kasvatamisel seemnesegus olema vähemalt 70%. Kõiki teisi põllukultuure, sh ka põldhernest „Mehis“ ja valget ristikut „Jõgeva 4“ võib kasvatada puhaskultuurina. Põldherne „Mehis“ kasvatamisel on minimaalne seemne külvinorm puhaskülvi puhul 200 kg/ha ja segu puhul 100 kg/ha.

Valge ristiku „Jõgeva 4“ minimaalne külvinorm puhaskülvi või segu puhul on 4 kg/ha. Üldjuhul kasvatatakse valget ristikut segus aasnurmikaga, kuid lubatud on ka teised põllumajanduskultuurid.

Viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel tuleb kasutada [taimetervise registrisse](#) kantud isikult saadud istutusmaterjali.

Viljapuude kasvatamise puhul on vajalik originaaltaimepassi, sõstraliste ja karusmarjaliste taimede puhul tarnija dokumendi olemasolu.

2019. aastast ei väljastata enam teatud juhtudel taimepasse. Taotlejal tuleb arvestada, et taimepassi väljastamise kohtustus ei laiene sellisele istikute tootjale, kes turustab enda toodetud ploomi ja kirsisordi istikuid lõppkasutajale (taotleja on lõppkasutaja). Taimepasse väljastatakse jätkuvalt perekond õunapuu ja perekond pirnipuu istikutele, sest need on viljapuu-bakterpõletiku peremeestaimed. Lisaks võib taimepass olla prinditud otse potile, milles ta kasvab, või selle ümbrisele.

Kui taimepassi originaal ei ole säilinud või taotlejal seda ei ole, peab taotleja esitama asjakohase erialaliidu eksperdi arvamuse (originaaldokumendi) selle kohta, kas see kohalik sort, mille kohustuseaastal kasvatamise kohta ta toetust taotleb, on SORT määruse [lisas](#) loetletud kohalik sort. Asjakohaseks erialaliiduks on Eesti Aiandusliit, kelle puuviljanduskomisjoni eksperdid sordiehtsust tuvastavad. Olemasolevates juba varem rajatud aedades ei ole viljapuude taimepassid sageli säilinud. Puukooli või tootmisaia omanikud saavad ise tellida Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt sordiehtsuse kohta eksperdi arvamuse.

Puuviljakultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede kasvatamise eest võib toetust taotleda, kui kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt 20 viljapuud vähemalt kümnest erinevast SORT määruse [lisas](#) nimetatud puuviljakultuuri kohalikust sordist. Marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvate taimede eest võib toetust taotleda, kui igal kohustuseaastal kasvatatakse vähemalt kümnet marjapõõsast vähemalt viiest erinevast SORT määruse [lisas](#) nimetatud marjakultuuri kohalikust sordist. Kui nende taimede taimepassid või eksperdi sordiehtsuse kinnitus või sõstraliste ja karusmarjaliste taimede puhul tarnija dokument on eelneval aastal PRIAle esitatud ja nende eest on toetust määratud, ei ole vaja seda uuesti esitada. See kehtib nii 5-aastase kui ka 1-aastase SORT toetuse taotleja kohta.

3.5. Poolloodusliku koosluse hooldamise (PLK) toetuse nõuded

PLK toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 22. aprilli 2015. aasta määrusega nr 38 „[Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus](#)“ (edaspidi PLK määrus).

Toetuse üldeesmärk on parandada poollooduslike koosluste ja nendega seotud liikide seisundit, sealjuures parandada poollooduslike koosluste hooldamise kvaliteeti ja suurendada hooldatavate alade pindala ning põllumajandusloomade abil hooldatavate poollooduslike koosluste osa; säilitada ja suurendada elurikkust ja maastikulist mitmekesisust.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Kohustust ei saa suurendada.
- Toetust ei või taotleda maa kohta, mille kohta taotletakse „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” (edaspidi strateegiakava) alusel [põhississetuleku \(PST\) toetust](#).
- Taotleja võib kehtiva PLK kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava pärandniidu hooldamise toetuse (NIIT) kohustuse. Sellisel juhul PLK kohustus lõpeb ja algab uus NIIT kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat.
- Alates 2023. aastast põllumassiivid ja poollooduslikud kooslused (pärandniidud) enam omavahel kattuda ei saa. Kõik pärandniiduga kattuvad põllumassiivid kustutatakse põllumassiivide registrist. Kui taotleja soovib PST toetust taotleda varasemalt pärandniiduga kattunud põllumassiivile, siis toetuse taotlemiseks tuleb põllumassiivi asemel taotletav ala joonistada pärandniidule. Sealjuures tuleb jälgida, et kui

poollooduslikul kooslusel on kehtiv PLK kohustus, mida 2023. aastal jätkatakse, siis sellisele maale ei saa PST toetust taotleda.

PLK toetusõiguslikkuse nõuded

Toetust saab taotleda füüsiline isik, juriidiline isik või juriidilise isiku staatusetu ühendus.

Baasnõuded

Taotlejal tuleb kogu kohustuseperioodi jooksul täita järgmisi baasnõudeid:

1) poollooduslikku kooslust ei tohi kahjustada. Kahjustamiseks loetakse taimkatte (rohukamara) hävitamist ja kooslusele mitteomase liigilise koosseisu kujundamist. Keelatud on väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, mullaharimine, metsa istutamine, maapõue kasutamine, loata ehitiste püstitamine või laiendamine, sh tiigi jm veekogu ning maaparandussüsteemi rajamine, v.a juhul, kui tegevus on kooskõlas [looduskaitseadusega](#);

2) taotleja peab kandma andmed majapidamise põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse;

3) poolloodusliku koosluse alal, kuhu toetust taotletakse, peab olema kohapeal visuaalselt tuvastatav piir. Näiteks võib looduslikuks piiriks lugeda kraavi, jõge, teed, järve ja põhikaardi kõlviku piiri. Tehislikuks piiriks loetakse eelkõige katastripiiri, vaia, tara, kiviaeda, puude märgistamist. Taotleja võib koosluse piiri ka muul viisil tähistada, kuid see peab olema selgelt ja visuaalselt tuvastatav.

Selgelt peavad olema piiritletavad erineva ühikumääraga alad. Näiteks, kui tegemist on rannaniiduga, kus ühele osale taotletakse karjatamise ühikumääraga toetust ja teisele osale niitmise ühikumääraga toetust, siis kuna ühikumäär niitmisel ja karjatamisel on erinev, tuleb tagada eraldi visuaalne piir nii karjatatavale alale kui ka niidetavale alale.

Visuaalse piiri nõuet on rikutud, kui:

- taotletud alal puuduvad kohapeal visuaalselt tuvastatavad piirid ja
- taotleja ei oska kontrolli läbiviijale kohapeal ette näidata taotletud ala piiri.

Toetatava tegevuse nõuded

Toetatava tegevuse nõudeid tuleb täita PLK toetusõiguslikul maal, mille kohta PLK toetust taotletakse.

KeA määrab hooldamistingimused alade kohta, mis vastavad [PLK määruse](#) §-s 5 sätestatud nõuetele. Taotleja näeb KeA poolt määratud hooldamistingimusi e-PRIAs.

Taotleja peab hooldama poollooduslikku kooslust viisil, mis on KeA poolt ette nähtud. Kui KeA on hooldamise viisina ette näinud nii niitmise kui ka karjatamise, otsustab taotleja ise kumma hooldamisviisi ta valib. Oluline on sealjuures meeles pidada, et sel juhul tuleb ala hooldada kindlasti viisil, mille taotleja on ise taotlusel valinud.

Taotleja peab hooldama kohustuseperioodi vältel poollooduslikku kooslust [PLK määruses](#) sätestatud nõuetekohase niitmise või karjatamise teel. Lisaks võib KeA ette näha määruses sätestatud korrast erinevaid nõudeid, kui see on looduskaitsealalt põhjendatud. See on vajalik

selleks, et toetuse saamise eesmärgil ei tuleks täita nõudeid, mis on vastuolus kaitstava loodusobjekti kaitsekorruga.

Puisniitu tuleb hooldada niitmise teel. Ala tuleb niita kooskõlas niitmisele seatud nõuetega. Erandiks on taastamisest tulnud puisniidud, kuhu on võimalik taotleda toetust ka karjatamise eest. Karjatamine on põhjendatud, kui pärast puisniidu taastamist on seal niidutaimestikku vähe - puudub hein, mida niita ja kokku koguda. Samuti on pärast taastamist soovitatav sellistel aladel karjatada, et tagada kariloomade poolt seemnete levitamine. Samuti söövad mitmed põllumajandusloomad, nagu näiteks kitsed, hobused ja lihaveised, meelsasti noori puittaimede võrseid ja aitavad seeläbi tõrjuda võsa. Silmas tuleb pidada, et karjatamine on siiski lühiajaline hooldamise võte ja niidutaimestiku taastumisel tuleb jätkata hooldamist niitmise teel.

Traditsiooniliselt on puisniitudel tehtud eelkõige heina. Kui puisniidul karjatatakse enne niitmist loomi, muutub koosluse tüüp: puisniidust saab puiskarjamaa. Puiskarjamaa erineb puisniidust selle poolest, et seal ei tehta heina ja kari lastakse alale niipea, kui ilmad lubavad (kari on seal lume tulekuni). Ala karjatamine mõjutab tugevasti taimkatte liigilist koosseisu ehk muudab selle liigirikkust, kuna levima hakkavad vaid karjatamist taluvad liigid. Kuna loomad eelistavad süüa teatud liiki taimi, väheneb ajapikku kooslusel ka selliste taimeliikide osakaal.

Vajadusel võib sügisel puisniidul pärast niitmist piisava rohukasvu korral lühiajaliselt (mitte üle kuu aja ja mitte varem kui alates septembrist) ädalal loomi karjatada madala koormusega (mitte üle 0,5 loomühiku/ha). Oluline on, et säiliks puisniidu majandamine niiduna ning ta ei muutuks ajapikku puiskarjamaaks.

Puiskarjamaad tuleb hooldada karjatamise teel kooskõlas karjatamisele seatud tingimustega.

Rannaniidul ja loopealsel on lubatud vaid karjatamine. Niitmine on lubatud ainult juhul, kui KeA on sellise hooldamise viisi ette näinud.

KeA annab loa niitmiseks juhul, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- niitmine on vajalik liigikaitseliste eesmärkide saavutamiseks;
- alalt on võimalik teha heina, sealjuures nende kokku koguda.

Rannaniidul on eriti oluline, et madalamad kohad oleksid hästi hooldatud. Kui karjatamisel loomad madalamatel ala osadel söövad ja seal trambivad, siis niitmisel on oht, et need jäävad hooldamata või niidukiga niites jääb hein liialt kõrgeks. Kui aga vana taimestik veekogudesse jääb, hakkab see seal kogunema ja ajapikku lagunema. Nii ei sobi need ei kahlajatele, kuna kulukiht takistab maapinnalt toidu kättesaamist, ega ka kahepaiksetele sigimiseks, kuna neis pole laguneva taimestiku tõttu piisavalt hapnikku.

Loopealsetele niitmisloa andmisel arvestab KeA niidu produktiivsust – heina kasv peab olema piisavalt suur, et sealt oleks võimalik heina teha ning mahaniidetud heina kokku koguda. Samuti antakse luba siis, kui niitmine on vajalik liigikaitseliste eesmärkide saavutamiseks.

Loopealse võib jätta 5-aastase kohustuseperioodi jooksul ühel aastal hooldamata, kui loopealne on heas seisus ja vähese produktsiooniga (vähese heina kasvuga). Puhkeaasta taotlemiseks tuleb taotlejal saada KeAlt nõusolek hiljemalt kohustuseaasta 1. augustiks. KeA arvestab nõusoleku andmisel järgmisi asjaolusid:

- ala on ülepinnaaliselt heas seisus või ülepinnaaliselt hooldatud vähemalt puhkeaastale eelneval kolmel aastal;
- avatud kohtades on niidukamar (võib olla laiguti hävinud suurema karjatamiskoormuse tõttu);

- põõsaste katvus on kuni 30%;
- puhkeperioodile eelneval aastal on karjatamiskoormus olnud piisav: vähemalt 50% alast on karjatamisperioodi lõpuks madalaks söödud rohustuga (kuni 5 cm kuivadel loopealsetel ja kuni 10 cm niisketel loopealsetel);
- alal puudub noor lehtpuuvõsa. Noore lehtpuuvõsa esinemise korral tuleb puhkeaasta jooksul või puhkeaastale eelneval aastal see eemaldada;
- ala taastamisest on möödas rohkem kui viis aastat.

Karjatataval alal on lubatud eelnevalt niitmine, kui niitmine ja niite kokkukogumine on tehtud hiljemalt 1. augustiks ja 1. oktoobriks tagatakse karjatamise tulemusele seatud tingimused.

Loopealsetel ja rannaniidul on eelnev niitmine lubatud üksnes siis, kui KeA on sellise hooldamise viisi ette näinud. Ka nendel aladel, kus enne karjatamist soovitakse niita ja niite kokku koguda, ei ole niitmistööd lubatud enne 10. juulit, kui kaitset korraldav dokument (kaitse-eeskiri, kaitsekorralduskava või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskava) või KeA ei näe ette teisiti.

Ajalooliselt on olnud loomade ädalal karjatamine tavapärase praktika. Loomad lasti heinamaale mõned nädalad pärast suvist heinategu, kui pealekasvanud biomass oli piisavalt suur. Eriti hea on selline ala hooldamine lindudele, kes eelistavad kevadel vähese kulukihiga alasid, samuti on linnupoegadel paksu kulukihiga kaetud maapinnalt toidu kättesaamine raskendatud. Mõne poollooduslikest kooslustest sõltuva linnuliigi arvukuse vähenemine on tingitud liialt kõrgest rohustusest, pesitsusalade kulustumisest ning tüüpiliste lompide ja soonekohtade pinnastruktuuri kadumisest. Sellised tagajärjed võivad olla, kui ala niidetakse suve alguses ning sügiseks on peale kasvanud ulatuslik biomass. Seepärast on oluline soodustada niidetavatel aladel järelkarjatamist.

Hekseldamine ei ole hooldataval poollooduslikul kooslusel lubatud. Karjatatava poolloodusliku koosluse taimikut, mille kohta toetust taotletakse, on lubatud üle niita või hekseldada üksnes KeA eelneval kirjalikul nõusolekul. Sealjuures võib KeA vajaduse korral seada tingimuseks heksli/niite kokkukogumise.

Karjatatava ala üleniitmine või hekseldamine on täiendav vahend ala hea seisundi tagamiseks või parema seisundi loomiseks. Üleniitmine või hekseldamine ei saa olla vahend puuduliku karjatamise kompenseerimiseks. Enne loa välja andmist tutvub KeA kohapealse olukorraga hindamaks, kas ala on piisavalt hooldatud. See tähendab, et kogu alal on tuvastatav loomade viibimine ja toitumine ning vähemalt 50% alast on madalaks söödud rohust.

Üleniitmise või hekseldamise luba antakse karjatatavatel aladel pärast piisava karjatatavuse tagamist. Sealjuures hinnatakse loa andmisel, kas taotleja on teinud kõik endast oleneva ala heaks hooldamiseks. Seda hinnatakse muuhulgas selle põhjal, et karjatamisega ei ole viivitatud, vaid on alustatud optimaalsel ajal, tagatud on optimaalse suurusega karjakoplid ning piisav loomkoormus. Luba antakse, kui see on vajalik nende taimede niitmiseks või hekseldamiseks, mida loomad meelsasti ei söö, või ebasoovitavate dominantliikide allasurumiseks. Kui söömata heina biomass on suur, võib KeA määrata heksli/niite kokkukogumise. Eriti halb on niite/heksli mahajätmine rannaniitude madalamatesse veekogudesse, kus see hakkab lagunema ning loob ebasoovitavad tingimused nii kahlajatele kui ka kahepaiksetele.

Kui luba küsitakse sellise karjatatud ala kohta, kus madalaks söödud rohustul ulatus jääb alla 50%, aga taotleja on eelnevalt taganud optimaalse karjatamise (piisav loomkoormus, karjatamisega alustamine ei ole jäetud hilisele ajale jne) ning luba küsitakse eesmärgiga tagada loomadele uus sööt värske heina näol, võib KeA kaaluda võimalust anda luba üleniitmiseks või hekseldamiseks, kui see on elupaiga seisundi säilitamiseks ja parandamiseks vajalik. Sealjuures peab taotleja

tagama 1. oktoobriks nõutud karjatamistulemuse (loomade viibimine ja toitumine kogu alal ning 50% ulatuses madalaks söödud rohustu).

Puittaimestiku üleniitmine või hekseldamine võib olla vajalik taastamisjärgsel puiskarjamaal juurevõsu allasurumiseks ja karjatataval rannaniidul, kui loomade karjatamine ei suuda ära hoida kadakate või võsa pealekasvamist.

Tulenevalt toetuse eesmärgist makstakse PLK toetust alade kohta, kus tagatakse elupaiga hea seisund või selle paranemine. Seepärast määrab KeA toetuse saajale lisatingimusi, kui see on vajalik toetuse eesmärkide saavutamiseks:

- rannaniidudel ja teistel karjatatavatel aladel võib KeA ette näha madala kadaka, männi ja võsa eemaldamise. Karjatamistegevusest ainuüksi ei pruugi piisata, et tagada elupaiga hea seisundi säilimine. Kui madalal männil, kadakal ja võsal lasta kasvada, halvendab see elupaiga seisundit ja elupaigast sõltuvate liikide käekäiku. Nii kaotab ajapikku mõtte ka poolloodusliku koosluse karjatamiseks makstav toetus, kui eesmärki - säilitada elupaiga hea seisund - ei saavutata;
- lähiaastatel taastatud puiskarjamaadel, mida ohustab juurevõsu pealekasvamine, tuleb lisaks karjatamisele eemaldada juurevõsu (näiteks tuleb ala üle käia võsalõikuriga vms). Veel aastaid peale taastamistöde lõppu võib ala ohustada juurevõsu. Ainult karjatamisest ei pruugi juurevõsu pealekasvu takistamiseks piisata. Kui juurevõsul lasta kasvada, kasvab ala ajapikku uuesti kinni;
- kui pärast karjatamist jäävad alale piirkonnad, kus loomad pole toitunud, tuleb need ala osad üle niita ja kui heina biomass on suur, siis ka niide kokku koguda. Loomade poolt söömata ala osade üleniitmine ja niite kokkukogumine aitab alla suruda ebasoovitavate taimede levikut (roog, tarnad jne) ja seeläbi on abistav vahend elupaiga hea seisundi tagamisel;
- ala ühtlasema karjatatuse saavutamiseks tuleb optimeerida karjakopliite suurust. Kui karjakoplid on suured, valivad loomad endale meelepärasemad ala osad ja ülepinnaalset head karjatatust on raske saavutada. Seega on optimaalne karjakopli suurus esmaseks tingimuseks, et saavutada karjatamisele seatud eesmärgid;
- pesarüüste jm röövluse kahandamiseks tuleb eemaldada röövloomade varje- ja vaatluskohti, nagu põõsastikud, üksikud puud jne.

Taotleja peab silmas pidama, et kui KeA on määranud lisatingimuseks ala ülehekseldamise/niitmise, siis enne tööde alustamist tuleb KeAlt küsida eraldi nõusolek. KeA kontrollib enne loa andmist, kas ala on piisavalt karjatatud ning vajadusel seab tingimuseks niite/heksli kokkukogumise.

Rannaniitude puhul kahjustab puittaimestik sealset elurikkust, mistõttu tuleb see alalt eemaldada. Vajadusel jäetakse mõned puudetukad loomadele varjumiseks, sealjuures tuleb puudetukad jätta selliselt, et need kahjustavad alal pesitsevate ja toituvate lindude heaolu kõige vähem. Muu niidu ühikumääraga elupaikade puhul, nagu elupaigad koodidega 6270, 6510 ja 7230, on soovitatav puittaimestiku katvus kuni 10–15%. Kui puittaimede katvus on suurem, tuleb see eemaldada.

Niitmise algusaeg. Niitmine on lubatud kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavas sätestatud ajast alates. Kui niitmise alguskuupäev ei ole neis dokumentides sätestatud, võib poollooduslikku kooslust niita 10. juulist või ala looduskaitselisi väärtusi arvesse võttes KeA poolt määratud ajast alates. KeA määrab varasema niitmise aja juhul, kui see on vajalik ebasoovitava taimestiku allasurumiseks, et seeläbi tagada parem elupaiga seisund või kui ala niidetakse keskkonda säästval viisil kas käsitsi või hobuniidukiga.

Niidetav poollooduslik kooslus peab olema niidetud ja niide kokku kogutud 1. septembriks. Kokkukogutud niide peab olema ära veetud taotluse esitamise aastale järgneva aasta 1. aprilliks, kui KeA ei ole ette näinud teisiti. KeAl on õigus kehtestada vajadusel niite äravedamiseks varasem aeg. Varasem niite äravedamine võib osutada vajalikuks näiteks luhaniitudel, kust tuleb heinapallid ära vedada veel sama aasta sügisel, kuna hiljem on heinapallide kättesaamine luhalt veeolude tõttu raskendatud. Niite äravedamise nõuet on järgitud, kui eelmisest aastast ei ole alal heinapalle ega -kuhjasid ehk hein on alalt ära veetud.

Niidetavate rohumaade puhul koosluse säilimiseks ainult niitmise ei piisa, vajalik on ka niite kokkukogumine ja äravedamine. Heina niitmine säilitab küll maastiku avatuna, kuid ei taga head liigilist koosseisu. Heina mahajätmisel moodustub kulukiht, millest taimed ei suuda läbi kasvada. Samuti takistab kulukiht seemnete idanemist. Heina kokkukogumine ja äravedamine on oluline ka seetõttu, et nendega viiakse ära toitained, eelkõige lämmastikku. Taimed koguvad lämmastikku ja kasutavad seda taimekasvu soodustamiseks. Kui niidet ei koristataks ja ära ei veetaks, saaksid taimed, kes suudavad lämmastikku rohkem siduda ja tõhusamalt kasutada, teiste taimede ees kasvuks olulise eelise.

Niidetava poolloodusliku koosluse ala, mis on suurem kui 15 hektarit, tuleb niita keskkonnasõbralikul viisil – keskelt-lahku, servast-serva või KeAga varem kirjalikult kokku lepitud teisel meetodil. Kõnealusel viisil niitmine võimaldab rohumaal pesitsevatel lindudel ja seal viibivatel loomad alalt aegsasti niitmise eest põgeneda. Servast-serva meetodil niitmisel liigutakse edasi-tagasi, niites järk-järgult ühest äärest teise. Keskelt-lahku meetodil niites tehakse esimene niide ala keskelt ning liigutakse järk-järgult ala ääre suunas. Servast ringiratast keskpunkti suunas niitmine ei ole lubatud.

Üle 15 hektari suurusel alal niitmistöõde alustamisest tuleb teavitada KeAd. Soovitav on teavitada kirjalikult, näiteks e-posti teel, aga lubatud on ka helistamine ja SMSi saatmine. KeA registreerib/protokollib teavituse asjakohases andmebaasis. Nõue ei kehti puisniitude puhul, kuna seal on puude esinemise tõttu niitmine niigi liigendatud ja toimub keskmisest väiksemate niidukitega.

Keskkonnasõbraliku niitmisevõtte nõue ja niitmistöõdest teavitamise kohustus kehtib taotleja kõikidele niidetavatele aladele, mis on suuremad kui 15 hektarit. Näiteks, kui toetuse taotlejal on kolm üle 15 hektari suurust niidetavat ala, tuleb nendel kõikidel rakendada keskkonnasõbralikku niitmisevõtet, sealjuures tuleb töõdest teavitada iga ala puhul eraldi ehk kokku kolm korda.

Karjatamise algusaeg. Kui karjatamise alguskuupäev on kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas, liigi kaitse või ohjamise tegevuskavas sätestatud, võib loomi karjata neis sätestatud ajast alates. Kui karjatamise algusaeg ei ole neis dokumentides sätestatud, tuleb rannaalal karjatamisega alustada hiljemalt 31. mail või KeA poolt määratud tähtpäevast alates. Karjatamisega võib alustada endale sobival ajal, kui KeA pole karjatamise alguskuupäeva määranud.

Karjatamise tulemus. Karjatamise tulemusena peab olema 1. oktoobriks kogu taotletaval alal visuaalselt tuvastatav, et loomad on alal toitunud – rohustu on vähemalt 50% ulatuses madalaks söödud ja ülejäänud ala peab olema samuti valdavalt söödud rohustuga.

Madalaks söödud rohustu sõltub koosluse tüübist ja konkreetsest hooldatavast alast. Madalaks söödud rohustu hindamisel on kaks meetodit.

Esimesel juhul on loomadel niiduala madalaks söödud ja rohu kõrgus on:

- kuivadel loopealsetel kuni 5 cm;
- luhaaladel kuni 20 cm;

- rannaaladel, niisketel loopealsetel ja kõikidel teistel kooslustel kuni 10 cm.

Muul juhul hinnatakse madalaks söödud rohustut kohapeal kasvava rohustu kõrguse järgi – madalaks söödud rohustu on kuni 1/4 kohapeal kasvava rohustu kõrgusest. Näiteks, kui majandamata poolloodusliku koosluse rohustu kõrgus on 60 cm, siis 1. oktoobriks peab olema vähemalt pool alast kaetud rohustuga, mille kõrgus on maksimaalselt 15 cm.

Karjatamise tulemusena peab olema ülepinnaalsetel tuvastatav loomade toitumine, st kogu alal on loomad heina söönud. Näiteks, kui alal on sügisel õitsev roog, st seda ei ole loomad söönud, siis ei ole nõue täidetud.

Poollooduslikul kooslusel on loomadele lisaööda andmine keelatud. Heina etteandmine võib mõjuda kui väetamine. Muutuksid mullaomadused ja mikrofloora, mulla niiskustingimused jms ning eelise saaksid ebasoovitavad liigid, mis tõrjuvad teised liigid taimikust välja. Lisatoitainete tõttu muutub rohustu lopsakamaks ja liigivaesemaks. Silo- ja heinapallide viimisel kooslusele antaks tõuge ka teatud liiki taimede seemnelisele paljunemisele. Loomade lisaöötmisega võib kaasneda ka ülemäärane ala tallamine, mistõttu võib kooslus hävida. Kui loomi ei ole võimalik teistele aladele suunata, tuleb söötmissala taotletavast alast välja arvata.

Loomi tuleb sööta väljaspool poollooduslikku kooslust (söötamiseks ei loeta loomade karjatamist ja soola andmist loomadele), samuti on lubatud lühiajaliselt ja väikeses koguses heina ja muu sööda (õuna, kartuli, jõusööda, jahu, leiva) andmine näiteks loomade kokkukogumise ja inimesega harjutamise eesmärgil ning tingimusel, et hoitakse ära eelmises lõigus nimetatud negatiivseid mõjusid. Kuna vili võib hakata idanema, ei tohi seda suures koguses anda ega maapinnale söömiseks puistata. Kui jahu kasutatakse loomade nuumamiseks, tuleks seda teha väljaspool poollooduslikku kooslust selleks ettenähtud hoones (laudas vms).

Lisategevuse valimine liigikaitseliselt olulistel rannaaladel. Tegemist on vabatahtlikult valitava üheaastase nõudega, mille tulemusena on vajalik kõrgema hoolduskvaliteedi tagamine. Täpsemad ala hooldamise tingimused on kirjeldatud „[Pärandniitude tegevuskavas](#)“.

Koolitusel osalemise. Kui PLK 5-aastane kohustus võetakse üle ja kohustuse ülevõtjal puudub varasemast kehtiv PLK kohustus, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja hiljemalt kohustuse ülevõtmise aasta 20. juuniks osalema PLK koolitusel. Koolituse nõude kontrollimisel võetakse arvesse alates 2015. aastast läbitud koolitused. Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“, valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

3.6. Ohustatud tõugu looma pidamise (OTL) toetuse nõuded

OTL toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 30. aprilli 2015. aasta määrusega nr 55 „[Ohustatud tõugu looma pidamise toetus](#)“.

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilised isikud, füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Taotleja võib MAK 2014 – 2020 OTL kohustuse lõpetada, kui ta võtab sama tõu kohta „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)“ (edaspidi strateegiakava) alusel antava OTL kohustuse. Sellisel juhul MAK 2014–2020 OTL kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava OTL kohustus, mille kestus on viis

järjestikust kalendriaastat. Taotleja, kes on võtnud MAK 2014–2020 OTL kohustuse mitme ohustatud tõu kohta, peab võtma strateegiakava OTL kohustuse nende samade tõugude kohta.

3.6.1. Ohustatud tõugu hobused

Ohustatud tõugu hobuste kohta antakse toetust, kui taotleja peab kohustuseaasta (taotluse esitamise kalendriaasta) 2. mai seisuga vähemalt kuue kuu vanust puhtatõulist, tõuraamatu põhiosas registreeritud või põhiossa kantud eesti hobust, eesti raskeveohobust või tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsiooni hobust või tori tõuraamatu põhiossa registreeritud või kantud tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni hobust. Hobune peab olema nõuetekohaselt identifitseeritud, looma andmed peavad olema kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse ning looma üle tuleb pidada nõuetekohast arvestust.

Eesti raskeveohobuse kohta antakse toetust ka siis, kui taotleja peab kohustuseaasta (taotluse esitamise kalendriaasta) 2. mai seisuga vähemalt kuue kuu vanust [põllumajandusloomade aretuse seaduse](#) § 3 lõike 5 kohaselt saadud ja tõuraamatu lisaosas A registreeritud eesti raskeveohobust, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud, kelle andmed on kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse ning kelle üle peetakse nõuetekohast arvestust.

Toetusõigusliku looma puhul tuleb täita loomade identifitseerimise, põllumajandusloomade registrisse kandmise ja arvestuse pidamise nõudeid, mis on sätestatud [veterinaarseaduses](#), maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 73 „[Põllumajandusloomade registri põhimäärus](#)”¹ ja maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 74 „[Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkimisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded](#)“. Alates 01.01.1998 sündinud hobune, kes on hobuslaste registris ning omab tõutunnistust, kuid kellel puudub hobusepass, ei ole OTL toetusõiguslik.

3.6.2. Ohustatud eesti maatõugu veis

Eesti maatõugu veise kohta antakse toetust, kui taotleja peab kohustuseaasta (taotluse esitamise kalendriaasta) 2. mai seisuga vähemalt kuue kuu vanust puhtatõulist, tõuraamatu põhiossa kantud eesti maatõugu veist, kelle mõlemad vanemad ja vanavanemad on kantud eesti maatõugu veiste tõuraamatu põhiossa ning kes on nõuetekohaselt identifitseeritud, kelle andmed on kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse ning kelle üle peetakse nõuetekohast arvestust.

Eesti maatõugu veise kohta toetust taotledes tuleb arvestada, et Eesti maatõugu veiste aretusprogrammi kohaselt kantakse emasloom tõuraamatusse sünnijärgselt, pullid vaatavad enne tõuraamatusse kande tegemist üle Eesti Maakarja Kasvatajate Seltsi komisjon ning pull peab olema tõuraamatusse kandmiseks vähemalt 1-aastane. Nende pullide ja pullikute kohta, keda tõuraamatusse kantud ei ole, toetust ja lisatoetust ei maksta.

Toetusõigusliku looma puhul tuleb täita loomade identifitseerimise, põllumajandusloomade registrisse kandmise ja arvestuse pidamise nõudeid, mis on sätestatud [veterinaarseaduses](#), maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 73 „[Põllumajandusloomade registri põhimäärus](#)”¹ ja maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 74 „[Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkimisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded](#)“.

Lisatoetus ohustatud eesti maatõugu veise eest

Juhul, kui taotletakse toetust eesti maatõugu veise pidamise eest, on lisatingimuste täitmise korral sama looma kohta võimalik taotleda ka lisatoetust. Lisatingimuste täitmine ei ole kohustuslik kogu 5-aastase kohustuseperioodi jooksul, taotleja saab valida, millisel kohustuseaastal ta lisatingimusi täidab ja lisatoetust taotleb.

Lisatoetust võib taotleda maatõugu veise kohta, kui loom on:

- 1) tõuraamatusse kantud vähemalt 1 aasta vanune eesti maatõugu pull;
- 2) eesti maatõugu lehm, kelle suhtes tehakse kohustuseaastal jõudluskontrolli [põllumajandusloomade aretuse seaduses](#) sätestatud alustel ja korras;
- 3) eesti maatõugu lehm, kes on toetuse taotlemisele eelnenud aastal andnud tõendatud põlvnemisega puhtatõulise järglase või järglased ning vasikas on elussündinud ja andmed tema sünni kohta on kantud põllumajandusloomade registrisse või esitatud jõudluskontrolli läbiviijale.

Veiste lisatoetuste taotlemisel tuleb veenduda, et järglase isa oleks nõuetekohaselt identifitseeritud ning tema puhtatõulisuse kindlakstegemiseks kõik vajalikud andmed tõuraamatu pidajale esitatud.

3.6.3. Eesti vutt

Eesti vuti pidamise korral saab toetust taotleda taotleja põllumajanduslikus majapidamises kohustuseaastale eelnenud aasta 1. maist kuni kohustuseaasta 30. aprillini peetud toetusõiguslike vuttide keskmise arvu ulatuses. Toetust antakse taotlusele (ohustatud tõugu loomade lootelule) märgitud või Põllumajandus- ja Toiduameti kohapealse kontrolli käigus kindlaks tehtud eesti vuttide keskmise arvu alusel, kuid see ei tohi olla väiksem kui 350 vutti.

Toetusõiguslik vutt on tõutunnistusega või tõendatud päritoluga eesti vutt, keda taotleja peab ja kelle suhtes tehakse individuaalset jõudluskontrolli või keda taotleja peab sugulinnuna ja kelle suhtes tehakse rühmaviisilist jõudluskontrolli.

Sugulindudeks loetakse munemiseas emas- ja isaslinde, keda peetakse koos ning kellelt on võimalik saada haudemune järglaspõlvkonna saamiseks.

Toetatavate eesti tõugu vuttide arv määratakse kindlaks söötmisspäevade alusel, mis leitakse toetusõiguslike vuttide karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal. Vuti karja tuleku päev loetakse söötmisspäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmisspäevade hulka ei arvestata. Keskmise toetusõiguslike vuttide arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud toetusõiguslike vuttide söötmisspäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga. Keskmise toetusõiguslike vuttide arv aastapikkusel perioodil leitakse summeeritud söötmisspäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal 366. Vuttide arv ümardatakse lähima täisarvuni.

Eesti vuttide pidamise eest toetuse taotlejal tuleb pidada igapäevaselt arvestust eesti vuttide üle. Arvestust tuleb säilitada vähemalt kohustuseperioodi lõpuni. Arvestusest peavad nähtuma vähemalt järgmised andmed:

- vuttide karja toomise ja karjast välja viimise kuupäev;
- vuttide arv karjas;
- andmed jõudluskontrolli läbiviimise kohta.

Kui taotletakse toetust eesti vuttide pidamise eest, tuleb taotleja majapidamises igal kohustuseaastal läbi viia eesti vuttide jõudluskontrollid [põllumajandusloomade aretuse seaduses](#) sätestatud alustel.

3.6.4. Kihnu maalammast

Kihnu maalamba kohta antakse toetust, kui taotleja peab kohustuseaasta (taotluse esitamise kalendriaasta) 2. mai seisuga vähemalt kuue kuu vanust puhtatõulist, tõuraamatu põhiosas registreeritud või põhiosas kantud kihnu maalammast. Lammast peab olema nõuetekohaselt identifitseeritud, looma andmed peavad olema kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse ning looma üle tuleb pidada nõuetekohast arvestust.

Toetusõigusliku looma puhul tuleb täita loomade identifitseerimise, põllumajandusloomade registrisse kandmise ja arvestuse pidamise nõudeid, mis on sätestatud [veterinaarseaduses](#), maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 73 „[Põllumajandusloomade registri põhimäärus](#)”¹ ja maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruses nr 74 „[Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkamisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded](#)“.

3.7. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise (MAH) toetuse nõuded

MAH toetuse andmise tingimused ja kord on sätestatud maaeluministri 30. aprilli 2015. aasta määrusega nr 53 „[Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus](#)“ (edaspidi määrus nr 53).

NB! Olulised muudatused 2023. aastal

- Toetust saavad taotleda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane kohustus.
- Kohustust ei saa suurendada.
- Taotleja võib MAK 2014–2020 MAH kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta „[Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027](#)” (edaspidi strateegiakava) alusel antava mahepõllumajandusliku taimekasvatuse (MAHE) toetuse kohustuse. Sellisel juhul MAK 2014–2020 MAH kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava MAHE kohustus, mille kestus on üks kalendriaasta.

MAH toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Toetust saavad taotleda põllumajandusega tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad või juriidilised isikud.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetust võib taotleda taotleja, kes:

- 1) esitas Põllumajandus- ja Toiduametile (edaspidi PTA) esimesele kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal või esimesel kohustuseaastal ettevõtte esmakordse tunnustamise taotluse [mahepõllumajanduse seaduse](#) alusel ja alustas üleminekut mahepõllumajanduslikule tootmisele ning kelle kasutuses olev maa ei ole üleminekuaega läbinud;
- 2) ei ole eelnenud kalendriaastatel taotlenud MAK 2014–2020 alusel antavat mahepõllumajandusele ülemineku toetust, mahepõllumajandusega jätkamise toetust või MAK 2007–2013 alusel antud mahepõllumajandusliku tootmise toetust.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetus on ette nähtud mahepõllumajandusliku tootmisega alustajatele. Toetusega kompenseeritakse osaliselt mahepõllumajandusliku tootmisega alustamise ja kohustuse täitmise kaasnevad täiendavad kulud ja saamata jäänud tulu.

Mahepõllumajandusega jätkamise toetust võib taotleda taotleja, kelle ettevõtte on kogu kohustuseperioodi [mahepõllumajanduse seaduse](#) alusel tunnustatud.

MAH toetusõiguslik põllumajandusmaa

Toetust saab taotleda kokku vähemalt 1,00 hektari suuruse toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta, mis on kantud mahepõllumajanduse registrisse ja mida taotlejal on õigus taotlemise aastal kasutada.

Iga põllu või samal põllumassiivil asuvatest põldudest moodustunud ühtse maa-ala pindala peab olema vähemalt 0,30 hektarit. **NB! Alla 0,30 hektari suurustest põldudest on MAH toetusõiguslikud ainult need, mis moodustavad ühtse maa-ala samasse ühikumäärarühmi kuuluvate põldudega.** Kui kohustusealune põld on ühel aastal alla 0,30 hektari ja ei moodusta samas ühikumäärarühmis oleva teise põlluga ühtset maa-ala, siis selline põld ei ole enam toetusõiguslik ning see pind arvestatakse 5-aastase kohustuse vähenemisse.

Toetust ei maksta toetusõigusliku maa kohta, mida hoitakse kohustuseaastal mustkesas või mis on jäetud sööti või millel kasvatatakse ravim- ja maitsetaimi loomadele söödaks.

Toetusõiguslik maa

1) Põllumaa, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õli- või kiukultuuri või muud tehnilist kultuuri (edaspidi põllukultuur), köögivilja, maasikat või määruse nr 53 [lisas](#) nimetatud ravim- ja maitsetaimi. Köögiviljaks loetakse üksnes inimtoiduks kasvatatavaid köögivilju. Need kultuurid, mis on [põllumajanduskultuuride loetelus](#) märgitud küll köögiviljaks, aga mida kasvatatakse söödaks, loetakse söödajuurviljaks ja need tuleb taotlusele märkida muu rühvelkultuurina. **Kui köögivilju või põllukultuure kasvatatakse segus heintaimedega, näiteks salatsigurit, ja köögiviljade või põllukultuuride osakaal segus on alla 80%, on tegemist rohumaa.** Sellisel juhul tuleb taotlusel kasvatatavaks põllumajanduskultuuriks märkida kas „**liblikõieliste ja muude põllumajanduskultuuride segu (30–80% liblikõielisi)**“ või „**muu heintaimede segu**“.

2) Põllumaa, millel kasvatavad heintaimed on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. aasta määruses nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)“ sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud.

3) Põllumaa, mida hoitakse mustkesas või mis on jäetud sööti.

4) Põllumajandusmaa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri.

5) Kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa, millel kasvatatakse kuni kolmel järjestikusel aastal heintaimi ja hiljemalt heintaimede kasvatamise kolmandale järjestikusele aastale järgneva kohustuseaasta 15. juunist kasvatatakse seal põllukultuuri, MAH toetusõiguslikke ravim- või maitsetaimi, köögivilja, maasikat, puuvilja- või marjakultuuri. Kui maa jäetakse heintaimede kasvatamisele järgneval aastal mustkesasse või sööti või kui seal ei kasvatata hiljemalt rohumaa 4. aastal eelpool nimetatud kultuure, nõutakse eelnevatel aastatel selle maa kohta makstud MAH toetus tagasi.

Näide: Põllul kasvatati 2021. aastal teravilja, 2022. aastal oli põld taotlusel märgitud kuni 3-aastaseks külvikorras olevaks rohumaks ja 2023. aastal hoitakse põldu mustkesas. Kuna pärast külvikorda ei tohi maad hoida mustkesas, vaid põllul peab kasvatama põllukultuuri, ravim- või maitsetaimi, köögivilja, maasikat, puuvilja- või marjakultuuri, siis 2023. aastal küsitakse 2022. aastal põllu eest makstud MAH toetus tagasi.

Selle ajavahemiku arvutamisel, mille jooksul on põllumaad kasutatud heintaimede kasvatamiseks, võetakse arvesse ka kohustuseperioodile vahetult eelnenud iga aasta, millal seal kasvatati järjestikku heintaimi. See tähendab, et heintaimede kasvatamiseks kasutatud põllumaa vanust arvestatakse tagasiulatuvalt ning uuendamine ilma vahekultuurita ei katkesta selle vanust. Sööti jäetud maa sellise põllumaa vanust ei katkesta. Samuti ei katkesta rohumaa vanust see, kui põld on mõnel aastal märgitud taotlusele heinaseemnepõlluna (märke HS), sõltumata sellest, kas heinaseemet kasvatati oma tarbeks või oli tegemist PTA poolt põldtunnustatud heinsaseemne põlluga.

Näide: Põllul kasvas 2019. aastal teravili, 2020. aastal oli põld taotlusel märgitud kuni 3-aastaseks külvikorras olevaks rohumaks, 2021. aastal oli põld märgitud heinaseemne põlluks (HS) ja tegemist oli põldtunnustatud heinaseemnepõlluga. Kuna taotleja taotles 2020. aastal toetust kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaa ühikumääraragrupis, peab ta põllule rajama muu kultuuri kui heintaimed hiljemalt 15. juuniks 2023.

Heintaimede allakülviaasta loetakse heintaimede kasvatamiseks kasutatava põllumaa vanuse arvestamise juures null aastaks, kuna põhikultuurina arvestatakse kattekultuuri.

6) Rohumaa, millel ei kasvatata põldtunnustatud heintaimi ja mis ei ole kuni 3-aastane külvikorras olev rohumaa.

Maa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri või maasikat, on toetusõiguslik, kui taimede istutustihedus on vähemalt järgmine:

- 1) õunapuu tugeva kasvuga alusel, pirnipuu – 100 istikut hektari kohta;
- 2) õunapuu keskmise kasvuga alusel – 300 istikut hektari kohta;
- 3) õunapuu nõrga kasvuga alusel – 500 istikut hektari kohta;
- 4) luuviljalised – 270 istikut hektari kohta;
- 5) astelpaju, aroonia – 400 istikut hektari kohta;
- 6) sõstar, karusmari – 800 istikut hektari kohta;
- 7) vaarikas, pampel – 3000 istikut hektari kohta;
- 8) viinapuu – 1300 istikut hektari kohta;
- 9) kultuurmustikas, ebaküdoonia – 1000 istikut hektari kohta;
- 10) kultuurjõhvikas – 30 000 istikut hektari kohta;
- 11) maasikas – 20 000 taime hektari kohta;
- 12) harilik sarapuu – 250 istikut hektari kohta;
- 13) söödav kuslapuu, kurdlehine kibuvits – 665 istikut hektari kohta;
- 14) harilik pihlakas – 150 istikut hektari kohta.

Tegemist on minimaalse taimede arvuga ühe hektari kohta, mille puhul saab seda maad veel istandikuks lugeda. Arvestades istikute võimalikku väljalangemist on soovitatav ühele hektarile neid vajadusel rohkem istutada. Toetusõigusliku pinna hulka loetakse ka toetusõigusliku maaga külgnev teenindusala, mida kasutatakse põllutöömashinade ümberpööramiseks. Teenindusala alla jäävat maad ei arvestata taimede istutustiheduse määramisel hektari kohta.

Juhime tähelepanu, et kurdlehine kibuvits (*Rosarugosa*) on Eestis võõrliik, mille loodusesse levikut tuleb takistada. [Looduskaitseaduse](#) § 57 lg 1 järgi on võõrliikide loodusesse laskmine

ning istutamine ja külvamine keelatud. Seega on liigi kasvataja kohustatud tagama, et liik loodusesse ei levi. Nimetatud nõude rikkumise eest on füüsilisele isikule looduskaitseaduse järgi ettenähtud rahatrahv kuni 300 trahviühikut (1200 eurot) ja juriidilisele isikule kuni 32 000 eurot.

NB! 2019. aastast antakse MAH toetust maksimaalselt kuni 70 hektari maa kohta, millel kasvatatakse puuvilja- ja marjakultuuri. Kui ettevõttes kasvatatakse puuvilja- ja marjakultuuri kokku 70 hektarist suuremal pinnal, siis neid hektareid ületav maa on endiselt toetusõiguslik ja 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuid toetust selle kohta ei anta. Sellisel juhul ei ole tegemist 5-aastase kohustuse vähendamisega, sest maa ei lähe põllumajanduslikust majapidamisest välja.

Taotlejad, kellele määrati 2018. aastal MAH toetust puuvilja- ja marjakultuuride kasvatamise eest, saavad 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni toetust üle 70 hektari, kuid kokku mitte rohkem kui selle pindala ulatuses, mille kohta anti neile toetust 2018. aastal esitatud taotluse alusel. Kohustuse ülevõtmise korral võetakse toetuse andmisel kuni 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni aluseks see pindala, mille kohta andis PRIA kohustuse ülevõtjale toetust 2018. aastal esitatud taotluse alusel. Näiteks, kui kohustuse üleandjale anti 2018. aastal toetust 50 hektari musta sõstra kasvatamise eest ja kohustuse ülevõtjale anti samal aastal toetust 100 hektari vaarika kasvatamise eest, siis 50 hektari suuruse kohustuse ülevõtmise korral antakse kohustuse ülevõtjale kuni 5-aastase kohustuseperioodi lõpuni toetust maksimaalselt 100 hektari ulatuses, sest selle pindala kohta andis PRIA ülevõtjale toetust 2018. aasta taotluse alusel.

Toetust antakse rohumaa kohta, mis ei ole põldtunnustatud heinaseemne põld või kuni 3-aastane külvikoras olev rohumaa, tingimusel, et rohumaa iga hektari kohta on taotlejal sellisel arvul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, hobuseid, lambaid või kitsi, et loomkoormus hektari kohta on vähemalt 0,2 loomühikut [komisjoni rakendusmääruse \(EL\) 808/2014](#) II lisa kohaselt, või mille iga kuni 0,10 hektari kohta on üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere, kui taotleja taotleb toetust mesilasperede kohta. Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse taotleja nimel kohustuseaastal peetavate veiste, lammaste ja kitsede keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud põllumajandusloomade registrisse. Hobuste puhul võetakse arvesse PTA kohapealses kontrollis kindlakstehtud andmed ja mesilasperede puhul võetakse arvesse kohustuseaastale eelnenud aasta keskmine mesilasperede arv. Mesilaste keskmise arvu arvutab PTA kohapealse kontrolli käigus. Rohumaa kohta, millele taotleja taotleb toetust, kuid millel puudub nõutav arv loomühikuid, toetust ei maksta, kuid kohustus jätkub.

Mesinik, kes muid loomi ei pea, saab toetust rohumaa hektari kohta taotleda ainult selle pinna ulatuses, mis ei ületa 0,10 hektarit mesilaspere kohta. Mesilasperede kohta toetuse taotlemiseks kehtib nõue, et ettevõttes pidi toetuse taotlemise aastale eelnenud kalendriaastal olema keskmiselt vähemalt viis mahepõllumajanduslikult peetavat mesilasperet. Täidetud peab olema ka nõue, mille kohaselt peab taotleja kasutama vähemalt 1,00 hektarit põllumajandusmaad mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelemiseks. Kui taotlejal on ainult rohumaa ja viis mesilasperet, mille kohta võib tal olla kuni 0,50 hektarit ilma loomadeta rohumaad, siis toetuse täies mahus saamiseks peab tal lisaks olema vähemalt 0,50 hektari kohta vajalikul hulgal loomi. Kui taotlejal ei olnud kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal mahepõllumajanduslikult peetavaid mesilasperesid ja ta alustas mahemesindusega tegelemist kohustuseaastal, ei anta talle ka toetust rohumaa kohta.

Toetust ei anta toetusõigusliku maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti. Mustkesa on kesa, kus vegetatsiooniperioodil valmistatakse maa ette järgmiste kultuuride külviks ning eelkultuure ei kasvatata. Sealjuures tuleb mustkesa harida soovitatavalt iga 2–3 nädala tagant, et umbrohutaimed ei kasvaks seal üle 5 cm kõrguseks. Mulla intensiivse harimisega on umbrohtu ja taimekahjustajaid võimalik küll tõhusalt hävitada, kuid harimise käigus

kiireneb mulla orgaanilise aine mineraliseerumine, mille tõttu väheneb ka oluline hulk mulla orgaanilist ainet, lõhutakse mullastruktuuri ja suureneb toiteelementide leostumine. Lisaks on selline harimine väga töö- ja energiamahukas ega ole majanduslikult tulus. Seega ei ole põhjendatud maksta mustkesas hoitava maa kohta MAH toetust.

Sööti jäetud maa on külvikorras olev maa, mis üldjuhul ei kannu saagiaasta jooksul saaki. Sööti jäetud maal kasvab vabalt looduslik taimestik, mida kasutatakse loomade söötmiseks või mis küntakse sisse. Mullaviljakuse tõstmiseks võib maa sööti jätmise asemel külvata sellele haljasväetistaimi. Maa kohta, mida hoitakse mustkesas või mis on jäetud sööti, võib taotleja esimesel kohustuseaastal võtta kohustuse, kui aga pärast esimest kohustuseaastat hoitakse kohustusealust maad mustkesas või jäetakse see sööti, siis 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuigi toetust sellele ei anta.

Toetust ei anta toetusõigusliku maa kohta, millel kasvatatakse ravim- või maitsetaimi loomadele söödaks. Kui põllul kasvatatakse määruse nr 53 ravim- ja maitsetaimede [loetellu](#) kantud taimi näiteks ristiku allakülviga ning neid alasid kasutatakse loomade karjatamiseks ning sööda varumiseks, kaob ära vajadus töömahuka käsitsitöö järele umbrohtude eemaldamiseks ning taimede korjamiseks ja kuivatamiseks. Seega vähenevad tunduvalt tehtavad lisakulutused ja kõrge määraga toetuse maksmise põhjendus. Ravim- ja maitsetaimede kasvatamise eest makstakse toetust üksnes siis, kui nad on külvatud või istutatud. See tähendab, et neid kasvatatakse põllul, kus maad haritakse, taimed kas külvatakse või istutatakse ja eemaldatakse umbrohi. Looduslikult kasvavate ravim- ja maitsetaimede kogumise eest toetust ei maksta.

NB! Toetust makstakse kokku kuni 10 hektari põllumaa kohta, millel kasvatatakse köögivilja ja/või maasikat ning kuni 4 hektari põllumaa kohta, millel kasvatatakse määruse nr 53 [lisas](#) nimetatud ravim- ja maitsetaimi. Kui ettevõttes kasvatatakse mahepõllumajanduslikke köögivilju ja maasikaid kokku 10 hektarist ning ravim- ja maitsetaimi kokku 4 hektarist suuremal pinnal, siis neid hektareid ületav põllumaa on endiselt toetusõiguslik ja 5-aastane kohustus selle maa puhul jätkub, kuid toetust selle kohta ei anta. Sellisel juhul ei ole tegemist 5-aastase kohustuse vähendamise, sest maa ei lähe põllumajanduslikust majapidamisest välja.

Toetuse taotlemisel köögiviljale ja/või maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele tuleb meeles pidada, et sama isiku poolt juhitavad, põllumajandusliku tegevusega seotud üksused, mis asuvad Eesti territooriumil, moodustavad ühtse põllumajandusliku majapidamise. See tähendab, et kui MAH toetust köögiviljale ja maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele taotlevad mitu sama isiku poolt juhitavat põllumajanduslikku majapidamist, siis toetuse maksmisel arvestatakse [määruses nr 53](#) sätestatud piirmäärasid köögiviljale ja maasikale ning ravim- ja maitsetaimedele kõikide taotletud majapidamiste peale kokku.

Toetust ei saa taotleda maa kohta, millele taotletakse kas KSA toetust, piirkondlikku mullakaitse toetust, PLK toetust või VESI toetust maa rohumaana hoidmise eest.

Baasnõue

Taotleja peab kandma [veeseaduse](#) alusel peetavasse põlluraamatusse andmed kohustuseperioodi jooksul põllumajandusmaal tehtud kõikide tegevuste kohta.

Toetuse saamise nõuded

Nõudeid toetuse saamiseks tuleb täita kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal, kui määruses ei ole sätestatud teisiti. Kui MAH toetust taotletakse ja kohustus on võetud vaid osale

põllumajandusliku majapidamise maale, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise maal, see tähendab ka tavamaal ja maal, mille kohta MAH toetust ei taotle.

Kogu kohustuseperioodi kestel tuleb mahepõllumajanduslikul maal täita mahepõllumajandusliku taimekasvatuse ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid. See tähendab, et kui taotletakse toetust teatavate põldude kohta, ei tohi kohustuseperioodi jooksul nendel põldudel tavatootmisega tegeleda. Samuti nende loomaliikide puhul, keda peetakse mahepõllumajanduse nõuete kohaselt, on keelatud ajutiselt, näiteks talveperioodiks, tavatootmisse tagasi minna ja siis kevadel uuesti mahetootmisega alustada.

1) Viljavaheldus ja liblikõieliste kasvatamine

Põllumajanduskultuur peab olema külvatud, maha pandud või istutatud kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid, või tuleb maad hoida sama kuupäeva seisuga mustkesas või söötis.

Samal põllul ei tohi kasvatada sama liiki põllukultuuri või köögivilja kauem kui kahel järjestikusel aastal ning teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal. Ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri ei tohi kasvatada samal põllul uuesti enne kolme aasta möödumist. Kuna rapsi suurenenud kasvupinnad ja liiga sage järgnevus külvikorras on loonud soodsad tingimused taimekahjustajate leviku suurenemiseks, ei ole lubatud ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure kasvatada uuesti samal põllul enne kolme aasta möödumist. Näiteks, kui 2019. aastal kasvatati põllul rapsi, võib sellel põllul uuesti rapsi või mõnda muud ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri kasvatada 2023. aastal. Perekonda köömen kuuluvaid põllumajanduskultuure on lubatud kasvatada samal põllul kuni kolmel järjestikusel aastal, kuna harilikust köömnest saab saaki mitmel külvijärgsel aastal.

Viljavahelduse rakendamine võimaldab ohjata haiguste, kahjurite ja umbrohtude levikut. Erinevate põllumajanduskultuuride vaheldumine samal maal tagab parema mulla struktuursuse, aitab säilitada ja suurendada mullaviljakust, parandada väetiste kasutamise tõhusust ning vähendada toiteelementide väljaleostumist mullast.

Mustkesa ja sööti jäetud maa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, ei katkesta põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras. Mais ja tatar katkestavad teraviljade järgnevuse külvikorras.

Viljavahelduse nõudeid ei pea täitma mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamise korral ning väiksemal kui 0,30 hektari suurusel põllul, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, muud tehnilist kultuuri, köögivilja, õli-, kiu- või rühvelkultuure. Nõuet peab täitma alla 0,30 hektari suurusel põldudel, kui need moodustavad teiste sama ühikumäärarupi põldudega kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse maa-ala. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

Viljavahelduse või külvikorra nõuete järgimisel võetakse arvesse ka põllumajanduskultuurid, mida kasvatati sellel põllul kohustuseperioodile vahetult eelnenud kalendriaastatel. See tähendab, et viljavahelduse või külvikorra nõuetes sätestatu ei hakka kehtima mitte kohustuse võtmise aastast alates, vaid nende täitmisel peab arvestama samal põllul ka kohustuseperioodile eelnenud aastatel kasvatatud põllumajanduskultuuridega. Näiteks, kui samal maal on enne kohustuse võtmist kolmel järjestikusel aastal kasvatatud teravilja, siis esimesel kohustuseaastal peab sellel maal kasvatama muud toetusõiguslikku põllumajanduskultuuri kui teravili.

Viljavahelduse või külvikorra nõuete järgimisel võetakse arvesse ka kultuurid, mida kasvasid põllul eelmised põllu kasutajad. Näiteks, kui taotleja saab põllu enda kasutusse 2023. aastal, kuid

eelmine maa kasutaja on põllul kasvatanud 2021. ja 2022. aastal nisu, siis 2023. aastal ei või uus maa kasutaja põllule nisu või nisu sisaldavaid segusid külvata.

Vähemalt 20% põllumaal peab kasvatama liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi liblikõielised) puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega.

Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud maakasutusega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Alla 0,30 hektari suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikmäärarühmis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse maa-ala. Liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segu on lubatud kasvatada ka allakülvina. Allakülvina liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste segu kasvatamisel tuleb arvestada sellega, et järgmisel aastal on sellel põllul rohumaa. Ravim- ja maitsetaimede segud liblikõielistega lähevad liblikõieliste arvestusse, kui liblikõieliste kaetus segus on vähemalt 30%. Taotlusele märgitakse sellisel põllul kasvatatavaks põllumajanduskultuuriks „liblikõieliste ja muude põllumajanduskultuuride segu (30-80% liblikõielisi)“ ja põld loetakse rohumaaks. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30%. Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70%.

Liblikõieliste põllumajanduskultuuride ja neid sisaldavate segude kasvatamine külvikorras suurendab mullaviljakust ja parandab mulla füüsikalisi omadusi. Liblikõielised põllumajanduskultuurid transpordivad sügavamatest mullakihtidest künnikihti mineraalseid toiteelemente ja sümbioosis mügarbakteritega seovad õhulämmastikku, muutes need järgnevatele põllumajanduskultuuridele kättesaadavaks. Mitmeaastaste liblikõieliste abil on võimalik tõhusalt alla suruda umbrohtusid ja vähendada viljaka mullakihi erosiooni. Ühtlasi mitmekesistavad liblikõielised põllumajanduskultuurid maastikku, on toidutaimedeks tolmeldajatele ning elu-, toidu- ja varjupaikadeks teistele loomadele (sh lindudele), suurendades bioloogilist mitmekesisust.

Liblikõieliste kasvatamise nõuet ei pea täitma alla 0,30 hektari suurusel põllul (arvestatakse ka maa-alasid).

2) Võraaluste ja reavahede hooldamine

Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt 2/3 ulatuses rohukamaras. Uue puuvilja- ja marjaaia rajamise korral peavad reavahed vähemalt 2/3 ulatuses olema rohukamaraga kaetud aia rajamisele järgneva aasta 15. juuniks. Rohi võib põllumajandusmaal, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid, sealhulgas teenindusalal, olla kuni 30 cm kõrgune. Viljapuude ja marjapõõsaste võrasid peab hooldama lõikamise teel. Hariliku sarapuu, söödava kuslapuu, kurdlehise kibuvitsa ja hariliku pihlaka puhul loetakse võrade hooldamiseks kuivanud okste eemaldamist. Võraaluste ja reavahede ning viljapuude ja marjapõõsaste võrade hooldamise nõuet ei pea täitma alla 0,30 hektari (arvestatakse ka maa-alasid) suurusel põllul.

3) Talvine taimkate

Vähemalt 20% põllumajandusliku majapidamise põllumaast tuleb hoida 1. novembrist kuni vähemalt kohustuseaasta lõpuni põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all.

Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud maakasutusega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaa) ja M (mustkesa). Alla 0,30 hektari suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikmäärarühmis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse maa-ala.

Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, lühiajalised rohumaad, maasikas ning muud sügisel rohelist taimikut omavad põllumajanduskultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärganud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüde ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ega aita vältida leostumist. Talviseks taimkatteks ei arvestata ka sööti jäetud maad, sest sööti ei loeta põllumajanduskultuuriks.

Talvise taimkatte nõuet ei pea täitma alla 0,30 hektari (arvestatakse ka maa-alasid) suurusel põllul.

4) Mullaproovid

Põllumajandusliku majapidamise põllumaa kohta tuleb vähemalt üks kord 5-aastase kohustuseperioodi jooksul korraldada mullaproovide võtmine. Põllumaa arvestusse lähevad kõik taotleja kasutuses olevad põllud, mis on taotlusele märgitud maakasutusega P (põllumajanduskultuurid, sööti jäetud maa ja lühiajaline rohumaad) ja M (mustkesa). Alla 0,30 hektari suurused põllud arvestatakse põllumaa hulka, kui need moodustavad teise samas ühikümäärarühmis oleva põlluga kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse maa-ala.

Võetud mullaproovid tuleb toimetada mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse. Iga kohustuseaasta 1. detsembriks peab iga 5 hektari põllumajandusliku majapidamise põllumaa kohta olema taotlejal kehtivad mullaproovid (laboriprotokoll), millest on laboratooriumis määratud mulla happesus, taimedele omastatav fosfor ja kaalium ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldus. Kui mullaproovid on varem võetud, tuleb need uuesti võtta ja laborisse saata eelmise mullaproovi võtmise aastale järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Teisisõnu, kui taotlejal on kohustuseaastale eelnenud nelja aasta jooksul põllumaalt võetud mullaproovid ja nende kohta on väljastatud analüüsitulemused mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi sisalduse ning mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja võtma vajaduse korral täiendavaid mullaproove ja saatma need laboratooriumisse arvestusega, et kokku oleks iga 5 hektari põllumaa kohta võetud üks mullaproov. Näiteks, kui eelmised mullaproovid võeti 2018. aastal, tuleb uued proovid võtta 2023. aasta 1. detsembriks. Kui kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul ei ole põllumajandusliku majapidamise põllumaalt mullaproove võetud ja laboratooriumisse analüüsimiseks saadetud, tuleb korraldada mullaanalüüside võtmine ja laborisse analüüsimiseks saatmine esimese kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja suurendab kohustuseperioodi jooksul toetusõigusliku põllumaa pindala, peab ka sellisel maal järgima mullaproovide võtmise nõuet.

Üle 10 hektari suuruse põllumaaga põllumajanduslikes majapidamistes peab mullaproovid võtma Maaelu Teadmiskeskuse (edaspidi METK) korraldatud mullaproovivõtjate koolitusel osalenud isik. Kui mullaproovid kogub koolituse läbinud isik, väljastab METK nii analüüsitulemustega laboriprotokollid kui ka väetustarbekaardi. Väetustarbekaardi alusel saab tootja kavandada väetamist vastavalt väetustarbele põldude ja ka põlluosade kaupa. Mullaproovivõtjate koolituse läbinud isikute nimekiri on leitav [METK kodulehelt](#).

Iga kuni 5 hektari põllumaa kohta võetud mullaproovist tuleb laboratooriumis lasta määrata mulla happesus ning taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldus. Laboratoorium peab määrama mulla happesuse kaaliumkloriidi (pH KCl) lahusest, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisalduse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaat (DL meetod) või Egnér-Riehm-Domingo ammoniumatsetaat-laktaat (AL meetod) meetodil. Nimetatud meetoditel on Eestis välja töötatud väetustarbe gradatsioonid ja seega on need meetodid Eesti tingimustes väetamise planeerimisel kasutatavad. Kohustuseperioodi jooksul võetud mullaproovidest peab lisaks taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldusele ning mulla happesusele analüüsima viienda kohustuseaasta 1. detsembriks ka mulla orgaanilise süsiniku sisaldust arvestusega, et põllumaa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Kui põllumaad on alla 5 hektari, tuleb võtta ikkagi

vähemalt üks mullaproov, millest tuleb lasta analüüsida mulla happesus, toiteelemendid fosfor ja kaalium ning mulla orgaaniline süsinik. Kui põllumaad on näiteks 30,10 hektarit, tuleb võtta mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks 7 proovi; kui maad on 29,00 hektarit, tuleb võtta 6 proovi jne. Toiteelementide ja mulla happesuse määramiseks võetud mullaproovidest tuleb iga kuni 20 hektari põllumaa kohta ehk vähemalt igast neljandast proovist lasta analüüsida mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

Laboratooriumi väljastatud kehtivate mullaproovide analüüsitulemused peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad. Mullaproove ei pea võtma alla 0,30 hektari suuruselt põllult. Nõuet peab täitma alla 0,30 hektari suurusel põldudel, kui need moodustavad teiste sama ühikumäärarupi põldudega kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse maa-ala.

5) Koolitused

Taotleja või tema esindaja, kes tegeleb mahepõllumajandusliku tootmisega, peab osalema viienda kohustuseaasta 1. juuniks vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval. Mahepõllumajandusliku tootmise täienduskoolituse või õppepäeva eesmärgiks on tõsta tootjate teadlikkust mahepõllumajandusest, viia neid kurssi uuemate suundade ja võimalustega, tutvustada uusi tehnoloogiaid, mahepõllumajandusse sobivaid sorte ja tõuge, tagada mullaviljakuse säilitamine, tutvustada töötlemise ja turustamise võimalusi jmt.

Taotleja näeb oma läbitud koolituste andmeid [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“, valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

4. KOHUSTUS

KSA, MULD, VESI, PLK, OTL ja MAH toetused on 5-aastase kohustuseperioodiga. SORT toetus võib olla nii 5-aastase kui ka 1-aastase kohustuseperioodiga. Üheks kohustuseaastaks loetakse üks kalendriaasta. 5-aastase kohustuseperioodi puhul moodustavad viis järjestikust kalendriaastat kokku kohustuseperioodi. Kohustuse võtmise aastal algab esimene kohustuseaasta tagasiulatuvalt 1. jaanuarist. Näiteks 2019. aastal võetud kohustuse puhul algas kohustuseperiood 1. jaanuarist 2019 ja kestab kuni 31. detsembrini 2023.

2023. aastal saavad KSA, MULD, VESI, PLK, OTL ja MAH toetust taotlelda ainult taotlejad, kellel on vastav kehtiv 5-aastane kohustus.

SORT toetust saavad 2023. aastal taotlelda taotlejad, kellel on kehtiv 5-aastane SORT kohustus. Taotlejad, kellel puudub kehtiv 5-aastane SORT kohustus või kelle 5-aastane kohustuseperiood on lõppenud, saavad alustada uut 1 kalendriaasta pikkuse kohustuseperioodiga SORT toetuse kohustust, mille puhul tuleb toetatavad tegevused ellu viia 1 kalendriaasta jooksul.

KSA, MULD, VESI, PLK ja MAH tegevust tuleb ellu viia toetuse taotluses näidatud või taotluse kontrollimisel kindlaks tehtud konkreetsetel toetusõiguslikul maal. Esimesel kohustuseaastal kindlakstehtud konkreetne maa ja selle maa pindala loetakse esimese kalendriaasta kohustusealuseks maaks (kohustuse algkogus). Kui kontrollimisel tehakse kindlaks, et toetusõigusliku maa pindala on suurem kui selle maa pindala, mille kohta toetust taotletakse, loetakse kohustusealuseks maaks maa ning selle pindalaks pindala, mille kohta toetust taotletakse. Kui kontrolli käigus selgub, et tegelik toetusõigusliku maa pindala on väiksem, kui taotluses näidatud, algab kohustus kindlakstehtud pindalale. Ühel taotlejal saab sama toetuse kohta olla vaid üks kohustus.

OTL 5-aastase kohustuse võtmisel algab iga ohustatud tõu kohta eraldi kohustus. Taotleja peab OTL kohustuseperioodi jooksul igal kohustuseaastal pidama vähemalt ühte eesti hobust, eesti raskeveohobust, tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni hobust, tori hobuse vanatori suuna hobuste alampopulatsiooni hobust, eesti maatõugu veist, kihnu maalammast või keskmisena vähemalt 350 eesti vutti.

SORT toetuse kohustus on lävendipõhine. See tähendab, et igal kohustuseaastal peab taotleja majapidamise toetusõiguslikul põllumajandusmaal kasvatama vähemalt ühte sorti määruse [lisas](#) loetletud põllukultuuri vähemalt minimaalsel pinnal või puuvilja- või marjakultuuri kohalikku sorti kuuluvaid taimi vähemalt minimaalses koguses ja sortide arvul. Kogu kohustuseperioodi jooksul ei pea kasvatama tingimata ühte sorti taimi, vaid neid võib vahetada. Näiteks, 2019. aastal taotleb taotleja toetust kartuli „Ando“ kasvatamiseks, 2020. aastal põldoa „Jõgeva“ kasvatamiseks, 2021. aastal põldherne „Mehis“ kasvatamiseks, 2022. ja 2023. aastal puuvilja- või marjakultuuri kasvatamiseks.

Selleks, et tagada paindlikkus mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel majapidamiste vahel, on lubatud kohustuste üleandmine (v.a KSA ja OTL kohustuse üleandmine) määrustes sätestatud tingimustel.

2023. aastal ei ole lubatud KSA, MULD, VESI, PLK ja MAH kohustuse suurendamine.

SORT toetust ei või taotleda maale, mis Harju, Rapla ja Pärnu maakonnas algatud maakonnaplaneeringu kohaselt määratakse Rail Baltic’u raudtee trassikoridori asukohaks. Planeeritava Rail Baltic’u trassikoridori jäävaid maid saate vaadata Maa-ameti [geoportaalist](#), valides menüüst kaardirakendused „Kitsendused (X-GIS 2)“ ja lülitades kaardikihtide valikus sisse „Rail Baltic trass“. Rail Baltic’u trassikoridori kaardikiht on nähtav ka PRIA [avalikul veebikaardil](#), lülitades abiinfo kaardikihtide valikus sisse „Rail Baltic’u trass“.

Eelmises lõigus nimetatud piirangut ei kohaldata 2023. aastal võetava 1-aastase SORT kohustuse puhul. Tegemist on lühiajalise kohustusega ja kõik nõutud tegevused viiakse ellu ning eesmärgid saavutatakse ühe aasta jooksul. Sellest tulenevalt ei ole antud piirangu rakendamine 1-aastase kohustuse puhul põhjendatud.

Taotleja saab oma kohustuste andmeid vaadata [e-PRIAs](#) menüüpunktis „Pindalateenused“, valides „Pindalatoetuste lisateenused“.

4.1. Kohustuse üleandmine

Kehtiva 5-aastase MULD, VESI, PLK ja MAH kohustuse võib koos maaga üle anda. Kui kohustusega hõlmatud maa läheb majapidamisest välja, üle teisele isikule, võib teine isik kohustuse üle võtta ja sellega jätkata. Kui kohustust üle ei võeta, siis kohustus lõpetatakse ja kohustuse üleandjalt toetust tagasi ei nõuta. Sama kehtib ka juhul, kui üle antakse kogu põllumajanduslik majapidamine. Ka siis saab kõik ületulnud kohustused, kas üle võtta või siis nendest loobuda. SORT toetuse kohustus on lävendipõhine mitte maapõhine. Seega kohustuse üle andmisel antakse kohustus üle tervikuna.

Kui kohustuse ülevõtjal on kehtiv 5-aastane kohustus olemas, siis kohustuse ülevõtmise korral kohustused liidetakse ja kohustuseperioodi kestuseks loetakse lühemat aega kestnud kohustuse kestus.

Kui 5-aastase kohustuse võtab üle isik, kellel varem ei olnud kohustust, loetakse kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus.

Maa ja kohustuse üleminekul tuleb üleantud maa ja kohustusega seotud dokumendid (või koopiad dokumentidest, näiteks põlluraamatust, mullaproovidest jne) üle anda uuele maavaldajale, kes jätkab dokumentide pidamist.

2023. aastal ei saa e-PRIAs kohustust üle anda ega üle võtta. Kohustuse üleandmiseks ja ülevõtmiseks tuleb PRIAle esitada nii kohustuse üleandja kui ka ülevõtja poolt digitaalselt allkirjastatud vabas vormis avaldus. Avaldus tuleb saata e-posti aadressil info@pria.ee.

4.2. MAK 2014–2020 kohustuse lõpetamine

Taotleja võib MAK 2014–2020 **MULD** või **VESI** kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava **turvas- ja erodeeritud mulla kaitse** toetuse, **PÕHJAVESI** toetuse, **PINNAVESI** toetuse või **NIIT** toetuse kohustuse. Sellisel juhul MULD või VESI kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava alusel antava toetuse kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat. Kui MULD või VESI kohustusealune maa ei vasta seejuures kogu ulatuses strateegiakava alusel antava toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele, siis vastavate toetuste kohustus selle maa osas lõpeb.

Taotleja võib MAK 2014–2020 **PLK** kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava **NIIT** kohustuse. Sellisel juhul PLK kohustus lõpeb ja algab uus NIIT kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat.

Taotleja võib MAK 2014–2020 **MAH** kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava **MAHE** kohustuse. Sellisel juhul MAH kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava MAHE kohustus, mille kestus on üks kalendriaasta.

Taotleja võib MAK 2014–2020 **KSA** kohustuse lõpetada, kui ta võtab kogu sama maa kohta strateegiakava alusel antava **KSM** või **MAHE** kohustuse. Sellisel juhul KSA kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava alusel antava toetuse kohustus, mille kestus on üks kalendriaasta

Taotleja võib MAK 2014–2020 **OTL** kohustuse lõpetada, kui ta võtab sama tõu kohta strateegiakava alusel antava **OTL** kohustuse. Sellisel juhul MAK 2014–2020 alusel võetud OTL kohustus lõpeb ja algab uus strateegiakava OTL kohustus, mille kestus on viis järjestikust kalendriaastat. Kui taotlejal on MAK 2014–2020 alusel võetud OTL kohustus mitme ohustatud tõu kohta, peab ta võtma strateegiakava OTL kohustuse kõigi nende samade tõugude kohta.

4.3. OTL kohustusealuse looma asendamine

Taotleja peab pidama looma, kelle kohta ta toetust taotleb, terve kalendriaasta. Rendi- või muu selletaolise suhte alusel peetava looma kohta võib toetust taotleda üksnes juhul, kui looma peetakse rendi- või muu selletaolise suhte alusel vähemalt kohustuseaasta lõpuni. Kui loom läheb kohustuseaastal karjast välja, tuleb loom asendada 20 tööpäeva jooksul alates looma asendamise tinginud sündmusest teise sama tõugu ja nõuetele vastava loomaga, kelle kohta ei ole kohustust võetud. Asendusloom peab asendamise ajal olema vähemalt kuue kuu vanune.

Asendamise korral peab taotleja esitama PRIAle seitsme tööpäeva jooksul pärast looma asendamist e-PRIA kaudu järgmised andmed:

- asendatava hobuse unikaalne elunumber, asendatava veise ja lamba

- identifitseerimisnumber;
- asendava hobuse unikaalne elunumber, asendava veise ja lamba identifitseerimisnumber;
- looma asendamise kuupäev.

Kui taotleja taotleb maatõugu veise kohta lisatoetust ja soovib looma kohustuseaastal asendada, kuid asendusloom ei vasta samadele lisatoetuse saamise tingimustele, siis kohustusealuse looma kohta lisatoetust ei maksta.

5. TAOTLEMINE

Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusi võetakse vastu 10. maist – 15. juunini 2023. Pärast vastuvõtuperioodi, s.o pärast 15. juunit, taotlust esitada ei saa.

Pindala- ja loomapõhiseid toetusi saate taotleda vaid elektrooniliselt [e-PRIA](#) kaudu. e-PRIAsse saate siseneda [PRIA kodulehe](#) kaudu, valides üleval parempoolses nurgas „Sisene e-PRIAsse“. e-PRIAsse sisenemiseks on vaja ID-kaarti ja selle PIN-koode. Lisaks on võimalik e-PRIAsse siseneda Mobiil-IDga ja kasutades TARA (turvaline autentimine asutuste e-teenustesse) teenust, kus lisavõimalusena saate sisse logida kasutades Smart-IDd. Euroopa Liidu kodanikel on lisaks võimalik e-PRIAsse sisse logida, kasutades nende päritoluriigi autentimisvahendeid.

Esmakordsel e-PRIAsse sisse logimisel kuvatakse Teile kasutustingimused, millega nõustumise järgselt tuleb valida esindatav, keda soovite esindada. Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, valige siniselt menüürealalt „Kliendi andmed“. Pärast kliendi andmete üle vaatamist palume kindlasti kinnitada andmete õigsust.

Volituste andmine kõigi e-PRIA teenuste kasutamiseks toimub e-PRIA teenuses „Esindusõigused ja volitused“. Kui taotlejal ei ole võimalik e-PRIAs digitaalselt volitusi anda, saab esindaja määrata ka PRIA poolt välja töötatud soovituslikul vormil „Volikiri asjaajamiseks Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametiga“. Kui soovitakse anda piirangutega volitus, tuleb täita lisaks ka „Volikirja vormi lisa 1. Osaliste ehk piirangutega volituste andmine“. Volikirja vormid ja lisainfo leiate PRIA kodulehel Registrate menüü all asuvalt lehelt [Esindusõigused ja volitused](#).

Erandina (juhul, kui ei ole võimalik volitusi anda e-PRIAs, digitaalselt allkirjastatult või paberil) saab volitusi pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse esitamiseks anda ka telefoni teel. Selleks palume helistada registrate osakonna infotelefonil 731 2311.

e-PRIA kasutamisel pakub taotlejatele tuge ka Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõuandeteenistus. Täpsemat infot leiate [MES nõuandeteenistuse kodulehelt](#).

Taotlust saate esitada ka PRIA maakondlikes teenindusbüroodes olevate kliendarvutite kaudu.

Kliendarvuti kasutamiseks ning pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse esitamiseks PRIA maakondlikus teenindusbüroos palume eelnevalt broneerida aeg PRIA kodulehe kaudu aadressil <https://www.pria.ee/broneering>, pindala- ja loomatoetuste infotelefonil 737 7679 või helistades [maakondliku teenindusbüroo](#) telefonil. Teenindusbürood on avatud esmaspäevast kolmapäevani kell 9.00-16.00. Taotluse esitamiseks on vajalik kas ID-kaart, Mobiil-ID või Smart-ID. Veenduge, et Teil on olemas teenuse kehtivad PIN-koodid.

PRIA maakondlike teenindusbüroode töötajate ülesandeks on info edastamine, juhendmaterjalide jagamine ning e-PRIA teenuste ja kliendarvuti kasutajate abistamine. PRIA teenistujad ei tohi

taotlejatele taotlusele kantavate andmete osas sisulist nõuannet jagada, küll aga võib PRIA teenistuja käest küsida teavet üldise informatsiooni, õigusaktide, e-PRIA kasutamise jms kohta.

Vajadusel saate taotlemise ja e-PRIA kasutamise kohta nõu küsida PRIA pindala- ja loomatoetuste infotelefonil 737 7679. Maakondlike teenindusbüroode kontaktandmed leiate [PRIA kodulehelt](#).

NB! Taotleja vastutab taotlusel esitatud andmete õigsuse eest!

5.1. Kliendiks registreerumine ja kliendiandmete muutmise

Kõik toetuste taotlejad peavad oma andmed kandma põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, saate vastavad toimingud teha [e-PRIA](#) teenuses „Kliendi andmed“. Andmete registrisse kandmise vormi leiate ka PRIA kodulehel Registrate menüü all asuvalt lehelt [Alustavale kliendile](#) ja kliendiandmete muutmise vormi leiate Registrate menüü all asuvalt lehelt [Kliendi andmete muutmise](#).

Kui registrisse kantud andmed on muutunud, peate esitama registrikande muutmise avalduse 15 tööpäeva jooksul alates andmete muutumisest.

Kindlasti palume üle kontrollida oma e-posti aadress PRIA registris. Andmeid saate kontrollida e-PRIA teenuses „Kliendi andmed“. Füüsilised isikud saavad e-posti aadressi muudatusest teada anda samas teenuses, juriidilised isikud peavad muudatuse tegema [äriregistris](#), kust e-posti aadressi andmed jõuavad PRIA kliendiregistrisse. Ajakohastatud andmed võimaldavad PRIA taotluse osas täiendavate küsimuste tekkimise korral Teiega operatiivselt ühendust võtta ja tagada toetuste kiire ning korrektse menetlemise.

5.2. Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse täitmine ja esitamine e-PRIAs

Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlust saate esitada e-PRIA kaudu. e-PRIAsse saate sisse logida aadressil: epria.pria.ee. Pärast sisenemist valige esindatav.

Käesoleva aasta taotluse esitamist saate alustada e-PRIA esilehel menüüst „Taotlemine“ valides „Esita toetustaotlus“ ja rippmenüüst meede „Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus“, seejärel vajutades nupule „Alusta esitamist“.

Pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus koosneb erinevatest plokkidest, mis lisanduvad vastavalt Teie poolt tehtud taotlemise märgetele. Taotluse plokkide punktide all on lisainfo konkreetse punkti kohta. Taotluse täitmise sammudes toimuvad eelkontrollid, mis juhivad tähelepanu võimalikele puudustele Teie taotlusel. Soovitame kindlasti tutvuda koondinfos kuvatud teadetega. Taotlusel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotleja.

Taotluse täitmise sammudeks on üldandmed, täitmine, koondinfo ja esitamine.

Üldandmed

Selles taotluse täitmise sammus näete enda kui taotleja andmeid ja volitatud esindaja andmeid. Volitatud esindajat saab muuta vajutades „Vaheta esindaja“. Kui käesoleva taotluse osas on vaja PRIA taotlejaga ühendust võtta, võetakse esmajärjekorras ühendust taotlusel valitud volitatud esindajaga.

Täitmine

Selles taotluse täitmise sammus on algselt näha 6 plokki, millele võib vastavalt plokis 1, 2 ja 3 tehtud taotlemise märgetele plokke juurde tekkida. Kindlasti pöörake tähelepanu plokkides taotlemise valikute tegemisel ekraanile ilmuvatele infotekstidele, mis annavad Teile taotluse täitmisel edasisi suuniseid.

1. Otsetoetused

Selles plokis saate märkida need otsetoetused, mida soovite taotleda. Vt täpsemat infot otsetoetuste juhendist „Abiks taotlejale“, mis on leitav [PRIA kodulehelt](#).

2. Ökokavad

Selles plokis saate märkida need ökokavad, mida soovite taotleda. Vt täpsemat infot ökokavade juhendist „Abiks taotlejale“, mis on leitav [PRIA kodulehelt](#).

3. Maaelu arengu toetused

Selles plokis saate märkida need maaelu arengu pindala- ja loomapõhised toetused, mida soovite taotleda, sh KSA, MULD, VESI, SORT, PLK, OTL ja MAH toetused.

MAH 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.1 „Jätkan perioodi 2014–2020 MAH 5-aastast kohustust“ ning lisaks tuleb põldude loetelus märkida toetuse taotlemine põldudele. **NB!** Kui MAH kohustusealune põld asus põllumassiivil, mis kattus poolloodusliku kooslusega, siis alates 2023. aastast tuleb MAH kohustuse jätkamiseks joonistada kohustusealune põld pärandniidule ning MAH toetuse taotlemine põllule tuleb märkida pärandniitude loetelus. Taotleja, kellel on kehtiv perioodi 2014–2020 MAH kohustus ja kes soovib võtta perioodi 2023–2027 MAHE kohustuse, peab ökokavade plokis punktis 2.2 valima „Lõpetan perioodi 2014–2020 MAH 5-aastase kohustuse ja võtan sama maa kohta perioodi 2023–2027 MAHE 1-aastase kohustuse“.

Kui soovite MAH toetuse ühikumäära suurendamist **sertifitseeritud maheseemnega teravilja** või **kartuli kasvatamise** eest, valige punktis 3.2.1.1 „Jah“.

Kui soovite MAH toetust **mahepõllumajanduslikult peetavate loomade, kodulindude ja mesilasperede** eest, tehke vastavad valikud punktis 3.2.1.2. Kui Te ei soovi loomade kohta toetust taotleda, valige „Ei taotle.“

MAH toetuse taotlemisel kontrollige, et olete põldude loetelus:

- veergu „HS/HK/HV/ENK“ lisanud vajalikud HS märged põldudele, millised esitate PTAlle heinaseemne põlluna põldtunnustamiseks ja millistele soovite taotleda põldtunnustatud heinaseemnepõllu ühikumääraga MAH toetust;
- veergu „TT“ lisanud märged talvise taimkatte alla planeeritavate põldude kohta;
- veergu „Kuni 3a RM“ lisanud märged põldude kohta, millistele taotlete kuni 3-aastase külvikorras oleva rohumaaga ühikumääraga MAH toetust;
- veerus „Mahe maakasutus“ valinud kõikidele põldudele mahe maakasutuse. Kui taotlete toetust ka pärandniitudele, tuleb mahe maakasutus valida ka kõikidele pärandniitude loetelus olevatele aladele.

KSA 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.2 „Jätkan perioodi 2014–2020 KSA 5-aastast kohustust“ ning lisaks tuleb põldude loetelus märkida toetuse taotlemine põldudele.

MULD 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.3 „Jätkan perioodi 2014–2020 MULD 5-aastast kohustust“ ning lisaks tuleb põldude loetelus märkida toetuse taotlemine põldudele.

VESI maa rohumana hoidmise 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.4 „Jätkan perioodi 2014–2020 VESI maa rohumana hoidmise 5-aastast kohustust“ ning lisaks tuleb põldude loetelus märkida toetuse taotlemine põldudele.

MAK 2014–2020 MULD, VESI maa rohumana hoidmise ja **KSA** kohustuse lõpetamiseks ning sama maa kohta strateegiakava alusel antava uue kohustuse võtmiseks peab PRIAle esitama avalduse e-PRIAs, kus tuleb menüüst „Dokumendid“ valida esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus, avada taotlustoimik ning seejärel vajutada taotlustoimiku päises paremal olevat nuppu „Lisa dokument“ või saata avaldus e-posti aadressil info@pria.ee. Lisaks tuleb strateegiakava alusel võetava kohustuse võtmiseks valida pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusel vastava toetuse kohustuse võtmine.

OTL 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.6 „Jätkan perioodi 2014–2020 OTL 5-aastast kohustust“. Valiku tegemisel lisandub plokkide nimekirja ohustatud tõugu loomade loetelu, kus tuleb märkida taotlusaluste loomade andmed. MAK 2014–2020 OTL kohustuse lõpetamisel ning strateegiakava OTL kohustuse võtmisel, tuleb punktis 3.1.2 valida „Jah“. Lisaks tuleb ohustatud tõugu loomade loetelul teha valik „Lõpetan perioodi 2014–2020 5-aastase kohustuse ja võtan perioodi 2023–2027 5-aastase kohustuse“. Juhul kui taotlejal on kehtiv kohustus mitme ohustatud tõu kohta, tuleb vastav valik teha kõigi vastavat tõugu loomade kohta.

PLK 5-aastase kohustuse jätkamiseks valige punktis 3.2.7 „Jätkan perioodi 2014–2020 PLK 5-aastast kohustust“ ning lisaks tuleb pärandniitude loetelus märkida toetuse taotlemine pärandniitudele. Taotleja, kellel on kehtiv perioodi 2014–2020 PLK kohustus ja kes soovib võtta perioodi 2023–2027 NIIT kohustuse, peab punktis 3.1.7 valima „Lõpetan perioodi 2014–2020 PLK 5-aastase kohustuse ja võtan sama maa kohta perioodi 2023–2027 NIIT 5-aastase kohustuse“.

SORT 1-aastase kohustuse võtmiseks või 5-aastase kohustuse jätkamiseks tehke vastav valik punktis 3.2.5, seejärel valige „Taotlen toetust kohalikku sorti põllukultuuridele“ ja/või „Taotlen toetust kohalikku sorti viljapuudele või marjapõõsastele“. SORT põllukultuuri kasvatamise toetuse taotlemisel lisage põldude loetelus põldudele toetuse taotlemise märged veerus „SORT“.

SORT toetusõiguslikud põllukultuurid

Teravili
„Sangaste“ rukis allakülvita
„Sangaste“ rukis allakülviga, v.a liblikõieliste allakülviga
„Sangaste“ rukis liblikõieliste allakülviga
Kaunvili
põldhernes „Mehis“ (100% põldhernest „Mehis“)
põldhernes „Mehis“ tugikultuuriga (vähemalt 70% põldhernest „Mehis“)
põlduba „Jõgeva“
Rühvelkultuur
kartul „Ando“
Lühiajaline rohumaa

valge ristik „Jõgeva 4“ (100% ristikut)
valge ristik „Jõgeva 4“ segus aasnurmikaga (mõlemat 50%)
valge ristik „Jõgeva 4“ segus muude põllumaj. kultuuridega (ristik üle 50%, muid kultuure alla 50%)

SORT toetuse taotlemisel viljapuudele või marjapõõsastele peavad põldude loetelus olema püsiloomadega põllud (viljapuu- ja marjaaiad), kuid SORT taotlemist nendele põldudele veerus „SORT“ märkida ei saa, sest nende puhul tuleb kirja panna kultuuride arvuline väärtus. Vastavad andmed tuleb esitada kohaliku sorti viljapuude ja marjapõõsaste loetelus, kuhu tuleb märkida viljapuude ja marjapõõsaste arvud, millele toetust taotletakse.

4. Tingimuslikkuse ja nõuetele vastavuse küsimustik

Taotlusel on tingimuslikkuse ja nõuetele vastavuse küsimustiku punktides 4.1.1-4.1.8.3 ja 4.2.1 vaikimisi valikuks pandud „Ei“. Kui toodud väide Teie puhul kehtib, märkige valikuks „Jah“. Punktis 4.2.2 ja 4.2.3 märkige valikuvariantidest, millise loomse ja/või mitteloomse esmatoote tootmise ja turustamisega tegelete.

Põhjalikum info nõuetele vastavuse süsteemi kohta on avaldatud [PRIA kodulehel](#).

5. Põldude loetelu

Põldude loetellu on ette kuvatud põldude haldamise teenuses olevad põllud, mis olid märgitud Teie eelmise aasta taotlusel. Taotlusel on kohustuslik näidata kõik Teie kasutuses olevad vähemalt 0,01 hektari suurused põllud. KSA, MULDA, VESI, SORT ja MAH toetuse taotlemiseks peavad alla 0,30 hektari suurused põllud moodustama ühe põllumassiivi piires ühikumäärarühmis vähemalt 0,30 hektari suuruse ühtse maa-ala. Taotlemise märgete tegemiseks vajalikud veerud tekivad plokkides „1. Otsetoetused“, „2. Ökokavad“ ja „3. Maaelu arengu toetused“ tehtud valikute alusel. Põlde on võimalik juurde lisada vajutades nuppu „Lisa taotlusele põlde“. Samuti on võimalik ettekuvatud põlde taotluselt eemaldada, tehes märke põllu rea ette ja vajutades nuppu „Eemalda valitud põllud“. Vajutades põllumassiivi nr/katastritunnusele, avaneb põllu kohta käiv info ja põllu joonis.

Põldude loetelus on võimalik muuta järgmisi põllu kohta käivaid andmeid:

- a) põllu number – võib olla kuni 16 tähemärki pikk number või tekst (täpitähti ei saa kasutada);
- b) maakasutus – valige sobiv maakasutus rippmenüüst:
 - **(KV)** karjatamine väljaspool põllumajandusmaad – mittepõllumajanduslik maa, millele ei saa toetust taotleda, sest see ei vasta põllumajandusmaa definitsioonile, kuid millel karjatatakse mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi. Selle valiku peavad tegema vaid mahetootjad, kes karjatavad sellistel aladel loomi;
 - **(M)** mustkesa ehk põllumajanduskultuurideta kesa – kesa, kus vegetatsiooniperioodil toimub maa ettevalmistamine järgnevate kultuuride külviks ning eelkultuure ei kasvatata. Mustkesa tuleb harida soovitavalt iga 2-3 nädala tagant, et umbrohutaimed ei kasvaks seal kõrgemaks kui 5 cm. Erandjuhul tulenevalt ilmastikust aktsepteeritakse mustkesana maad, millel umbrohtude kõrgus ei ületa 20 cm ja taimed ei ole jõudnud õitsemisfaasi;
 - **(P)** põllumaa – teraviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, sööti jäetud maa, köögiviljad, ravim- ja maitsetaimed, mitmeliigiline väike põld ning lühiajaline rohumaad. Lühiajaliseks rohumaaks loetakse maa, millel kasvatatakse heintaimi kuni 5 aastat;
 - **(PK)** püsiloomade kultuurid – külvikorraldused kultuurid, välja arvatud püsirohumaad ja püsiloomade kasvatamine, mis võtavad maa enda alla vähemalt viieks aastaks või kauemaks ja annavad korduvat saaki, sealhulgas puukoolid ja lühikesed raieringiga madalmetsad;

- **(PR)** püsirohumaa – püsirohumaaks nimetatakse kõiki üle 5-aastaseid heintaimede põlde, mille maakasutuse tüübiks on taotlusel põldude loetelus märgitud püsirohumaa (PR). Täpsem info püsirohumaa kohta on leitav [PRIA kodulehel](#);
- **(TPR)** keskkonnatundlik püsirohumaa – püsirohumaa, mis asub Natura 2000 alal ning mille muld on 100% ulatuses turvasmuld;
- **(TAR)** tagasirajatud püsirohumaa – tagasirajatud püsirohumaad käsitletakse alates tagasirajamisest püsirohumaana. Tagasirajatud püsirohumaad tuleb hoida samal kohal kuni rohumaa muutumiseni püsirohumaaks;

c) põllumajanduskultuur – iga põllu kohta tuleb rippmenüüst valida üks kultuur vastavalt valitud maakasutuse tüübile. Valides põllumajanduskultuuri, mis vajab täpsustamist taotletavate toetuse nõuete hindamiseks, tuleb taotlejal märkida ka täpsustatud kultuur(id). Seda saab teha lingi „Täpsusta kultuuri“ alt. Linki kuvatakse vaid juhul, kui tegemist on kultuuriga, mida on võimalik täpsustada;

d) otstarve/kasutusviis – valige rippmenüüst sobiv valik vastavalt sellele, kuidas kultuuri kasvatate või mida plaanite põllumajanduskultuuriga teha:

- **(EI)** ei hoolda – taotlemise aastal põldu ei hooldata (taotleja võib üle aasta rohumaa põllu hooldamata jätta);
- **(HM)** haljasmassiks – haljalt koristatavad taimed haljasmassi saamiseks, k.a haljaskultuurid taastuenergia tootmiseks. Märgitakse juhul, kui rohumaalt viiakse niidetud rohi lauta loomadele või tehakse siloks või heinaks või rohi hekseldatakse. Kui põllul plaanitakse vegetatsiooniperioodi jooksul koristada haljasmassi ja ka loomi karjatada, tuleb valik HM või KAR teha vastavalt sellele, mis on nõ põhitegevus ja toimub põllul esimesena;
- **(K)** katmikalal – kultuurid, mis kogu kasvuperioodi või enamiku sellest asuvad kasvuhoonetes, mis on kaetud klaasiga, elastse või jäiga plastiga;
- **(KAR)** karjatatav rohumaa – kui rohumaad kasutatakse loomade karjatamiseks ja karjatamine toimub suuremal osal põllu pinnast, et sel viisil täita nõue hoida maad heas põllumajanduslikus korras. KAR mäрге tehakse nii siis, kui toimub ainult karjatamine kui ka siis, kui maad esmalt karjatatakse ning hiljem üle niidetakse. Kui põllul tehakse esmalt niitmine, näiteks haljasmassiks, ja alles pärast karjatatakse, siis KAR ei märgita;
- **(TA)** teraks või avamaal – põllumajanduskultuuri kasvatatakse eesmärgiga jätta teraks ja/või kasvatatakse põllumajanduskultuuri avamaal või madala katte all;

e) kasutusõigus – valige rippmenüüst maa kasutamise õiguslik alus:

- **(KR)** kirjalik rendileping;
- **(KV)** kasutusvaldus;
- **(M)** muu;
- **(O)** omandis;
- **(SR)** suuline rendileping.

Kui suurel põllul on mitu maa kasutamise õiguslikku alust, siis piisab, kui märkida õiguslik alus, millega on hõlmatud suurem osa põllust. Põldu ei pea taotlusel kasutusõiguse alusel osadeks jagama;

f) lisaks saate märkida, kas tegemist on HS, HK, HV või ENK põlluga ning lisada põllu kirjelduse. HS märgitakse, kui põldu kasutatakse heinaseemne kasvatamiseks. HK märgitakse, kui põldu kasutatakse haljaskesana. HV märgitakse haljasväetisena kasvatatavate taimede puhul haljasmassi muldaviimise aastal. ENK märgitakse, kui põllul kasvatatakse põllumajanduskultuuri energia saamise eesmärgil;

g) mahe maakasutus – täidavad mahetootjad. Mahetootjad täidavad kõikide oma põldude ja pärandniitude osas veeru „Mahe maakasutus“. Võimalikud valikud on: 1A – esimese aasta ülemineku põld; 2A – teise aasta ülemineku põld; 3A – kolmanda aasta ülemineku põld; M – mahepõllumajanduslik maa; MM – mitte mahepõllumajanduslik maa. Veergu on ette kuvatud PTA poolt eelmisel aastal kindlaks tehtud ja PRIA-le edastatud mahe maakasutuse andmed. Taotleja peab andmed üle vaatama ja vajadusel muutma.

Põllu piiri või pindala muutmiseks vajutage vastava põllu rea lõpus olevale „Mine kaardile“ nupule ja tehke muudatused ekraanile kuvataval kaardil. Taotlusel saate muuta või joonistada uut põldu.

Põldude joonistamisel jälgige, et:

- põld oleks märgitud õigele põllumassiivile;
- põld ei ületaks põllumassiivi piire, v.a juhul kui olete veendunud, et üle piiri joonistatud osa on toetusõiguslik;
- põldudest oleks joonistamisel välja jäetud mittetoetusõiguslikud 0,01 hektarist suuremad maa-alad (kivihunnikud, võsa, liigniisked alad, päikesepargid jms), millel põllumajanduslik tegevus ei ole võimalik. Püsivad objektid (hooned, tiigid jne) tuleb põllu pinnast välja joonistada sõltumata pindalast. Taotlemisel on aluseks eelmise või üle-eelmise aasta ortofotod, millel ei pruugi kõiki mittetoetusõiguslikke objekte näha olla, kuid põllu joonistamisel tuleb need välja jätta;
- maastikuelementide alune pind oleks joonistatud põllu pinna sisse, võttes arvesse maastikuelementide toetusõiguslikkust sõltuvalt maakasutuse tüübist.

Kui põllumassiiv on jagatud, tuleb puuduolevad põllud uuesti joonistada. Põld tuleb nimekirja lisada uue põlluna, kasutades nuppu „Lisa taotlusele põlde“.

Soovi korral võite taotlusele kantava põllumajandusmaa pindala looduses ise üle mõõta või tellida mõõtmise sellealast teenust osutavalt isikult. Sel juhul jääb vastutus mõõtmise tulemuste eest Teie (taotleja) ja mõõtmise teinud isiku vaheliseks küsimuseks.

e-PRIAs tehakse enne taotluse esitamist süsteemi poolt kontroll taotlusele lisatud põldude pindadele. Kui taotleja(te) poolt joonistatud põldude pindalad ületavad põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindala, antakse taotlejale vastav hoiatusteade põllu piiride üle kontrollimiseks ning vajadusel enne taotluse esitamist piiride parandamiseks.

NB! Joonistatud põldudele tuleb põldude loetelus lisada toetuste taotlemise märged.

Pärandniitude loetelu

Taotlemise perioodi alguseks on e-PRIAs olemas teave pärandniidu tüübi, numbriga, pärandniidu pindala ja piiri, hooldamise kuupäeva ning hooldamise viisi kohta.

Pärandniitudele on õigus toetust taotleda EELISE pärandniitude kaardikihi alusel. e-PRIAs on võimalik näha EELISesse kantud pärandniitude andmeid, kuid ala on võimalik joonistada ainult „Pärandniidud“ kihile. Kui soovite toetust taotleda väljapoole „Pärandniidud“ kihti, peate sellest teavitama KeA maahoolduse spetsialisti, kes loob võimalusel vastava pärandniidu. KeA maahoolduse spetsialistide kontaktid on leitavad [KeA kodulehelt](#).

NB! Kui taotleja soovib pärandniidu alal jätkata kehtivat MAH toetuse kohustust, siis need taotlemise märged tehakse samuti pärandniitude loetelus.

Pärändniitude loetellu on ette kuvatud põldude haldamise teenuses olevad pärändniidud ja alad, mis olid märgitud Teie eelmise aasta taotlusel. MAH toetuse taotlemiseks peavad alla 0,30 hektari suurused alad asuma ühe pärändniidu piires kõrvuti ning nende pindala kokku peab olema vähemalt 0,30 hektarit. PLK toetust saab taotleda pärändniidu või selle osa kohta, mis on vähemalt 0,10 hektarit. Taotlemise märgete tegemiseks vajalikud veerud tekivad plokkides „1. Otsetoetused“, „2. Ökokavad“ ja „3. Maaelu arengu toetused“ tehtud valikute alusel. Alasid on võimalik juurde lisada vajutades nuppu „Lisa taotlusele alasid“. Samuti on võimalik ettekuvatud alasid taotluselt eemaldada, tehes märke rea ette ja vajutades nuppu „Eemalda valitud alad“. Vajutades pärändniidu numbrile, avaneb ala kohta käiv info ja ala joonis.

Pärändniitude loetelus on võimalik muuta järgmisi ala kohta käivaid andmeid:

a) ala number – võib olla kuni 16 tähemärki pikk number või tekst (täpitahti ei saa kasutada);

b) kasutusõigus – valige rippmenüüst maa kasutamise õiguslik alus:

- (KR) kirjalik rendileping;
- (KV) kasutusvaldus;
- (M) muu;
- (O) omandis;
- (SR) suuline rendileping.

Kui suurel alal on mitu maa kasutamise õiguslikku alust, siis piisab, kui märkida õiguslik alus, millega on hõlmatud suurem osa alast. Pärändniidu ala ei pea taotlusel kasutusõiguse alusel osadeks jagama;

c) mahe maakasutus – täidavad mahetootjad. Mahetootjad täidavad kõikide oma põldude ja pärändniidu alade osas veeru „Mahe maakasutus“. Võimalikud valikud on: 1A – esimese aasta ülemineku põld; 2A – teise aasta ülemineku põld; 3A – kolmanda aasta ülemineku põld; M – mahepõllumajanduslik maa; MM – mitte mahepõllumajanduslik maa.

Kui KeA on pärändniidu hooldamise viisina ette näinud nii niitmise kui ka karjatamise, siis **PLK toetuse taotlemisel** valige veerus „PLK/NIIT taotlemisel hooldamise võte“, kas taotlemise aastal **hooldate ala niitmise või karjatamise teel**.

Pärändniidu ala piiri või pindala muutmiseks vajutage vastava ala rea lõpus olevale „Mine kaardile“ nupule ja tehke muudatused ekraanile kuvataval kaardil. Taotlusel saate muuta või joonistada uut ala.

Pärändniidu alade joonistamisel jälgige, et:

- ala oleks märgitud õigele pärändniidule. **NB!** Alates 2023. aastast põllumassiivid ja pärändniidud enam omavahel kattuda ei saa. Kõik pärändniiduga kattuvad põllumassiivid kustutatakse põllumassiivide registrist. Seega, kui taotleja soovib toetust taotlema tulla varasemalt pärändniiduga kattunud põllumassiivile, siis toetuse taotlemiseks tuleb põllumassiivi asemel taotletav ala joonistada pärändniidule;
- kui pärändniit on jagatud, tuleb puuduolevad alad uuesti joonistada. Ala tuleb pärändniitude loetellu lisada, kasutades nuppu „Lisa taotlusle alasid“.

Soovi korral võite taotlusele kantava põllumajandusmaa pindala looduses ise üle mõõta või tellida mõõtmise sellealast teenust osutavalt isikult. Sel juhul jääb vastutus mõõtmise tulemuste eest Teie (taotleja) ja mõõtmise teinud isiku vaheliseks küsimuseks.

NB! Joonistatud aladele tuleb pärändniitude loetelus lisada toetuste taotlemise märged.

Koondinfo

Selles sammus kuvatakse taotluse täitmise sammus kuvatud teated ja hoiatused, mida ei ole parandatud. Vajadusel tehke taotluse andmetes muudatused ning liikuge edasi vajutades nupule „Edasi“.

Esitamine

Selles sammus peate lisama kinnitused selle kohta, et olete tutvunud taotluse täitmisel kuvatud infoga taotlusel esitatud andmete kohta ja et nõustute, et Teie isikuandmeid kasutatakse taotluse menetlemisel. Taotluse esitamiseks tuleb valida „Esita taotlus“. Taotluse eduka esitamise korral kuvatakse ekraanile teade esitamise kohta ja taotluse registreerimisnumber koos taotlustoimiku numbriga. Kui taotlus on saanud numbri, on see dokument PRIAs arvele võetud ja andmed PRIAle edastatud.

Palume mitte jätta taotluse esitamist viimasele päevale!

5.3. Taotluse lisadokumentide esitamine

Lisadokumentide esitamise teenuse kaudu saate PRIAle edastada pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusega seotud lisadokumente. Lisadokumente saab e-PRIAs esitada alles pärast taotluse esitamist. Lisadokumendi esitamiseks tuleb taotlejal menüüs „Dokumendid“ valida esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlus, avada taotlustoimik ning seejärel vajutada taotlustoimiku päises paremal olevat nuppu „Lisa dokument“. Avanenud dokumendile tuleb oma arvutist lisada fail, mida soovitakse esitada, kirjutada lühike selgitus, vajutada „Salvesta“ ja seejärel „Esita“.

Kui lisadokument on e-PRIAs taotluse juurde registreeritud, on see nähtav menüüs „Dokumendid“. Ka muul viisil (e-post, käsipost) taotluse juurde esitatud lisadokumendid on hiljem nähtavad menüüs „Dokumendid“.

OTL taotlusaluse looma asendamise korral peab taotleja esitama PRIAle seitsme tööpäeva jooksul pärast looma asendamist e-PRIA kaudu järgmised andmed:

- asendatava hobuse unikaalne elunumber, asendatava veise ja lamba identifitseerimisnumber;
- asendava hobuse unikaalne elunumber, asendava veise ja lamba identifitseerimisnumber;
- looma asendamise kuupäev.

5.4. SORT toetuse originaaldokumentide esitamine

SORT toetuse puhul tuleb põllule külvatud seemne ning istutatud viljapuude ja marjapõõsaste sordiehtsus ja päritolu tõendada lisadokumentidega.

Põllukultuurile SORT toetuse taotlemisel tuleb lisaks esitada põllule külvatud seemne müügi pakendi originaaletiketid. Kui taotleja 5-aastase kohustusega SORT toetust valge ristiku „Jõgeva 4“ kasvatamiseks ja olete varasemal aastal juba PRIAle esitanud selle põllukultuuri seemne müügi pakendi originaaletiketi ning selle etiketi alusel on SORT toetust makstud, ei ole vaja seda uuesti esitada. 1-aastase kohustusega SORT toetuse taotlejad peavad aga valge ristiku „Jõgeva 4“ seemne müügi pakendi originaaletiketi esitama (seda ka siis, kui see on varasemalt 5-aastase kohustuse raames esitatud).

Viljapuudele SORT toetuse taotlemisel tuleb esitada lisaks taimepassi originaalid. Marjapõõsastele SORT toetuse taotlemisel tuleb esitada tarnija dokumendid. Kui olete juba

eelneval aastal PRIAle esitanud viljapuude ja marjapõõsaste taimepassid või tarnija dokumendid varasemalt istutatud istikute kohta ja nende alusel on toetust makstud, ei pea neid uuesti esitama. See kehtib nii 5-aastase kui ka 1-aastase toetuse taotleja kohta. Kui taimepassi originaalid ei ole säilinud või neid ei ole, tuleb taotlejal esitada Eesti Aiandusliidu eksperdi arvamus (originaaldokument) selle kohta, millise sordiga on tegemist. Puukooli või tootmisaia omanikud saavad ise tellida Eesti Aiandusliidu puuviljanduskomisjonilt sordiehtsuse kohta eksperdi arvamuse.

Lisadokumentide originaalid tuleb esitada PRIA maakondlikusse teenindusbüroosse või saata PRIAle posti teel hiljemalt 15. juuniks. Esitatud dokumendid tembeldatakse esitamise kuupäevaga, nendest tehakse koopia ja originaalid tagastatakse taotlejale. Posti teel PRIAsse saadetud originaaldokumendid tagastatakse taotlejale samuti posti teel.

Marjapõõsaste tarnija dokumendid, mis ei pea olema originaaldokumendid, võib esitada ka [e-PRIA](#) kaudu, valides „Dokumendid“ alt 2023. aastal esitatud pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse ning vajutades taotlustoimiku päises paremal nupule „Lisa dokument“. Soovi korral saab dokumendid edastada ka e-postiga aadressil info@pria.ee või saata postiga PRIA otsetoetuste osakonna menetlusbüroole aadressil Tähe 4, Tartu 51010.

5.5. Taotlusel esitatud andmete muutmine

Taotlusel esitatud andmete muutmise saate alustada menüüst „Dokumendid“, valides taotluse, mida soovite muuta hakata. Taotluse muutmiseks valige „Esita muudatustaotlus“.

Kuni 15. juunini saate:

- lisada taotlusele põldude, pärandniidu alade ja loomade andmeid;
- põllu, pärandniidu ala pindala suurendada;
- lisada toetuste taotlemise märkeid.

Pärast 15. juunit saab taotlust muuta, sh põllu/ala pindala vähendada, põlde/alasid, loomi ja toetuse taotlemise märkeid eemaldada, kuni kohapealse kontrolli toimumiseni või kohapealsest kontrollist teatamiseni, taotluse menetlemise käigus tuvastatud puudustest teadaandmiseni või toetuse otsuse tegemiseni.

Alates 16. juunist esitatud muudatused vaatab PRIA üle ning juhul, kui nendega ei ole võimalik arvestada, saadetakse taotlejale vastavasisuline e-kiri koos selgitustega. Taotlust saate taas muuta pärast seda, kui eelmised muudatused on PRIA poolt üle vaadatud ja kinnitatud.

Pärast taotluse esitamist tekkinud olulistest muudatustest (näiteks taotlusele on ekslikult märgitud vale põld/ala või loom või väheneb taotleja kasutuses olev põllumajandusmaa pindala) ja nõuete täitmist takistavatest asjaoludest (näiteks talvise taimkatte rajamata jätmise pikaajalise sajuperioodi tõttu jms) peate PRIAt 15 tööpäeva jooksul kirjalikult teavitama ning vajadusel esitama muudatustaotluse. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või sellest ilmajäämisest.

Esitatud ja esitamata muudatustaotlusi saate avada menüüst „Dokumendid“ ja avatud taotluse vaatest.

5.6. Taotluse tagasivõtmine

Taotluse või esitatud muudatustaotluse saate tagasi võtta menüü „Dokumendid“ kaudu, valides

taotluse või muudatustaotluse, mida soovite tagasi võtta. Seejärel vajutage nupule „Esita tagasivõtmise taotlus“.

Taotluse võite e-PRIA kaudu tagasi võtta igal ajal kuni:

- kohapealsest kontrollist või taotluse menetlemise käigus tuvastatud puudustest teadaandmiseni;
- toetuse otsuse tegemiseni.

Tagasivõtmise taotlust on võimalik esitada kogu taotluse või viimase muudatustaotluse kohta. Viimase muudatustaotluse saab tagasi võtta, kui see ei ole „Tagasilükatud“ staatusega. Tagasilükatud muudatustaotlust ei saa tagasi võtta.

Esitatud ja esitamata tagasivõtmise taotlusi saab avada menüüst „Dokumendid“ ja avatud taotluse vaatest „Lisadokumendid“ alt.

NB! Palun arvestage, et kui olete taotluse tagasi võtnud, saate uue taotluse esitada ainult taotluste vastuvõtmise perioodi jooksul ehk kuni 15. juunini.

Kui võtate tagasi esitatud taotluse 5-aastase kohustuseperioodiga toetuse osas, siis kohustus katkeb ning varasematel aastatel saadud toetus tuleb tagasi maksta.

5.7. Põllumajandusliku majapidamise üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist

Kui pärast toetuse taotluse esitamist ja enne kõigi toetuse saamise nõuete täitmist, sh nõuetele vastavuse nõuded, läheb kogu põllumajanduslik majapidamine ühelt omanikult üle teisele, on võimalik toetuse maksmine uuele omanikule. Selleks peab põllumajandusliku majapidamise üle võtnud isik ülevõtmisperioodil, mis kestab 22. maist kuni 8. septembrini, esitama PRIA-le majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotlema toetuse maksmist. Selleks on taotlejal võimalik esitada [soovituslik vorm](#). Vorm tuleb nii üleandja kui ka ülevõtja poolt digitaalselt allkirjastada ja esitada e-posti aadressil info@pria.ee.

Ülevõtmise puhul antakse kõik üleandja toetuse taotlemisega kaasnevad õigused ja kohustused üle ülevõtjale.

Juhul kui ülevõtmist tõendavaid dokumente eelpool nimetatud ajavahemikul ei esitata, makstakse toetus üleandjale, kui toetuse saamise nõued on täidetud.

5.8. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud

Vääramatu jõud on asjaolu, mida taotleja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ei saanud temalt oodata, et ta kohustuse võtmise ajal selle asjaoluga arvestaks, seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Vääramatu jõu ja erandlike asjaoludena käsitletakse näiteks järgmiseid juhtusid:

- toetusesaaja surm;
- toetusesaaja pikaajaline töövõimetus;
- raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist;
- põllumajandusliku majapidamise loomakasvatushoonete hävimine õnnetusjuhtumi tagajärjel;
- toetusesaaja karja osa või kogu karja haigestumine loomataudi või vastavalt osade või

kõigi põllukultuuride nakatumine taimehaigusesse;

- kogu põllumajandusliku majapidamise või selle olulise osa sundvõõrandamine, kui taotluse esitamise päeval ei olnud võimalik sundvõõrandamist ette näha;
- looma surm haiguse tagajärjel;
- looma surm õnnetusjuhtumi tõttu, mille eest ei saa toetusesaajat vastutavaks pidada.

Vääramatu jõu ja erandlike asjaolude olemasolu hindamisel võetakse arvesse üksikjuhtudel ilmnenud asjaolusid. Vääramatu jõud peab olema tekkinud kummagi poole süüta. Näiteks, kui taotlejal on põllumajandusmaa või looma kasutamiseks sõlmitud rendileping ja rendileandja seda rikub, ei ole tegemist vääramatu jõuga. Lepingu rikkumisel saab taotleja oma õiguste kaitseks pöörduda maakohtusse [tsiviilkohtumenetluse seadustikus](#) sätestatud alustel ja korras.

Vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest tuleb PRIAt teavitada kirjalikult e-posti aadressil info@pria.ee. Teavitust tuleb esitada 15 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, kui seda on võimalik teha. Teavituse tulemusena on PRIAl võimalik kontrollida teavituses toodud asjaolude olemust (näiteks ei ole vääramatu jõud või erandlik asjaolu tehnika purunemine) ja arvestada sellega toetuse nõuete täitmise hindamisel. Taotleja peab arvestama, et vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest teavitamine võib leevendada tähtjaks nõude täitmata jätmise sanktsiooni, kuid ei vabasta teda nõude täitmisest ja nõue tuleb täita esimesel võimalusel. Eelnevalt tulenevalt võetakse teavitust menetlusse, mille tulemusena selgub sõltuvalt asjaoludest ka selle mõju toetusele.

Oluline on silmas pidada, et vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemisel hüvitatakse taotlejale toetus ainult tehtud töö ulatuses, st asjaolusid arvesse võttes hinnatakse nõude täitmata jätmist leebemalt, kuid toetuse vähendamine toimub ikkagi. Samuti ei maksta vääramatu jõu tõttu karjast välja läinud looma eest toetust.

6. TAOTLUSE MENETLEMINE

Toetuste taotluste menetlus ning selle raames tehtavad toimingud on haldusmenetlus [haldusmenetluse seaduse](#) tähenduses. Iga taotluse menetluses läbi viidava kontrolli eesmärk on tuvastada taotleja ja taotluse, sh ellu viidava või ellu viidud tegevuse vastavus kehtivatele nõuetele. Selleks on kohustus toetust menetleval, välja maksval ja järelevalvet teostaval asutusel kontrollida nõuete täitmist ning taotluses esitatud andmete õigsust.

Taotluse kontrollimine jaguneb administratiivseks ja kohapealseks kontrolliks. Kontrollitakse, kas taotleja ning tema põllumajandusmaa või loomad vastavad toetusõiguslikkuse ja toetuse saamise ning nõuetele vastavuse süsteemi nõuetele. Lisaks kontrollitakse nõuetega sätestatud dokumente (näiteks põlluraamatut jm). PRIA viib administratiivset kontrolli läbi kõikide esitatud taotluste üle ning eelkõige elektrooniliste vahendite kaudu.

6.1. Halduskontroll

Halduskontrollid peavad võimaldama nõuete rikkumise avastamist, eelkõige automaatset avastamist, infotehnoloogiliste vahendite abil. Halduskontrollid sisaldavad ristkontrolle. Kontrollid hõlmavad kõiki üksikasju, mida on võimalik ja kohane halduskontrolli vahenditega kontrollida.

Taotluse täitmise käigus kontrollib süsteem:

- kas taotleja iga põld (või maa-ala kokku) on ühikumäärarühmis vähemalt 0,30 hektarit (PLK taotlemisel, kas iga taotletud ala on vähemalt 0,10 hektarit);

- kas põllumassiiv, millele toetust taotletakse, on kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse;
- kas põllumajanduskultuur on taotletud toetuse jaoks toetusõiguslik;
- kas taotleja on füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik (OTL ja PLK toetust saavad ka füüsilised isikud).

Kui taotlus on esitatud, kontrollib PRIA:

- põllumassiivi pindala ületaotlemist, s.t põllumassiivi põhiselt taotlustes kirjas olevat põldude pindalade summat võrreldakse põllumassiivi maksimaalse toetusõigusliku pindalaga. PRIA kontrollib põllumassiivil asuvate põldude pindalaid ortofotodelt, kuid vajadusel ka kohapeal;
- topelthaotlemisel, s.t taotlemisel samale maale erinevate taotlejate poolt, maa kasutamise õiguslikku alust;
- nõuetele vastavuse osas loomade registri teavitusi ning loomade tähtaegset märgistamist;
- koolituste läbimise nõude täitmist;
- 5-aastase kohustusega seotud toetuste puhul kohustuse jätkamist.

SORT toetuse puhul kontrollitakse lisaks veel:

- kas SORT istikute arv on viljapuudele või marjapõõsastele toetuse taotlemiseks piisav;
- kas taotleja on esitanud põllule külvatud seemne müügipakendi originaaletiketi;
- kas taotleja on esitanud viljapuude taimepasside originaalid, sõstraliste ja karusmarjaliste taimede tarnija dokumendi või kui taimepassi originaali ei ole, Eesti Aiandusliidu eksperdi arvamuse (originaaldokumendi) selle kohta, mis sordiga on tegemist;
- kas viljapuude ja marjapõõsaste kasvatamisel on kasutatud istutusmaterjali, mis on saanud [taimetervise registrisse](#) kantud isikult;
- kas kartuli kasvataja on kantud [taimetervise registrisse](#), kui ta kasvatab üle ühe hektari suurusel alal kartulit turustamise eesmärgil.

MAH toetuse puhul kontrollitakse lisaks veel:

- kas taotleja ja tema kasutuses olevad põllud/alad ning loomad, kelle kohta taotletakse MAH toetust, on kantud mahepõllumajanduse registrisse;
- kuni 3-aastasele külvikorras olevale rohumaa toetuse taotlemist ja külvikorras oleva rohumaa ülesharimist [määruses nr 53](#) sätestatud tingimustel – nõuet kontrollitakse eelnevate aastate taotluste ja kontrolli tulemuste põhjal;
- kas taotleja on järginud viljavahelduse nõudeid ning talvise taimkatte ja liblikõieliste kultuuride kasvatamise nõuet.

OTL taotluste administratiivse kontrolli käigus kontrollitakse:

- kas loomad on kantud või registreeritud tõuraamatu põhiossa või eesti raskeveohobune tõuraamatu lisaossa A;
- kas taotleja on looma omanik või kui looma peetakse rendi- või muu selletaolise suhte alusel, kas selle kohta on esitatud PTAl rendilepingu või muu selletaolise suhte kohta sõlmitud lepingu ärakiri;
- kas eesti maatõugu veised vastavad lisatoetuse saamise tingimustele;
- kas looma tõug, liik ja vanus on toetusõiguslikud.

Kui administratiivse kontrolli käigus avastatakse märke võimalikust nõuete rikkumisest, viiakse läbi järelkontroll mistahes teise asjakohase menetluse ja vajadusel kohapealse kontrolli abil või saadetakse järelepärimine taotlejale.

6.2. Kohapealne kontroll

Kohapealsed kontrollid algavad pärast taotluste vastuvõttu ning kestavad vajadusel aasta lõpuni. Nõuetele vastavuse nõuete täitmist kontrollitakse aastaringelt. Kohapealseid kontrolle tehakse kontrollvalimite alusel.

Pindala mõõtmised teostatakse mööda toetusõigusliku põllumajandusmaa piiri, kontrollides põllumajandustootja taotletud pinna vastavust tegelikule olukorrale. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, peab ta vajadusel järelevalveametnikule ette näitama põllu/ala piiri. PRIA või KeA võib kasutada kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka ATVd. ATV kasutamisest antakse taotlejale eelnevalt teada.

Kohapeal kontrollitavad dokumendid on olenevalt taotletud toetusest järgmised: põlluraamat(ud), maa kasutusõigust tõendavad dokumendid, mullaproovide protokollid jms.

Toetuse nõuete rikkumist hinnatakse vastavalt selle raskusele, ulatusele ja kestusele. Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis on leitavad [PRIA kodulehelt](#) konkreetse toetuse lehelt. Kohapealset kontrolli läbiviiv teenistuja võib põhjendatud juhtudel rikkumise hindamisel kasutada kaalutusõigust ja hinnata rikkumist maatriksist erinevalt.

Visuaalselt kontrollitakse, kas nõuetele vastavuse raames säilitamisele kuuluvad maastikuelemendid, mis on arvestatud põllumajandusmaa pindala hulka, vastavad kehtestatud parameetritele (sõltuvalt maastikuelemendi tüübist kontrollitakse selle suurust, laiust, kõrgust või pikkust jms) ja asukohale ning kas põllu maakasutus vastab maastikuelemendiga seotud maakasutusele (näiteks kas põllusaar asub põllumaal – maakasutus P või M). Erinevuste leidmisel maastikuelemendid mõõdistatakse ning mittevastavad maastikuelemendid arvestatakse põllu pindalast välja.

PRIA kontrollib kohapeal KSA, SORT, MULD, VESI ja MAH toetuse toetusõiguslikkuse nõudeid, toetuse nõudeid ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) nõudeid. KeA kontrollib kohapeal PLK nõudeid. PTA kontrollib MAH toetuse taotlejate juures mahepõllumajanduse seadusest tulenevaid nõudeid ning kogu ettevõttes taotluse esitamise aastale eelneval aastal mahepõllumajanduse seaduse kohaselt peetud lindude, loomade ja mesilasperede keskmist arvu ning MAH karjatatavate loomade identifitseerimise nõudeid.

Taotleja peab OTL kohapealse kontrolli raames PTAlle teatavaks tegema kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud, sealhulgas:

- näitab kohapealset kontrolli tegevale ametnikule ette hobuse passi või põlvnemistunnistuse, millel on näha hobuse identifitseerimise number või unikaalne elunumber (UELN), sünniaeg ja välimiku kirjeldus või transpondri number;
- hoiab looma selliselt, et on võimalik kontrollida looma kõrvamärkide olemasolu ja identifitseerimise numbrit ning hobuse välimikku või transpondri numbrit juhul, kui hobusele on paigaldatud transponder.

PTA kontrollib kohapeal OTL taotlejate loomadel identifitseerimise ja registreerimise nõudeid ning loomapidamise nõuetekohasust toetuse saamiseks. Kui kohapealse kontrolli käigus tuvastatakse loomade andmetes erinevusi loomapidaja karjaregistri ja põllumajandusloomade registri andmetes, **on taotleja kohustus vajadusel loomadega seotud andmed põllumajandusloomade registris parandada või täiendada.**

PTA ning KeA kontrollivad kohapeal nõuetele vastavuse süsteemi kohustuslikke majandamisnõudeid. KeA kontrollib lisaks ka [HPK määruses](#) toodud veekaitse nõudeid.

Kohapealses kontrollis täidetakse kontrollaruanne, kuhu ka taotlejal on võimalik lisada omapoolsed märkused. Kontrollaruande allkirjastavad kontrolli läbiviiv teenistuja ja soovi korral taotleja või tema volitatud esindaja. Kontrollaruande allkirjastamisega tõendab taotleja või tema esindaja, et on teadlik majapidamises läbi viidud kohapealsest kontrollist ning talle on võimaldatud esitada ja lisada kontrollaruandele märkuseid (allkiri ei tähenda nõustumist kontrolli tulemustega). Koopia kontrollaruandest tehakse taotlejale nähtavaks e-PRIAs ning sellekohane teavitus saadetakse taotlejale e-kirjana. Kui nõuetele vastavuse kontrolli on läbi viinud PTA või KeA, edastab kontrollaruande koopia taotlejale kontrolli läbi viinud asutus, vastavalt asutuses kokkulepitud korrale. Kui taotlejal on pretensioone kohapealse kontrolli läbiviimise või tulemuste kohta, saab ta need esitada PRIAle kirjalikult 15 kalendripäeva jooksul alates kontrolli toimumisest ja/või kontrollaruande koopia kättesaamisest.

7. TOETUSE VÄHENDAMINE

Toetuste vähenduse arvestamine toimub vastavalt [komisjoni delegeeritud määrusele \(EL\) 640/2014](#).

7.1. Toetuse vähendamine pindala ja loomade erinevuse tõttu

7.1.1. Toetuse vähendamine pindala erinevuse tõttu KSA, MULD, VESI, SORT, PLK, MAH toetusel

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud pindala erinevus	Toetuse vähendamine
Taotlusel esitatud pindala on väiksem, kui kindlaksmääratud pindala.	Toetus määratakse taotluses esitatud andmete alusel.
Taotlusel esitatud pindala on kuni 3% või kuni 2 hektarit suurem kindlaksmääratud pindalast.	Toetus määratakse kindlaksmääratud pindala alusel.
Taotluses esitatud pindala on üle 3% või üle 2 hektari, kuid kuni 20% suurem kindlaksmääratud pindalast.	Toetust vähendatakse taotletud pindala ja kindlaksmääratud pindala kahekordse vahe võrra.
Taotluses esitatud pindala on üle 20% ja kuni 50% suurem kindlaksmääratud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata.
Taotluses esitatud pindala on üle 50% suurem kindlaksmääratud pindalast.	Kultuurigrupi* osas jäetakse taotlus rahuldamata. Lisaks määratakse taotlejale halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud pindala ja kindlaksmääratud pindala erinevusele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul.

*kultuurigrupp – ühe toetuse raames sama ühikumääruga toetatavad kultuurid.

Näide: Taotleja taotles toetust 100 hektarile, kuid kohapealses kontrollis selgus põlde üle mõõtes, et tegelik pindala on 90 hektarit. Pindala erinevuse protsendivahemik leitakse järgmiselt: $10/90 \times 100 = 11\%$. Kuna taotlusel esitatud pindala on kindlaksmääratud pindalast suurem üle 3%, aga alla 20%, vähendatakse

toetussummat kahekordse tuvastatud pindala erinevuse ehk 20 hektari võrra. Toetust ei määrata ka tuvastatud pindala erinevuse, so 10 hektari eest. Seega, kui muid toetuse vähendamisi ei ole, määratakse tootjale toetus $100 - 30 = 70$ ha eest.

7.1.2. Toetuse vähendamine loomade erinevuse tõttu OTL toetusel

Veised, lambad ja kitsed

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud loomade erinevus	Toetuse vähendamine
Kindlaksmääratud loomade arv taotleja karjas on suurem, kui taotlusel esitatud loomade arv.	Toetus määratakse taotluses märgitud loomade arvu alusel.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on kuni kolm looma ja kõik loomad on individuaalselt identifitseeritavad.	Toetus määratakse kindlaksmääratud loomade arvu alusel.
Kindlaksmääramata loomade arv loomagrupis on kuni kolm looma ja kindlaksmääratud loomade arv on 0.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata, kuna loomagrupis ei teki väljamakstavat toetussummat.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on kuni kolm looma, kuid leidub individuaalselt identifitseerimata loomi ja määratud protsent ei ületa 20.	Toetust vähendatakse loomagrupis määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent ei ületa 20.	Toetust vähendatakse loomagrupis määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on kuni kolm looma, kuid leidub individuaalselt identifitseerimata loomi ning määratud protsent on suurem kui 20, kuid ei ole suurem kui 30%.	Toetust vähendatakse loomagrupis kahekordse määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent on suurem kui 20, kuid ei ole suurem kui 30%.	Toetust vähendatakse loomagrupis kahekordse määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on kuni kolm looma, kuid leidub individuaalselt identifitseerimata loomi ning määratud protsent on suurem kui 30, kuid ei ole suurem kui 50%.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent on suurem kui 30, kuid ei ole suurem kui 50%.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata.

Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on kuni kolm looma, kuid leidub individuaalselt identifitseerimata loomi ning määratud protsent ületab 50.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata. Lisaks määratakse taotlejale halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent ületab 50.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata. Lisaks määratakse taotlejale halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul.

**määratud protsent – kindlaksmääramata loomade arv jagatakse kindlaksmääratud loomade arvuga ja korrutatakse saajaga.*

Näide: Taotleja taotles toetust 100 veise kohta, kuid kohapealses kontrollis selgus, et veiseid on karjas alles 80. Määratud protsent leitakse järgmiselt: $20/80 \times 100 = 25\%$. Kuna taotlusel esitatud veiste arv on kontrollimisel kindlaksmääratud veiste arvust rohkem kui 3 looma ja määratud protsent on suurem kui 20, kuid ei ületa 30%, siis vähendatakse toetussummat kahekordse määratud protsendi* võrra ehk 50%.

Hobused

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud loomade erinevus	Toetuse vähendamine
Kindlaksmääratud loomade arv taotleja karjas on suurem, kui taotlusel esitatud loomade arv.	Toetus määratakse taotluses märgitud loomade arvu alusel.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on kuni kolm looma.	Toetus määratakse kindlaksmääratud loomade arvu alusel.
Kindlaksmääramata loomade arv loomagrupidis on kuni kolm looma ja kindlaksmääratud loomade arv on 0.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata, kuna loomagrupidis ei teki väljamakstavat toetussummat.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent ei ületa 20.	Toetust vähendatakse loomagrupidis määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent on suurem kui 20, kuid ei ole suurem kui 30%.	Toetust vähendatakse loomagrupidis kahekordse määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupidis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent on suurem kui 30, kuid ei ole suurem kui 50%.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata.

Taotlusele märgitud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm looma ja määratud protsent ületab 50.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata. Lisaks määratakse taotlejale halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul.
--	---

**määratud protsent – kindlaksmääramata loomade arv jagatakse kindlaksmääratud loomade arvuga ja korrutatakse sajaga.*

Vutid

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud lindude erinevus	Toetuse vähendamine
Kindlaksmääratud lindude keskmine arv on suurem, kui taotlusel esitatud lindude arv.	Toetus määratakse taotluses märgitud lindude arvu alusel.
Taotlusele märgitud lindude ja kindlaksmääratud lindude keskmise arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm lindu ja määratud protsent ei ületa 20.	Toetust vähendatakse loomagrupis määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud lindude ja kindlaksmääratud lindude keskmise arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm lindu ja määratud protsent on suurem kui 20, kuid ei ole suurem kui 30%.	Toetust vähendatakse loomagrupis kahekordse määratud protsendi* võrra.
Taotlusele märgitud lindude ja kindlaksmääratud lindude keskmise arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm lindu ja määratud protsent on suurem kui 30, kuid ei ole suurem kui 50%.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata.
Taotlusele märgitud lindude ja kindlaksmääratud lindude keskmise arvu erinevus loomagrupis on suurem kui kolm lindu ja määratud protsent ületab 50.	Taotlus jäetakse loomagrupi osas rahuldamata. Lisaks määratakse taotlejale halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul.

**määratud protsent – kindlaksmääramata lindude arv jagatakse kindlaksmääratud lindude keskmise arvuga ja korrutatakse sajaga.*

7.2. Toetuse vähendamine baasnõuete ja toetatava tegevuste nõuete rikkumise eest

[KSA](#), [MULD](#), [VESI](#), [SORT](#), [MAH](#) ja [PLK](#) toetuste nõuete rikkumise hindamismatriksid leiab PRIA kodulehel.

7.3. Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu

Nõuetele vastavuse süsteemi mistahes nõude rikkumise korral vähendatakse kõiki taotletud MAK 2014–2020 toetuseid, millele nõuetele vastavuse süsteem kehtib. Nõuded kehtivad kalendriaasta järgi, st kui nõude rikkumine pandi toime ja tuvastatakse 2023. aastal, siis vähendatakse ka 2023. aastal taotletud MAK 2014–2020 pindala- ja/või loomatoetuseid. Kui nõude rikkumine pandi toime 2022. aastal, aga rikkumine tuvastatakse 2023. aastal toimunud kontrollis, siis vähendus arvutatakse rikkumise toimepanemise ehk 2022. aastal taotletud toetuste summast, kuid vähendatakse 2023. aastal taotletud MAK 2014–2020 toetuseid.

Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete ja kohustuslike majandamisnõuete puhul hinnatakse leitud rikkumiste korral, kas tegemist on hooletusest või tahtlikkusest tingitud rikkumisega, rikkumise tõsidust, püsivust ning ulatust ning kas on kergendavaid asjaolusid.

Hindamine toimub hindamismaatriksite alusel, mis avaldatakse [PRIA kodulehel](#). Rikkumise tõsidust, ulatust ja püsivust hinnatakse kuni 4 punkti skaalal. Koondhinde saamiseks liidetakse punktid ja vastavalt punktisummale leitakse toetussumma vähendamise protsent.

Kui rikkumine tuleneb põllumajandustootja hooletusest, on üldreeglina vähendamise ulatuseks 3% toetussummast. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada, kas seda protsenti vähendada 1%-ni või suurendada 5%-ni. Lõpliku vähendusprotsendi kujunemisel arvestatakse, kas rikkumised on tuvastatud samas või erinevates valdkondades. Juhul, kui rikkumised on tuvastatud samas valdkonnas (näiteks on tuvastatud erinevad nõude rikkumised maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuete kontrollis), läheb arvesse suurim valdkonna rikkumine. Erinevate valdkondade nõuete rikkumised liidetakse, kuid maksimaalne vähendamine esimesel rikkumise aastal on siiski 5% toetussummast.

Kui nõuetele mittevastavus on olnud taotleja poolt tahtlik, on vähendamise ulatuseks üldreeglina 20%. PRIA võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrollaruandes esitatud hinnangu alusel siiski otsustada seda protsenti vähendada, kuid mitte alla 15%, või vajaduse korral suurendada seda 100%-ni toetuse kogusummast.

Kui taotleja on kolme järjestikuse kalendriaasta jooksul vähemalt kahel kalendriaastal rikkunud sama nõuet või standardit, korrutatakse esimese korduvuse puhul kindlaksmääratud vähendusprotsent kolmega. Edasiste korduvate rikkumiste puhul korrutatakse eelmise korduva rikkumise vähendusprotsent kolmega. Kui korduvuse arvutamisel on jõutud 15%-ni, teavitab PRIA taotlejat, et sama nõude rikkumise veelkordsel kindlakstegemisel käsitletakse seda tahtliku nõude rikkumisena ning toetust vähendatakse tahtliku rikkumise vähendamise määraga.

8. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE

PRIA otsustab MAK 2014–2020 toetuste taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise hiljemalt 10. veebruariks 2024.

Otsusega saate tutvuda e-PRIAs valides menüüribalt „Dokumendid“. Määratud toetussummad avalikustatakse ka PRIA kodulehe [Toetuste saajad](#) lehel 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist. Toetuse vähendamise või taotluse rahuldamata jätmise otsusest teavitab PRIA Teid 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist kas kirjalikult, saates Teile tähtitud postiga otsuse väljavõtte, või e-teavitusega, kui olete PRIAle esitanud e-posti aadressi. Väljavõtet ei saadeta, kui toetust ei vähendata.

Kui olete kliendi andmetesse lisanud e-posti aadressi, kontrollige üle oma seadmete rämpsposti seadistused. Võib juhtuda, et e-post on seadistatud selliselt, et PRIA saadetud e-kirjad jõuavad rämpsposti hulka. Sel juhul palume märkida PRIA turvaliseks saatjaks.

Taotlus jäetakse tervikuna rahuldamata järgmistel juhtudel:

- taotlusaluste või nõuetele vastavate põldude/alade kogupindala on väiksem kui konkreetse toetuse minimaalne toetusõiguslik pind;
- taotleja ei võimalda läbi viia kohapealset kontrolli;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud pindalast üle 20% suurema pindala. Sel juhul jääb taotleja kultuurigrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, määratakse taotlejale lisaks halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud pindala ja kindlaksmääratud pindala erinevusele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud loomade arvust üle 30% suurema loomade arvu. Sel juhul jääb taotleja loomagrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, määratakse taotlejale lisaks halduskaristus, mis on võrdne summaga, mis vastab taotletud loomade ja kindlaksmääratud loomade arvu erinevusele. See summa tasaarvestatakse mistahes toetuskavade alusel makstavate toetustega, millele taotlejal on õigus rikkumise avastamisele järgneva kolme kalendriaasta jooksul;
- taotleja ei vasta vähemalt ühel kohustuseaastal konkreetse toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele. Kui toetusõiguslikkuse nõude rikkumine tuvastatakse 5-aastase kohustuseperioodi esimesest aastast hilisemal aastal, nõutakse eelnevatel aastatel makstud toetus tagasi;
- taotleja rikub konkreetse toetuse baasnõudeid või toetatava tegevuse nõudeid ulatuses, mis üksi või koosmõjus vähendavad toetuse summa nullini;
- tahtliku nõuetele vastavuse nõude rikkumise puhul võidakse toetussummat vähendada kuni 100%;
- taotleja on tekitanud toetuse saamise tingimused kunstlikult.

9. TOETUSE MAKSMINE

MAK 2014–2020 toetused makstakse välja hiljemalt 30. juuniks 2024.

NB! Arveldusarve numbri või konto omaniku nime muutumisest palume kohe PRIAt teavitada. Toetuse taotleja peab olema ise konto omanik. Vastasel juhul ei ole võimalik toetussummat üle kanda. Andmeid on võimalik muuta e-PRIA teenuses „Kliendi andmed“, mille kaudu esitatud andmete muutmine toimub koheselt, kui ei ole vaja teha andmete lisakontrolle.

e-PRIA teenuses „Maksed ja võlgnevused“ on võimalik taotlejal vaadata oma kõige täpsemat ja viimast finantsuhte seisuga PRIAga. Näha saab taotlejale tehtud/tehtavaid makseid ja kõiki võlgnevusi. Maksete leheküljel on vaikumisi toodud kliendi maksed viimase aasta jooksul. Samuti on toodud need maksed, mis tehakse tulevikus (makse kuupäev on kas täidetud tuleviku kuupäevaga või on täitmata). Kui PRIA finantsosakond on edastanud maksed riigikassasse (reeglina 2-7 tööpäeva jooksul alates makseotsuse allkirjastamisest/digitembeldamisest), saab väljamakse kuupäev, millal toetusraha kliendi arvele laekub, kliendile nähtavaks ka e-PRIAs.

Füüsilistele isikutele makstavatelt summadelt peetakse kinni üksikisiku tulumaks. Toetust saavatel füüsilistel isikutel on võimalus esitada PRIA-le ühekordne avaldus selle kohta, et toetuselt tulumaksu kinnipidamisel arvestataks maksustatavalt summalt eelnevalt maha tulumaksuvaba

määr. Info põllumajandustoetuste maksustamise kohta (sh avalduse vorm) on kättesaadav PRIA kodulehe [toetuste maksustamise](#) lehelt.

Tulude deklareerimisega seotud küsimustes palume pöörduda otse Maksu- ja Tolliameti poole infotelefonil 880 0811 või e-kirja teel aadressil eraklient@emta.ee. Lisainfot toetuste maksustamise kohta leiate [Maksu- ja Tolliameti kodulehelt](#).

9.1. Maksimaalne toetuse suurus

Põllumajanduslikule keskkonnatoetusele on [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 1305/2013 II lisas](#) sätestatud maksimaalne toetuse suurus hektari kohta aastas:

- üheaastaste kultuuride hektari kohta 600 € (siia gruppi arvestatakse teraviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid, kaunviljad, rühvelkultuurid, köögiviljad (sh rabarber) ja mustkesa);
- mitmeaastaste kultuuride hektari kohta 900 € (siia gruppi arvestatakse kõik ravim- ja maitsetaimed, maasikad ning viljapuu- ja marjaaiad);
- muu maakasutuse puhul 450 € (siia gruppi arvestatakse kõik põllud maakasutusega PR, TPR, TAR, P+heintaimed (sh valge ristik) ja PLK toetusõiguslikud maad).

Kui taotleja ületab toetust taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, siis ületava osa eest talle SORT toetust ei maksta. Oluline on, et hektari kohta makstava toetuse piirmäära arvutamisel arvestatakse kõik taotletud põllumajanduslikud keskkonnatoetused kokku (KSA, MULD, VESI, PLK ja SORT). Kui taotleja ületab toetuseid taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, kajastub see SORT toetuse otsusel, sest ainult SORT (viljapuudele ja marjapõõsastele) toetuse taotlemisega on võimalik seotud piirmäär ületada.

Näide 1. Taotleja taotleb ainult SORT toetust. Taotleja ei taotle lisaks SORT toetusele KSA, MULD, VESI või PLK toetust.

Taotleja esitab taotluse, millel taotleb SORT toetust 31-le kohalikku sorti viljapuule. Ta märgib pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusele ka ühe 0,33 hektari suuruse püsikultuuridega põllu, millel kasvatatakse kultuuriks on „viljapuu- ja marjaaiad väikestel pindadel”.

Kuna antud juhul makstakse SORT toetust taimede kohta, taotleb taotleja SORT toetust kokku 31 taime x 12 eurot=372,00 eurot.

Vastavalt määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt SORT toetust 0,33 ha x 900 eurot=297,00 eurot (kuna tema taotlusele on märgitud üks 0,33 hektari suurune põld, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid).

Kuna taotlejale määratav toetussumma ületab määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust summas 297,00 eurot ja seda ületavas osas, so 372,00 - 297,00=75,00 eurot, talle toetust ei maksta.

Näide 2. SORT toetuse taotleja taotleb lisaks SORT toetusele ka PLK toetust.

Taotleja esitab taotluse, millel taotleb SORT toetust 31-le kohalikku sorti viljapuule. Ta märgib pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlusele ka ühe 0,33 hektari suuruse püsikultuuridega põllu, millel kasvatatakse kultuuriks on „viljapuu- ja marjaaiad väikestel pindadel”. Lisaks taotleb ta PLK toetust 0,30 hektari kadakatega niidu niitmise eest.

Kuna antud juhul makstakse SORT toetust taimede kohta, taotleb taotleja SORT toetust kokku 31 taime x 12 eurot=372,00 eurot.

PLK toetust taotleb taotleja 0,30 ha x 185,00 eurot=55,50 eurot.

Kokku taotleb taotleja toetust 372,00+55,50=427,50 eurot.

Vastavalt määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt:

- mitmeaastaste kultuuride eest 0,33 ha x 900 eurot=297,00 eurot (kuna taotleja taotlusele on märgitud üks 0,33 hektari suurune põld, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid);
- muu maakasutuse eest 0,30 ha x 450 eurot=135,00 eurot (kuna taotleja taotlusele on märgitud üks 0,30 hektari suurune PLK ala).

Seega kokku oleks taotlejal õigus maksimaalselt saada $297,00+135,00=432,00$ eurot. Kuna taotlejale määratav SORT ja PLK toetussumma kokku ei ületa määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust kokku summas 427,00 eurot ja SORT toetust ei vähendata.

MAH toetus ei ole põllumajandusliku keskkonnatoetuse alameede, mistõttu arvestatakse [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse \(EL\) nr 1305/2013 II lisas](#) sätestatud maksimaalset toetuse suurust hektari kohta MAH toetusele eraldi. Kui taotleja ületab toetust taotledes hektari kohta makstavat maksimaalset piirmäära, siis ületava osa eest talle MAH toetust ei maksta.

Näide. Taotleja esitas pindala- ja loomapõhiste toetuste taotluse, millel taotles 5,00 hektarile püsirohumaale ja 10,00 hektarile nisule MAH toetust. Lisaks taotles ta toetust 200-le mahepõllumajanduslikult peetavale mesilasperele.

5,00 ha x 25,00 eurot=125,00 eurot

10,00 ha x 125,00 eurot=1 250,00 eurot

200 mesilasperet x 40,00 eurot=8 000,00 eurot

Kokku taotles taotleja toetust $125,00+1\ 250,00+8\ 000,00=9\ 375,00$ eurot

Vastavalt määrusele 1305/2013 oleks taotlejal õigus saada maksimaalselt toetust:

5,00 ha x 450 eurot=2 250,00 eurot

10,00 ha x 600 eurot=6 000,00 eurot

Kokku oleks taotlejal õigus saada $2\ 250,00+6\ 000,00=8\ 250,00$ eurot.

Kuna taotlejale määratav toetussumma ületab määrusega 1305/2013 ettenähtud maksimaalset hektari kohta makstavat summat, makstakse talle toetust summas 8 250,00 eurot ja seda ületavas osas, s.o $9\ 375,00-8\ 250,00=1\ 125,00$ eurot, talle toetust ei maksta.

9.2. Ühikumäärad

9.2.1. KSA toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on 160 eurot kalendriaastas.

9.2.2. MULD toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta on 50 eurot kalendriaastas.

9.2.3. VESI maa rohumaana hoidmise toetuse ühikumäär

Maa rohumaana hoidmisel erineb põllukultuuride ja söödakultuuride kattetulu ligi kaks korda, mistõttu on kehtestatud põllumajandusliku majapidamise rohumaade osakaalu arvestades kaks erinevat toetuse ühikumäära:

- 1) kui rohumaad moodustab kohustuseaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast kuni 20%, on toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta 130 eurot kalendriaastas;

- 2) kui rohumaa moodustab kohustuseaastal kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast üle 20%, on toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta 70 eurot kalendriaastas.

Kalendriaasta kohta makstava toetuse arvutamise aluseks olev ühikumäär määratakse kindlaks toetuse taotluse esitamise aasta taotlusel esitatud andmete alusel. Ühikumäär sõltub sellest, mitu protsenti kohustuseaastal rohumaa kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaast moodustab.

9.2.4. SORT toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari põllumajandusmaa kohta kalendriaastas on:

- talirukki „Sangaste” kasvatamise eest 32 eurot;
- kartuli „Ando” kasvatamise eest 60 eurot;
- põldherne „Mehis” kasvatamise eest 50 eurot;
- põldoa „Jõgeva” kasvatamise eest 65 eurot;
- valge ristiku „Jõgeva 4” kasvatamise eest 100 eurot.

Toetuse ühikumäär viljapuudel on 12 eurot puu kohta aastas ja marjapõõsastel 5 eurot põõsa kohta aastas.

9.2.5. PLK toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta kalendriaastas on:

- 1) puisniidu niitmise korral 450 eurot;
- 2) puiskarjamaa karjatamise korral 250 eurot;
- 3) kadakatega niitude karjatamise korral 250 eurot;
- 4) kadakatega niitude niitmise korral 185 eurot;
- 5) muu niidu karjatamise korral 150 eurot;
- 6) muu niidu niitmise korral 85 eurot;
- 7) puisniidu karjatamise korral 250 eurot;
- 8) liigikaitseks olulistel rannaaladel asuvate poollooduslike koosluste täiendava hooldamise korral 232 eurot.

Kui punktides 2–7 nimetatud poollooduslik kooslus piirneb muude poollooduslike kooslustega või sisaldab muid poollooduslikke kooslusi, kuid nende koosluste üleminekut ei ole võimalik looduses selgelt eristada, võib toetust taotleda punktides 2–7 sätestatud määras ka muude poollooduslike koosluste kohta tingimusel, et muu poollooduslik kooslus ei moodusta kogu taotletavast alast enam kui 49 protsenti.

9.2.6. OTL toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär eesti hobuse, tori hobuse universaalsuuna hobuste alampopulatsiooni ja tori hobuse vana-tori suuna hobuste alampopulatsiooni hobuse pidamise eest on 200 eurot aastas ja eesti raskeveohobuse pidamise eest 260 eurot aastas.

Toetuse ühikumäär eesti maatõugu veise pidamise eest on 315 eurot aastas.

Lisatoetuse ühikumäär eesti maatõugu veise kohta on järgmine:

- tõuraamatusse kantud vähemalt ühe aasta vanuse eesti maatõugu pulli pidamise eest 100 eurot aastas;

- kohustuseaastal jõudluskontrollis osaleva eesti maatõugu lehma pidamise eest 100 eurot aastas;
- toetuse taotlemisele eelnenud aastal puhtatõulise järglase andnud eesti maatõugu lehma pidamise eest 100 eurot aastas.

Toetuse ühikumäär eesti vuti pidamise eest on 6 eurot aastas.

Toetuse ühikumäär kihnu maalamba pidamise eest on 30 eurot aastas.

9.2.7. MAH toetuse ühikumäär

	Ülemineku toetus (EUR)	Jätkamise toetus (EUR)
Mustkesa ja sööti jäetud maa (ha)	0,00	0,00
Rühvelkultuurid (ha)	231,00	210,00
Mahepõllumajanduslikult toodetud sertifitseeritud seemnekartulist kartuli kasvatamine (ha)	277,00	252,00
Puuvilja- ja marjakultuurid, välja arvatud maasikad (ha)	330,00	300,00
Köögiljad, maasikad ning ravim- ja maitsetaimed (ha)	660,00	600,00
Teraviljad, kaunviljad, õli- ja kiukultuurid, muud tehnilised kultuurid ja põldtunnustatud heinaseemnepõllud (ha)	138,00	125,00
Sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamine (ha)	166,00	150,00
Kuni 3-aastane külvikorras olev rohuma (ha)	88,00	80,00
Rohuma, mille iga hektari kohta on loomkoormus vähemalt 0,2 loomühikut või mille iga 0,10 hektari kohta on vähemalt 1 mesilaspere (ha)	27,00	25,00
Mesilaspere, kui 2022. aastal peeti mahepõllumajanduslikult keskmiselt vähemalt 5 mesilasperet (pere)	44,00	40,00

Rohumaale makstakse toetust, kui iga taotletud hektari kohta on taotlejal sellisel arvul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, hobuseid, lambaid ja kitsi, et loomkoormus hektari kohta on vähemalt 0,2 loomühikut komisjoni rakendusmääruse (EL) 808/2014 II lisa kohaselt või mille iga kuni 0,10 hektari kohta on taotlejal vähemalt üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere. Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse taotleja poolt kohustuseaastal peetavate lammaste, kitsede ja veiste keskmine arv, kelle kohta on andmed taotleja nimel kantud põllumajandusloomade registrisse. Hobuste puhul võetakse arvesse PTA kohapealses kontrollis kindlakstehtud andmed. Mesilasperedena võetakse arvesse kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal mahepõllumajanduslikult peetud keskmine mesilasperede arv.

[Komisjoni rakendusmääruse \(EL\) 808/2014 II lisa](#) toodud loomade loomühikutesse (LÜ) ümberarvutamise määrad:

- üle 2 aasta vanused veised ja üle 6 kuu vanused hobused – 1,0 LÜ;
- 6 kuu kuni 2 aasta vanused veised – 0,6 LÜ;
- alla 6 kuu vanused veised – 0,4 LÜ;
- lambad ja kitsed – 0,15 LÜ.

MAH ühikumäära suurendamine

Nitraaditundlikud alad

MAH toetuse ühikumäärasid suurendatakse 30% võrra nende põldude osas, mis asuvad täies ulatuses nitraaditundlikul alal paiknevatel põllumassiividel ning mille kohta taotletakse toetust. Toetuse ühikumäärasid ei suurendata osaliselt nitraaditundlikul alal asuvatel põllumassiividel asuva põllumajandusmaa kohta.

Mahepõllumajanduslikult peetavad loomad

Kui taotleja peab kogu kohustuseaasta jooksul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, lambaid, kitsi, sigu, küülikuid või kodulinde, suurendatakse MAH toetuse ühikumäära ühe hektari maa kohta summa võrra, mis saadakse taotleja loomade ja kodulindude keskmise arvu alusel arvatud ühiku korrutamisel 94 euroga (mahepõllumajandusele ülemineku toetuse taotlemisel) või 85 euroga (mahepõllumajandusega jätkamise toetuse taotlemisel) ning saadud summa jagamisel taotleja nõuetele vastava rohumaa, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride maa hektarite arvuga, mille kohta ta toetust taotleb.

Loomade või kodulindude ühik arvutatakse järgmiste koefitsientide alusel:

- 1) lüpsilehm – 3,0;
- 2) üle 24 kuu vanune veis, sh ammalehm – 1,0;
- 3) 6–24 kuu vanune veis – 1,0;
- 4) kuni kuue kuu vanune veis – 0,2;
- 5) vähemalt ühe aasta vanune lammas – 0,3;
- 6) vähemalt kuue kuu vanune kits – 0,3;
- 7) emis, sealhulgas põrsastega, või kult – 2,5;
- 8) vähemalt kahe kuu vanune nuum- või noorsiga – 1,25;
- 9) üle 6 kuu vanune munakana ja teised kodulinnud – 0,07;
- 10) vutt – 0,01;
- 11) üle 4 kuu vanune küülik – 0,03.

NB! Ühikumäära suurendamisel ei arvestata ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavaid hobuseid, kuna eesmärk on toetada eelkõige mahetoidu tootmist. Mahepõllumajanduslikult peetavad hobused lähevad arvesse rohumaa loomkoormuse arvestamisel ning hobuste kasvatamist toetatakse rohumaa hektari kohta makstava toetuse kaudu.

Oluline on ka tähele panna, et loomade eest suurendatakse ühikumäära vaid juhul, kui taotleja peab mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi ja loomad on taotleja nimel registreeritud põllumajandusloomade registris ehk taotleja on loomapidaja.

Järgmiste loomade ja kodulindude pidamise korral suurendatakse ühikumäära üksnes juhul, kui nende keskmine arv on vähemalt järgmine:

- 1) kalkun – 50 lindu;
- 2) hani – 50 lindu;
- 3) part – 50 lindu;
- 4) munakana – 50 üle 6 kuu vanust lindu;
- 5) kanabroiler – 50 lindu;
- 6) pärlikana – 50 lindu;
- 7) vutt – 100 lindu;
- 8) siga – 2,0 loomühikut;
- 9) küülik – 50 üle 4 kuu vanust küülikut.

Mahepõllumajanduslikult peetavate veiste, lammaste ja kitsede puhul võetakse ühiku arvutamisel arvesse taotleja kohustuseaastal peetavate loomade keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud taotleja nimel põllumajandusloomade registrisse.

Mahepõllumajanduslikult peetavate kodulindude, sigade ja küülikute puhul võetakse ühiku arvutamisel arvesse taotleja kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud kodulindude, sigade või küülikute keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud mahepõllumajanduse registrisse. Kodulinnud, sead ja küülikud ei ole põllumajandusloomade registris individuaalselt identifitseeritavad, mistõttu nende üle tuleb pidada arvestust ettevõttes ning mahepõllumajanduse registrisse kantakse nende andmed PTA kohapealse kontrolli seisuga. PTA arvutab ettevõttes kohapeal dokumentide kontrollimise teel kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud kodulindude, sigade või küülikute keskmise arvu.

Aasta keskmine loomade või lindude arv arvutatakse söötmisspäevade alusel. Arvesse lähevad need söötmisspäevad, millal loomi või linde peeti mahepõllumajanduse nõuete kohaselt. Mahepõllumajandusliku looma- või linnukasvatusega tegelemiseks võib taotleda tunnustamist aastaringselt, seetõttu võivad samad loomad või linnud olla kalendriaasta vältel karjas enne mahetootmisele üleminekut tavaloomadena. Loomade või lindude karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal leitakse söötmisspäevade arv. Looma või linnu karja tuleku päev loetakse söötmisspäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmisspäevade hulka ei arvestata. Keskmise loomade-lindude arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud loomade või lindude söötmisspäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga (näiteks 4500 söötmisspäeva jagatakse 30 päevaga = 150 looma-lindu). Keskmine loomade-lindude arv aastas leitakse summeeritud söötmisspäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal arvuga 366.

9.3. Ühikumäära vähendamine

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamiseks vajaminev summa meetmete lõikes ületab taotlemise aastaks määratud meetme eelarvet, vähendab PRIA toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. PRIA on õigus vähendada üht, mitut või kõiki määrusega sätestatud ühikumäärasid.

10. OTSUSE VAIDLUSTAMINE

Kui Te ei ole PRIA otsusega nõus, on Teil võimalus esitada [haldusmenetluse seaduse](#) nõuetele vastav vaie PRIA peadirektorile, põhjendades omapoolset seisukohta. Vaie tuleb edastada aadressil Tähe 4, Tartu 51010 või e-posti teel aadressil pria@pria.ee 30 kalendripäeva jooksul pärast haldusakti kättesaamist. Elektroonilise otsuse kättetoimetamisega nõustumise korral loetakse otsuse kättesaamise hetkeks vastava e-teavituse saatmise kuupäev. Vaide põhjal vaadatakse toetuse otsus uuesti üle ja tehtud otsusest teavitatakse Teid kirjalikult.

Tulenevalt [haldusmenetluse seaduse](#) § 76 lõikes 2 sätestatule märgitakse vaides:

- 1) haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
- 2) vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu;
- 4) põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
- 5) vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;
- 6) vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust;

7) vaidele lisatud dokumentide loetelu.

Vaidele kirjutab alla taotleja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab vaidele volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole varem esitatud.

11. TOETUSE TAGASINÕUDMINE

Kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, eelmiste aastate toetus on välja makstud alusetult või kui taotleja loobub 5-aastasest kohustusest enne kohustuseperioodi lõppu, peab ta saadud toetuse summa tagasi maksma. Kui toetuse saajalt nõutakse eelnevatel aastatel saadud toetus täielikult tagasi, siis võetud 5-aastane kohustus lõpeb.

Toetusraha jäetakse tagasi nõudmata, kui toetuse saajalt individuaalse maksega seotud tagasinõutav summa toetuse kohta ei ületa 100 eurot.

Alusetult väljamakstud toetussummasid saab tagasi nõuda 10 aasta jooksul. Tagasimaksekohustust ei kohaldata, kui ajavahemik toetuse maksmise kuupäevast kuni kuupäevani, mil PRIA toetuse saajat esimest korda teavitab, et makse oli alusetu, on pikem kui kümme aastat.

12. TOETUSE SAAMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE

Toetuse saaja on kohustatud teavitama avalikkust MAK 2014–2020 toetuse saamisest ja kasutamisest, muuhulgas sellest, et asjakohane toetatav objekt või tegevus on viidud ellu või viiakse ellu Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist saadud toetuse abil. Kui toetuse saajal on olemas MAK 2014–2020 toetatava objekti või tegevusega seotud veebileht, tuleb sellel avaldada MAK logo ja Euroopa Liidu embleem ning esitada objekti või tegevuse lühikirjeldus. Toetuse teavitamisega seonduv on reguleeritud [maaeluministri 22.12.2015 määrusega nr 26](#). Täiendav info on kättesaadav PRIA kodulehe [MAK 2014–2020 objektide tähistamise](#) lehel.

13. TOETUSTE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID

Kõigi õigusaktide puhul palume arvestada, et lisaks õigusakti nimetuses olevale esialgsele kuupäevale võib neis olla hilisemaid muudatusi. Õigusakte elektroonilisest Riigi Teatajast lugedes palume valida hetkel kehtiv versioon.

13.1. Eesti õigusaktid

- [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus](#)
- Maaeluministri 27.01.2023 määrus nr 5 „[2023. aastal „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused](#)“
- Maaeluministri 29.04.2015 määrus nr 50 „[Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus](#)“
- Maaeluministri 22.04.2015 määrus nr 40 „[Piirkondlik mullakaitse toetus](#)“
- Maaeluministri 16.02.2018 määrus nr 9 „[Piirkondlik veekaitse toetus](#)“
- Maaeluministri 29.04.2015 määrus nr 52 „[Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus](#)“
- Maaeluministri 30.04.2015 määrus nr 55 „[Ohustatud tõugu looma pidamise toetus](#)“
- Maaeluministri 22.04.2015 määrus nr 38 „[Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus](#)“

- Maaeluministri 30.04.2015 määrus nr 53 „[Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus](#)“
- Põllumajandusministri 10.03.2015 määrus nr 22 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord](#)“
- Põllumajandusministri 14.01.2015 määrus nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“
- Põllumajandusministri 24.04.2006 määrus nr 56 „[Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded](#)“
- Maaeluministri 22.12.2015 määrus nr 26 „[Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi \(EAFRD\) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020](#)“
- Põllumajandusministri 20.02.2009 määrus nr 25 „[Mahepõllumajandusliku tootmise nõuded](#)“
- Maaeluministri 25.11.2021 määrus nr 74 „[Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkamisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded](#)“
- Maaeluministri 25.11.2021 määrus nr 73 „[Põllumajandusloomade registri põhimäärus](#)¹“
- [Mahepõllumajanduse seadus](#)
- [Veeseadus](#)
- [Looduskaitse seadus](#)
- [Haldusmenetluse seadus](#)
- [Muinsuskaitse seadus](#)
- [Taimekaitse seadus](#)
- [Veterinaarseadus](#)
- [Põllumajandusloomade aretuse seadus](#)

13.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ning Komisjoni määrused

- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 639/2014](#), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1305/2013](#), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005
- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1306/2013](#), ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1307/2013](#), millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 809/2014](#), millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega

- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 640/2014](#), millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 808/2014](#), milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad

Eesti õigusaktidega saab tutvuda Riigi Teataja kodulehel www.riigiteataja.ee, Euroopa Liidu õigusaktidega Euroopa Liidu Teataja kodulehel <http://eur-lex.europa.eu>. Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020 saab tutvuda Maaeluministeeriumi kodulehel www.agri.ee. Muude toetuse menetlemisel aluseks olevate dokumentidega PRIA kodulehel www.pria.ee.

Edukat taotlemist!